Рада адвокатів
Одеської області

ВІСНИК
ОДЕСЬКОЇ
АДВОКАТУРИ

№ 3, 2016

Одеса

УДК 347.965 (477.74) (055)

«ВІСНИК ОДЕСЬКОЇ АДВОКАТУРИ»
Журнал

Свідоцтво Серія ОД № 1701572Р
від 12.04.2013 р.

Тематична спрямованість:
Інформаційно-методичне забезпечення адвокатів Одеської області, підвищення кваліфікації адвокатів Одеської області, висвітлення подій в одеській адвокатурі, ознайомлення адвокатів та інших правознавців із новинами законодавства та юридичної практики, висвітлення подій історії адвокатури, обговорення проблемних питань законодавства, судової практики та діяльності адвокатури.

Видається за підтримки
Одеської обласної колегії адвокатів

Редакційна колегія:
Головний редактор —
заступник голови Ради адвокатів Одеської області
А. Є. КОСТІН
Почесний голова редакційної колегії —
Й. Л. БРОНЗ
Склад редакційної колегії —
члени Ради адвокатів Одеської області:
адвокат Ю. М. ПОЛОНСЬКИЙ,
к. ю. н. К. М. СОКОЛЕЦЬКА, к. ю. н. В. М. ЗУБАР;
к. ю. н. К. Ю. КАРМАЗІНА

Тираж 600 прим. Зам. № 137.

Адреса редакції:
65026, Одеса, вул. Грецька, 25
Тел.: 722-30-75

Видавництво і друкарня «Екологія»
65045, м. Одеса, вул. Базарна, 106, к. 313
Тел.: (0482) 33-07-18, 33-07-95, 37-15-27
www.fotoalbom-odessa.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1873 від 20.07.2004 р.

ЗМІСТ

У раді адвокатів

Бронз И. Л., Серафимов В. А. Будет ли в Украине действовать верховенство права? 4

Бронз И. Л. Наступление на монополию адвокатов. 5

Поздравляем юбиляров! 7

Юбилеи продолжаются... 8

До Дня юриста України в Раді адвокатів Одеської області відбулися святкові збори, під час яких було вручено грамоти та подяки адвокатам 9

Список осіб, які отримали свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю у III кварталі 2016 року 10

Відкритий лист Ради адвокатів Одеської області до Національної Асоціації адвокатів України 11

Відповідь на відкритий лист-звернення 13

Бронз И. Л. Два съезда адвокатов — разные цели и решения 14

Сергєєва С. II Південноукраїнський юридичний форум 16

Бойко А. Восьмой съезд Союза адвокатов Украины 19

В Ізмаїлі відбувся семінар із підвищення кваліфікації адвокатів Одеської області, у роботі якого взяли участь профільні спеціалісти з Ізмаїльського, Болградського та Ренійського районів 21

Муконин А. Юрист — профессия интеллектуальная 22

Вітаємо футбольну збірну команду адвокатів Одеської області, яка посіла друге місце у Першому регіональному турнірі з міні-футболу на Кубок Голови Ради адвокатів Одеської області! 25

Адвокатська практика

Чебаненко А. Адвокатура не наступает — она защищает 27

Пономаренко Д. Підстави для застосування процесуальних наслідків, передбачених ч. 12 ст. 290 КПК України 30

Саінчин О. С., Соколецька К. М. Теорія та практика протидії корупції в Україні 31

Питомець А. В. Комітет на захисті професійних прав адвоката 37

Джалилов А. Как адвокаты Украины во взаимодействии с религиозной организацией свидетелей Иеговы и международными организациями по правам человека отстояли и утвердили право верующих отказаться от прохождения военной службы по убеждениям совести в Приднестровском регионе . . 42

Софронкова Н. А. Экспертиза строительства. Правомерны ли требования ГАСКа 49

Варгараки И. Н. Некоторые вопросы существования суррогата при исполнении обязательств в гражданском праве 52

Воловіков Г. О. Аналіз практики застосування статті 323-ї Кримінального кодексу України «Спонукання неповнолітніх до застосування допінгу»: деякі аспекти 57

Висоцький В. Е. Небезпечна судова практика слідчих суддів щодо продовження строку тримання під вартою 64

Пономаренко Д. Порушення принципу презумпції невинності: процесуальні наслідки за Кримінальним процесуальним кодексом України 67

Рекомендации по действиям при обыске адвоката. 70

Судова практика

В помощь адвокатам при подготовке к ведению уголовных, гражданских, хозяйственных и административных дел. 72

И. Л. Бронз,
председатель Совета адвокатов Одесской области

В. А. Серафимов,
председатель Одесской областной организации Союза юристов Украины

Будет ли в Украине действовать верховенство права?

Задать вопрос, вынесенный в заголовок настоящей статьи, меня вынудили события, все чаще и чаще происходящие со служителями правосудия, прокурорами и адвокатами.

Граждане Украины, наблюдающие за событиями нашей жизни, помнят ситуации, когда группы людей в камуфляже и без него пикетировали здания судов различных инстанций, прокуратур, перекрывали движение на улицах и совершали другие деяния, нарушающие общественный порядок и подрывающие уважение к закону.

Особенно это относится к состоянию, в котором находятся судьи, которых государство не может (или не хочет) защитить от воздействия граждан, отстаивающих интересы отдельных социальных групп либо конкретных лиц.

В залы суда заходят люди, которые не дают возможности судьям нормально вести процесс, выкриками, комментариями, а то и различного рода деяниями препятствуют отправлению правосудия.

Совсем недавно в Одесском апелляционном хозяйственном суде был повторен случай с использование зеленки, которой облили целую коллегию судей.

А какие меры защиты есть у судей против действий таких «законопослушных» граждан? Да никаких мер у них не имеется и их некому защитить!

Вот и приходится, как, например, председателю Апелляционного хозяйственного суда в знак протеста и для привлечения внимания властей к существующей проблеме с нарушением закона, обеспечивающего безопасность судей, подать заявление об отставке, — так как председатель не может обеспечить безопасность своих судей при отправлении правосудия.

Мы помним случаи, когда судей не выпускали из зала судебного заседания либо из кабинета до глубокой ночи, требуя от судьи принятия решения, на вынесении которого настаивают сторонники одной из сторон процесса.

На следующий день в те же суды приходили иные граждане, которые требовали от судей принятия иных решений, чем те, на вынесении которых настаивали люди, пришедшие в суд накануне. Как работать в таких условиях?

Можно вспомнить и другие случаи незаконного, в том числе и силового воздействия на одесских судей и адвокатов в Апелляционном суде Одесской области, Малиновском и Приморском районных судах, Хозяйственном суде Одесской области и других судах, угрозы в адрес судей и адвокатов, в том числе высказанные публично в зале судебного заседания.

Я не буду, да и не могу, представлять всех судей и прокуроров этакими бузупречными служителями правосудия, строго соблюдающими закон: нам известны многочисленные случаи как вынесения судьями незаконных решений, так и принятия прокурорами решений по незаконному привлечению граждан к уголовной ответственности и незаконному освобождению «нужных людей» от уголовной ответственности.

А разве редки случаи нападения, избиения или убийства адвокатов, незаконного возбуждения против адвокатов уголовных дел, особенно участившиеся в последнее время, по поводу чего Национальная ассоциация адвокатов Украины вынуждена была обратиться непосредственно к Президенту Украины, как Гаранту Конституции, о необходимости защиты адвокатов и принятия самых решительных мер к лицам, нарушающим и Конституцию, и законы Украины.

Статья 1 Конституции Украины гласит, что Украина является суверенным и независимым, демократичным, социальным, правовым государством.

И если сегодня суверенность и независимость Украины отстаивает Украинская Армия, с оружием в руках противостоя агрессору-соседу, то демократичность и правовой статус государства должны отстаивать органы, которые согласно Конституции Украины обязаны это делать, в том числе Президент Украины, Кабинет Министров Украины, Верховная Рада, Генеральная прокуратура Украины, СБУ, отраслевые министерства и ведомства.

Когда в Украине все, независимо от занимаемой должности, будут строго соблюдать и следовать требованиям Закона, тогда Украина не декларативно, а по существу станет демократическим и правовым государством.

И. Л. Бронз,
председатель Совета адвокатов Одесской области, Заслуженный юрист Украины

Наступление на монополию адвокатов

Поводом к написанию данной статьи явилась опубликованная в печати информация «о тотальном наступлении адвокатуры» (см. газету «Голос Украины» № 175 (6429) от 15.09.2016 г.)

На кого же наступает адвокатура, притом тотально, по мнению народного депутата Украины, автора указанной статьи Юрия Лещенко?

Как усматривается из указанной выше статьи, тотальное наступление идет на права и интересы рядовых граждан, а также других юристов, кроме адвокатов, которые эти права защищают.

При этом нам также сообщают, что эти юристы «знают определенные сферы намного лучше некоторых адвокатов».

Не буду возражать против того, что имеются отдельные профессионалы высокого уровня, которые в определенных вопросах, возможно, не уступают, а иногда и превосходят адвокатов, однако количество таких профессионалов незначительно и их устранение от представительства не приведет к нарушению прав граждан.

И уж совсем некорректной является ссылка на писателя Питера Мейла, который пишет, что «адвокатов не интересуют вопросы наказания виновных или торжество правосудия, т. к. для них важно содрать с клиента все, до последней нитки».

Полагаю, что для народного депутата такое огульное обвинение всех адвокатов является, мягко говоря, не совсем корректным, а если говорить прямо, то безнравственным и необоснованным.

Знает ли народный депутат, какому количеству граждан адвокаты оказывали и оказывают бесплатную правовую помощь, кроме той, которая оказывается Центрами по оказанию бесплатной правовой помощи? И сколько граждан получают такую помощь за незначительную оплату?

А разве «другие юристы» представляют интересы граждан без оплаты? И какую мзду они взымают за свое участие в рассмотрении дел?

При этом следует также отметить, что нередки случаи, когда таких юристов доверчивые граждане не могут найти, после того, как уплатили им назначенную сумму, несмотря на переданные «юристами» гражданам номера телефонов, адреса и даже визитки адвокатов.

Я не говорю о той незначительной части юристов, которые себе этого никогда не позволят, а имею в виду лиц, представляющих граждан в судах, так называемой «подпольной адвокатуры», для которых наличие юридического образования, соблюдение морально-этических норм поведения и приличия являются необязательными.

И какую ответственность перед гражданами за некачественное оказание юридической помощи и перед судом, за нарушение правил поведения при рассмотрении дел несут эти лица?

Ведь они, обидевшись на судью за отказ в удовлетворении необоснованно заявленного ходатайства, которое при всем желание невозможно удовлетворить, могут просто покинуть зал судебного заседания, даже не попрощавшись.

Я не хочу обелять всех адвокатов, среди которых имеются и стяжатели, и безнравственные экземпляры, и даже лица, совершающие преступления.

Но таких, к счастью, в адвокатуре весьма ничтожное количество и не они сегодня представляют адвокатов Украины, к которым обращались, обращаются и будут обращаться граждане, соответственно получая от адвокатов надлежащую и квалифицированную помощь.

Сегодня доступ в адвокатуру открыт: желающие юристы, при наличии соответствующей подготовки,

могут быть допущены к квалификационному экзамену, сдать его и получить свидетельство о праве на занятие адвокатской деятельностью, что, к сведению, и делают юристы надлежащей квалификации в преддверии монополии адвокатов.

Вряд ли юристы, обладающие надлежащей квалификацией и подготовкой, нуждаются в защите «от тотального наступления адвокатуры» на их права.

Также совершенно не соответствуют действительности приведенные автором статьи соображения по поводу нарушения прав граждан, предусмотренные Конституцией Украины, которые «неоднократно толковал Конституционный Суд Украины».

Вероятно, имеется в виду печально известное решение Конституционного Суда Украины от 16.11. 2000 г. по делу Г. Солдатова о свободном выборе защитника, в соответствии с которым к защите по уголовным делам, кроме адвокатов, были допущены и другие «специалисты в области права», не имеющие ни знаний, ни опыта, ни навыков, ни соответствующей подготовки для осуществления защиты.

Как колебался Конституционный Суд в принятии решений о свободном выборе защитника, можно проследить по принятым им решениям.

Так, в решении 16.11.2000 г. записано:

«Положение ч. 2 ст. 59 Конституции Украины о том, что для обеспечения права на защиту в Украине действует адвокатура, следует понимать как одну из конституционных гарантий, обеспечивающих право на защиту»

Это решение, вероятно, впервые в практике Конституционного Суда было дезавуировано постановлением Пленума Верховного Суда Украины № 8 от 24.10.2003 г. «О применении законодательства, обеспечивающего права на защиту в уголовном судопроизводстве», в п. 5 которого записано:

«Признать правильною практику тех судей, которые за отсутствием специального закона по предоставлению специалистам в области права принимать участие в уголовном производстве в качестве защитников, не допускают таких специалистов к осуществлению защиты в уголовных делах».

Решение Конституционного Суда Украины от 16.11.2000 г. фактически утратило силу, т. к. суды, вопреки указанному выше решению, с конца 2003 г. не допускают к участию в качестве защитников по уголовным делам «специалистов в области права», однако до настоящего времени оно не отменено по причине того, что решение Конституционного Суда Украины не может быть отменено либо изменено ни самим Конституционным Судом, ни Верховным Советом Украины, как высшим законодательным органом государства, в связи с отсутствием соответствующего закона.

В связи с изложенным ссылки автора статьи на указанное решение Конституционного Суда Украины по поводу свободного выбора защитника своих прав являются некорректными и несостоятельными, что подтверждается новой редакцией Конституции Украины.

Так, статьей 131-2 Конституции Украины в новой редакции, утвержденной Законом Украины от 02.06.2016 г., установлено:

«Исключительно адвокаты осуществляют представительство другого лица в суде, а также защиту от уголовного обвинения».

Следует отметить, что конституционность данной нормы была санкционирована Конституционным Судом Украины, который высказал иное мнение, чем то, которое было высказано 16.11.2000 г., согласно которому защиту по уголовным делам могут оказывать не только адвокаты, но и другие специалисты в области права.

В указанном номере газеты по поводу введения монополии адвокатов было также высказано мнение Елены Шишкиной, эксперта группы судебной реформы «РПР», в которой она поддержала мнение народного депутата Ю. Левченко о неправильном введении монополии адвокатов на оказание юридической помощи, считая такое решение откровенно лоббистским положением, которое может отстранить многих квалифицированных юристов, эффективно представляющих интересы граждан в судах.

Свое мнение по поводу необходимости введения монополии адвокатов на оказание правовой помощи я уже высказал, поэтому не соглашаюсь с авторами, высказавшими свое суждение по данной проблеме.

В чем я безусловно солидарен с Е. Шишкиной, так это по поводу возможности представления интересов органов государственной власти, да и других предприятий, организаций, учреждений штатными юрисконсультами, которые, имея соответствующие доверенности и не являясь адвокатами, могли бы представлять в судах интересы этих юридических лиц.

Поздравляем юбиляров!

ИЮЛЬ

Дата	Фамилия, имя, отчество	Юбилей
05.07	Алина Лариса Михайловна	**60**
06.07	Прокопишина Екатерина Васильевна	40
07.07	Романова Эллина Юрьевна	40
12.07	Фишер Юлия Евгеньевна	40
21.07	Михайлюк Николай Станиславович	40
23.07	Димов Дмитрий Петрович	30

АВГУСТ

Дата	Фамилия, имя, отчество	Юбилей
04.08	Коваленко Виталий Петрович	40
05.08	Князева Антонина Ивановна	**70**
08.08	Бондарь Виктор Владимирович	50
08.08	Лазарева Ольга Владимировна	**60**
09.08	Подберезская Наталья Валерьевна	50
13.08	Яковенко Игорь Викторович	50
16.08	Буценко Сергей Валерьевич	40
25.08	**Бронз Иосиф Львович**	**80**
26.08	Буламри Ален Аллельевич	40
28.08	Катеринчак Мария Фризоновна	**70**
29.08	Иовчев Дмитрий Федорович	**60**

СЕНТЯБРЬ

Дата	Фамилия, имя, отчество	Юбилей
03.09	Демьяненко Оксана Николаевна	40
06.09	Попов Максим Николаевич	30
10.09	Жарикова Вера Александровна	**60**
12.09	Винник Татьяна Алексеевна	**60**
13.09	Лобода Петр Петрович	30
15.09	Румянцев Сергей Владимирович	40
22.09	Кравченко Игорь Валентинович	30

Дата	Фамилия, имя, отчество	Юбилей
27.09	Дришлюк Екатерина Владимировна	**60**
30.09	Короленко Николай Павлович	**60**

Здоровья всем, радости, семейного благополучия и новых вершин в профессиональной деятельности!

Юбилеи продолжаются...

Совсем недавно адвокатская общественность поздравляла с юбилеем адвоката Центральной юридической консультации г. Одессы Е. Д. Дульчак-Чайку, и вот пришло время поздравить еще одного ветерана адвокатского цеха, Надежду Александровну Стеценко с аналогичным юбилеем.

К сведению, у Н. А. Стеценко еще один юбилей — 40 лет адвокатской деятельности и, так как мы ее в 2015 г. не поздравляли со столь существенной датой профессиональной преданности адвокатуре, то делаем это сейчас и с большим удовольствием.

14 марта 1975 г. Надежда Александровна была принята стажером в Одесскую областную коллегию адвокатов и направлена в обучение к одному из самых квалифицированных специалистов в области гражданского права, С. М. Блатиной, что несомненно способствовало быстрому становлению Надежды Александровны как адвоката.

Шесть месяцев стажировки пролетели быстро, но не без пользы: в это время Надежда Александровна консультировала граждан, составляла различного рода документы, вела уголовные и гражданские дела, одним словом, внедрялась в профессию.

10 октября 1975 г. Надежда Александровна была принята в члены коллегии и с этого времени верой и правдой служит адвокатуре, добросовестно

и профессионально оказывая правовую помощь всем, кто к ней обращается.

Уважение коллег, граждан, работников правоприменительных органов создали портрет адвоката, на который всегда приятно смотреть и с кем хочется постоянно общаться.

Совет адвокатов, Президиум областной коллегии поздравляют Надежду Александровну Стеценко с юбилеем и желают ей крепкого здоровья, успехов в работе, счастья и исполнения всех желаний.

По поручению адвокатов

председатель Совета адвокатов
Одесской области И. Л. Бронз

До Дня юриста України в Раді адвокатів Одеської області відбулися святкові збори, під час яких було вручено грамоти та подяки адвокатам

Почесними грамотами голови Одеської облдержадміністрації нагороджені:

1. **Остапишена Валентина Миколаївна** (Адвокатське об'єднання «Юридична консультація Малиновського району м. Одеси»);

2. **Віхрова Тетяна Анатоліївна** (Адвокатське об'єднання «ЮРЛАЙН»).

Почесними грамотами голови Одеської обласної Ради нагороджені:

1. **Розенбойм Юрій Олександрович** (АО «Адвокатська компанія «Полонський та Партнери»);

2. **Черкес Віталій Олександрович** (Адвокатське об'єднання «ЮРЛАЙН»);

3. **Балтєрова Мірітта Вікторівна** (Адвокатське об'єднання «Юридична консультація Суворовського району м. Одеси).

Почесними грамотами Одеського міського голови нагороджені:

1. **Уманець Тетяна Юріївна** (Адвокатське об'єднання «Перша юридична консультація Суворовського району м. Одеси»);

2. **Мастюк Євген Петрович** (Адвокатське об'єднання «АК «Полонський та Партнери»);

3. **Муконін Олександр Вікторович** (член Комітету захисту прав адвокатів РАОО).

Відзнакою Союзу юристів України «Видатний юрист України» нагороджені:

1. **Козлов Олександр Олександрович** (голова Комітету захисту прав адвокатів РАОО);

2. **Сокалюк Всеволод Петрович** (член Комітету захисту прав адвокатів РАОО).

Подяки Ради адвокатів Одеської області отримали:

1. **Ізотов Євген Ігорович** (Адвокатське об'єднання «Перша юридична консультація Малиновського району м. Одеси»);

2. **Фомічов Ігор Олегович** (секретар Комітету захисту прав адвокатів РАОО);

3. **Григоренко Юрій Сергійович** (член Комітету захисту професійних прав адвокатів РАОО);

4. **Вознюк Матвій Пилипович** (АО «Перша юридична консультація Суворовського району м. Одеси»);

5. **Шевченко Максим Анатолійович** (Адвокатське об'єднання «Перша юридична консультація Суворовського району м. Одеси»);

6. **Мевлід Дмитро Миколайович** (Адвокатське об'єднання «Адвокатська компанія Чудновський і партнери»);

7. **Стоянов Микола Миколайович** (Адвокатське об'єднання «Адвокатська компанія Чудновський і партнери»);

8. **Андріанов Станіслав Сергійович** (Адвокатське об'єднання «Адвокатська компанія «Чудновський і партнери»);
9. **Салманова Фатима Акберівна** (АО «Центральна адвокатська контора м. Одеси);
10. **Башмаков Михайло Владиславович** (АО «Унія);
11. **Бессараба Павло Анатолійович** (АО «Унія);
12. **Арнаут Андрій Георгійович** (м. Ізмаїл);
13. **Ігнат Віктор Петрович** (м. Ізмаїл);
14. **Колосовська Лариса Леонідівна** (Об'єднання адвокатів Київського району);
15. **Мала Алла Миколаївна** (Об'єднання адвокатів Київського району);
16. **Шитікова Раїса Юріївна** (АО «АНК);
17. **Пущенська Олена Анатоліївна** (АО «АНК);
18. **Ляшенко Еллада Анзорівна** (АО «Алін і Ко);
19. **Черевиченко Нелі Анатоліївна** (АО «Алін і Ко);
20. **Ломаковський Дмитро Віталійович** (м. Овідіополь);
21. **Буламрі Ален Аллелійович** (м. Овідіополь);
22. **Арзуманян Олександр Михайлович** (м. Овідіополь);
23. **Бондаренко Олександр Миколайович** (м. Овідіополь);
24. **Шабанов Володимир Миколайович** (Б.-Дністровський);
25. **Янков Іван Дмитрович** (Б.-Дністровський);
26. **Прищепа Олександр Анатолійович** (індивідуальна практика).

Список осіб, які отримали свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю у III кварталі 2016 року

1. Ачкіназі Євгеній Борисович
2. Бахчеван Альона Сергійович
3. Блохіна Іванна Василівна
4. Корнієнко Юлія Анатоліївна
5. Оляш Олексій Юрійович
6. Парапан Євген Володимирович
7. Подольська Ганна Володимирівна
8. Стемковська Ганна Ярославівна
9. Балик Вікторія Вікторівна
10. Дробінова Інга Валеріївна
11. Ахоян Галина Романівна
12. Брильова Ольга Валеріївна
13. Гончаров Олег Олександрович
14. Даменцов Руслан Васильович
15. Динту Валерія Аркадіївна
16. Лікша Владислав Андрійович
17. Мільчук Олександр Михайлович
18. Мінжирян Вадим Петрович
19. Реу Геннадій Васильович
20. Савенко Олеся Олександрівна
21. Танцюра Олена Анатоліївна
22. Форманюк Вікторія Василівна
23. Шклярук Світлана Петрівна
24. Безбабана Анастасія Олександрівна
25. Биков Дмитро Юрійович
26. Верченко Інна Іванівна
27. Войнаровська Вікторія Едуардівна
28. Галкин Костянтин Олександрович
29. Волков Олександр Анатолійович
30. Дунар Тетяна Юріївна
31. Ковальчук Вікторія Сергіївна
32. Кондик Олеся Юріївна
33. Ксенофонтов Євгеній Сергійович
34. Лиженков Олександр Олександрович
35. Лоза Тетяна Іванівна
36. Лола Леся Олександрівна
37. Любімов Андрій В'ячеславович
38. Медвідь Максим Сергійович
39. Навроцька Ірина Сергіївна
40. Ніколаєва Кристина Анатоліївна
41. Сярговець Тетяна Миколаївна
42. Тараненко Руслана Юріївна
43. Урванцева Наталя Геннадіївна

Відкритий лист Ради адвокатів Одеської області до Національної Асоціації адвокатів України

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
РАДА АДВОКАТІВ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

UKRAINIAN NATIONAL
BAR ASSOCIATION
ODESA REGIONAL
BAR COUNCIL

65000, м. Одеса, вул. Грецька, 25
тел: +38 (048) 722-30-75, +38 (048) 722-49-80
email: y.bronz@unba.org.ua, веб-сайт: ww.unba.org.ua

25 Hrets'ka Street, Odesa, 54001 Ukraine
phone: +38 (048) 722-30-75, +38 (048) 722-49-80
email: y.bronz@unba.org.ua, web-site: ww.unba.org.ua

05 вересня 2016 р.

№ 219/0/9-16

Голові
Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України
Пані Ізовітовій Л. П.

До Ради адвокатів Одеської області звернулась група адвокатів з заявою про необхідність вирішення питання про отримання адвокатами дозволу на придбання та носіння травматичної зброї для захисту від можливих нападів певних громадян на адвокатів.

Рада адвокатів Одеської області на своєму засідання 17 серпня 2016 року, розглянувши заяву адвокатів, прийняла рішення про задоволення прохання адвокатів та направлення їх заяви до Національної асоціації адвокатів України для подальшого звернення до відповідних органів, яким надано право приймати рішення з такого роду питань.

Додаток: лист від 10.08.2016 року.

Голова
Ради адвокатів Одеської області Й.Л. Бронз

Раді адвокатів Одеської області

Копія: Комітету захисту прав адвокатів та реалізації гарантій адвокатської діяльності Ради адвокатів Одеської області

від

групи адвокатів Ради адвокатів Одеської області

Відповідно до «**Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями метальними снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів**», що затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України 21 серпня 1998 р. N 622, правом на придбання та носіння пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями метальними снарядами несмертельної дії користуються наступні категорії населення: працівники суду, правоохоронних органів, їх близькі родичі, а також особи, які беруть участь у кримінальному судочинстві, народні депутати, військовослужбовці (крім строкової служби), журналісти, державні службовці, які мають категорію та ранг, та особи, яку беруть участь у охороні громадського порядку та державного кордону.

Таким чином для отримання дозволу на придбання вказаних вище засобів самозахисту достатньо бути секретарем суду чи близьким родичем будь якого працівника суду, зокрема, батьком або дружиною (чоловіком) судді, чи, навіть секретаря судового засідання.

Але серед адвокатів таке право, відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», мають тільки ті особи, які беруть участь у кримінальному судочинстві, і придбати та володіти такими пристроями вони можуть на підставі рішення про застосування заходів безпеки, виданого органом, що їх здійснює, з зазначенням на який термін повинна бути видана зброя, тобто на строк обмежений участю в конкретній кримінальній справі. Відповідно, адвокати, що обрали у якості своєї спеціалізації цивільно-правові відносини, до вказаної вище категорії не віднесені, і права на придбання та носіння засобів самозахисту не мають.

Займаючись виключно цивільно-правовими відносинами, один з авторів цього листа неодноразово піддавався нападам з боку найманих протилежною стороною бандитів. Так, наприклад, 29.05.2006 р. прямо в приміщенні свого офісу на нього підступно напали ззаду двоє молодиків і нанесли тілесні ушкодження середнього ступеню важкості: зламали носа, щелепу у двох місцях, спричинили струс головного мозку (Інформаційний бюлетень АО ООКА № 2, 2006, стор. 8 та 9). Наші славні міліціонери, як завжди, нікого з нападників не виявили, не зважаючи на обіцянку прокурора м. Одеси Маркіна М.О.

І зараз багатьом з нас трапляється при розгляді окремих справ отримувати погрози від невідомих осіб, що вимагають «здати» інтереси довірених осіб, та отримувати погрози у разі незгоди.

При цьому, адвокат, що займається виключно цивільними справами, офіційно права на придбання пристрою для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями не має, і повинен для цього вдаватися до хитрощів (наприклад, вступати до лав журналістів, або в дружини по охороні громадського порядку та державного кордону).

Ми вважаємо, що всі адвокати мають право на самозахист не менш ніж ті ж самі працівники суду, їх родичі, журналісти чи державні службовці, оскільки при принциповому

2

відношенню до виконання свої професійних обов'язків ми також досить часто ризикуємо своїм здоров'ям та навіть життям.

Нехай непрямо, але наше право на здійснення активного самозахисту передбачене нормою, що міститься в п. 6 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», де записано, що «життя, здоров'я, честь і гідність адвоката та членів його сім'ї, їх майно перебуває під охороною держави, а посягання на них тягнуть відповідальність, передбачену законом».

У зв'язку із викладеним, вважаємо необхідним для Ради адвокатів Одеської області безпосередньо звернутися до Міністра внутрішніх справ України, або ініціювати через Національну асоціацію адвокатів України звернення із пропозицією Міністра внутрішніх справ України про поширення кола осіб, яким надано право придбання та носіння пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями метальними снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, добавивши до кола осіб, яким воно надано адвокатів, без зазначення того, якими справами (кримінальними чи цивільними) вони займаються.

Ми впевнені, що хоч далеко не всі з адвокатів негайно кинуться отримувати такий дозвіл та купувати зброю, але багатьом, які в цьому реально потребують, воно можливе позбавить від серйозних неприємностей і навіть врятує життя.

10.08.2016 року.

Відповідь на відкритий лист-звернення

На адресу Голови Ради адвокатів Одеської області Йосипа Бронза надійшла відповідь на відкритий лист-звернення, підписана керівником Секретаріату Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України В. В. Красник, в якій говориться, зокрема, про те, лист від 5 вересня 2016 року щодо заяви групи одеських адвокатів про необхідність вирішення питання про отримання адвокатського дозволу на придбання та носіння зброї для захисту адвокатів

27 вересня 2016 року Національною асоціацією адвокатів України в рамках обговорення змін до законодавства про адвокатуру скеровано до Робочої групи з реформування законодавства про адвокатуру та безоплатну правову допомогу при Раді з питань судової реформи.

Книга председателя Совета адвокатов Одесской области Иосифа Бронза «Новейшая история адвокатуры Украины», которая недавно вышла из печати, — это сборник документальных статей об истории становления адвокатуры Украины за последние 25 лет, о личностях и принципах, которыми руководствуются и должны руководствоваться адвокаты, отстаивая законность и право. Предлагаем читателям Вестника еще одну избранную главу из этого издания для адвокатов.

Два съезда адвокатов — разные цели и решения

Как известно, 11 ноября 2006 г. в г. Ровно состоялся съезд адвокатов Украины, инициированный Высшей квалификационной комиссией адвокатуры, а 18 ноября 2006 г. в г. Одессе — съезд Союза адвокатов Украины.

Любопытно, как заангажированная газета «Юридическая практика» в № 47 от 21 ноября 2006 г. охарактеризовала съезд в г. Ровно в заметке «РОВНОмерный съезд». Цитирую: «11 ноября 2006 г. г. Ровно собрал рекордное для себя количество адвокатов и тем самым приковал к себе внимание не только адвокатской общественности».

На поверку оказалось, что «рекордное» число составило 131 человек, что для такого града, как Ровно, бесспорно является рекордным. Уже по количеству делегатов этот съезд нельзя признать легитимным.

В то же время ни одно печатное издание в отчете о съезде Союза адвокатов Украины, состоявшемся в Одессе, где участвовало 290 делегатов из 24 областей, гг. Киева и Севастополя, ни словом не обмолвилось о приведенных выше цифрах, а одно издание дописалось до того, что на съезде, в г. Одессе, принимали участие представители всего от 3 регионов Украины.

Вот вам пример «гласности, объективности и прозрачности», о которых так любит говорить г-н Сафулько С. Ф. в своих многочисленных интервью.

То, что съезд в г. Ровно фактически является нелегитимным, он предпочитает умалчивать. Тут просто сказать нечего.

Созыв и проведение съезда адвокатов Законом Украины «Об адвокатуре», другими законодательными и нормативными актами не предусмотрены, а сама возможность проведения съезда адвокатов Украины предусмотрена в части 2 ст. 131 Конституции Украины и только для избрания 3 адвокатов в Высший Совет юстиции, в связи с чем решения съезда в г. Ровно не могут быть признаны законными и обязательными для всех адвокатов Украины.

Взяв на себя роль главного лоббиста созыва съезда адвокатов Украины в г. Ровно, г-н Сафулько С. Ф. действовал по принципу — «нельзя, но если сильно хочется, то можно».

Вместо объяснения своих действий он избрал самый безотказный принцип — перейти в нападение: в работе съезда не приняли участие адвокаты 4 регионов Украины: Донецкого, Одесского, АРК и г. Севастополя и, конечно же, по вине «крамольников» — председателей КДКА этих областей, которые не дали возможности местным адвокатам участвовать в работе съезда.

Дальше больше — в одном из очередных интервью г-н Сафулько С. Ф. предложил вышеназванным председателям КДКА подать в отставку. Такую директивную тональность речи можно объяснить только тем, что он до сих пор значится председателем ВККА при Кабинете Министров Украины, которая, хотя и не является представительским органом адвокатуры, но он такие функции ей и себе присвоил.

В пылу полемики г-н Сафулько С. Ф. договорился до того, что обязательное членство в будущей

ассоциации адвокатов Украины назвал «мракобесием», а руководителей нынешних адвокатских объединений обвинил в том, что они только и мечтают о том, чтобы «загнать адвокатов в «военную казарму», диктовать им, какую избрать правовую позицию по делам и в каком размере взымать гонорар.

Но оставим все эти пассажи на совести автора, просто здесь, как говорится, комментарии излишни.

Более модерновой является заметка в киевской газете с гастрономическим названием «Газета по-киевски» под рубрикой «Смотрите, кто пришел», опубликованная в конце ноября т. г. под названием «Кто сменил Медведчука?»

Газета не остановилась перед прямым искажением фактов, указав, что на съезде в Одессе присутствовали адвокаты лишь из Донецка, Одессы и Крыма, приведено высказывание делегата съезда в г. Ровно некой Татьяны Монтян, что это были «горе-адвокаты», отделившиеся от всех «маргиналы», много лет руководившие Союзом и обеспечивавшие существование рынка заказных решений.

Вот действительно, чего только не «состряпаешь» в угоду заказчикам газетной утки.

Такая себе своеобразная котлета «по-киевски», кушайте на здоровье!

На съезде адвокатов Украины, проходившем в г. Ровно, было принято 7 решений, среди которых внедрение высшего знака отличия адвокатуры, проверка обстоятельств, по которым адвокаты 4 регионов Украины не принимали участие в этом съезде, а также создание «временного органа, уполномоченного на период до избрания Совета адвокатов Украины представлять украинских адвокатов».

Последнее решение, не прошедшее на 2-м этапе съезда адвокатов Украины в ноябре 2005 г. в г. Киеве, в г. Ровно получило «одобрямс», чего и добивались организаторы этого съезда.

Что же касается решений съезда Союза адвокатов Украины в г. Одессе, то они были предсказуемые, т. к. руководство Союза адвокатов никогда не делало «кульбитов», не изменяло своей принципиальной позиции по основному вопросу — обязательному членству в создаваемой ассоциации адвокатов Украины.

Председатель Одесской
областной коллегии адвокатов Коваленко Б. Н.

Противостояние в адвокатуре, низкий уровень профессионализма отдельных адвокатов, лживые и недостоверные сведения, публикуемые в прессе, вынуждали вступать с такими деятелями от адвокатуры в полемику и давать им соответствующий отпор, как в данном случае, одной киевской газете и адвокатам, имевшим к этой публикации отношение.

Главному редактору «Газеты по-киевски»
г-ну Сергею Тихому

Уважаемый господин редактор.

В конце ноября 2006 г. в Вашей газете под рубрикой «Смотрите, кто пришел» была напечатана заметка под названием: «Кто сменил Медведчука?», с фотографией «сменщицы Медведчука Варфоломеевой» (сложно подыскать более унизительный термин, чем «сменщица» для академика, Президента Союза адвокатов Украины, доктора юридических наук, при этом недопустимо «забыв» указать ее имя и отчество, как, кстати, и В. В. Медведчука)

Видимо, такой стиль изложения является нормой для таких настоящих адвокатов, каковой считает себя Т. Монтян, со слов которой был опубликован данный материал (что совершенно недопустимо для адвоката).

Такое отношение к качеству публикации еще можно было бы простить Т. Монтян, не к месту, но с пафосом, употребившей редкое слово «маргинал», но никак нельзя простить этого корреспонденту газеты М. Фроловой и самой газете.

Не могу не обратить Вашего внимания на начало заметки: «На выходных в Одессе...» (почти по М. А. Булгакову), без указания даты и места проведения съезда, хотя столь серьезное мероприятие для членов Союза адвокатов Украины, проводимое один раз в 5 лет, заслуживает более уважительного отношения.

Не хочется верить, что это обычный уровень Вашей газеты, однако содержание публикации, с изложением недостоверных и явно вымышленных сведений, дает основания для такого вывода.

Как мог В. Медведчук в 1989 г. стать членом правления Союза адвокатов УССР, а в 1990 г. организовать (надо понимать единолично) Союз адвокатов Украины?

Из каких источников газете «стало известно, что на съезде в Одессе присутствовали адвокаты лишь из Донецка, Одессы и Крыма»?

Предлагаю Вашей газете сообщить читателям иную, совершенно достоверную информацию о съезде Союза адвокатов Украины, проходившем 18.11.2006 г. в г. Одессе, на котором присутствовало 290 делегатов из 24 областей, городов Киева и Севастополя (для сведения: в г. Ровно, где 11.11.2006 г. проходил съезд адвокатов Украины, присутствовал 131 делегат, без участия адвокатов из Донецка, Одессы, Крыма и Севастополя.

При этом нельзя не отметить и того, что многие делегаты, принимавшие участие в съезде адвокатов в г. Ровно, сочли возможным и необходимым принять участие и в работе съезда адвокатов в г. Одессе).

В числе делегатов съезда в г. Ровно «была лично и Татьяна Монтян», которая, вероятно, считает себя «настоящим адвокатом», т. к. на съезде в Одессе, по ее словам, были не настоящие, а иные, горе-адвокаты (в т. ч., кстати, ее коллеги — представители из г. Киева и Киевской области), отделившиеся от всех маргиналы, много лет руководившие Союзом и обеспечивавшие существование рынка заказных решений (если бы к сказанному Т. Монтян сообщила, о каких заказных решениях идет речь, и какие «заказные решения» принимал Союз адвокатов Украины...)

К счастью, не имею чести быть знакомым с Т. Монтян, не знаю, что она представляет собой как адвокат, однако с уверенностью могу утверждать, что она вряд ли знакома с Правилами адвокатской этики и принципами, на которых основываются взаимоотношения между адвокатами, даже при наличии разногласий во взглядах на будущее адвокатуры и на пути ее реформирования.

С удовлетворением следует отметить, что, несмотря на резко отрицательную оценку, которую дала Т. Монтян Союзу адвокатов Украины: «времена поменялись, а их методы — нет и эти горе-адвокаты реального влияния не имеют» (на Т. Монтян совершенно точно), Союз адвокатов Украины, как и ранее, продолжает свою деятельность на благо адвокатов Украины.

Вице-президент
Союза адвокатов Украины
И. Л. Бронз

Світлана Сергєєва,
адвокат,
партнер Юридичного бюро Сергєєвих

II Південноукраїнський юридичний форум

9 вересня 2016 року в Одесі за підтримки Ради адвокатів Одеської області пройшов **II Південноукраїнський юридичний форум,** організований Асоціацією правників України (АПУ).

У заході взяли участь адвокати, юристи, судді з усіх регіонів країни, а також інші представники юридичної спільноти, — всього понад 150 осіб.

Теми, які обговорювалися в рамках форуму, охоплювали ключові аспекти юридичної професії, в тому числі питання очікуваних змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», нові перспективні практики, цікаві приклади з судової практики, а також особливу для півдня країни галузь — морське право.

З привітаннями до учасників заходу звернулися Президент Асоціації правників України (АПУ) Денис Бугай, Голова Ради адвокатів Одеської області Йосип Бронз, керівники генеральних партнерів форуму — керуючий партнер Юридичної фірми «АНК» Олександр Кіфак та керуючий партнер Міжнародної юридичної служби «Interlegal» Артур Ніцевич, заступник Голови Ради адвокатів Одеської області Андрій Костін, Голова відділення АПУ в Одеській області, керуючий партнер Юридичного бюро Сергєєвих Юрій Сергєєв.

В якості доповідачів на Форумі виступили провідні юристи країни, судді судів різних юрисдикцій.

Основними темами, які були винесені на обговорення під час форуму стали:

— реформа адвокатури та судової системи: питання адвокатського самоврядування, захисту права та гарантій адвокатської діяльності, дисциплінарної відповідальності тощо;

— морське право: питання затонулого майна, компенсаційних виплат, ролі коносамента та ін.;

— судова практика: застосування практики ЄСПЛ, кримінальні, цивільні справи, особливості земельних спорів;

— нові практики — нові галактики: IT право, приватна медицина, питання гендерної політики тощо.

Голова Ради адвокатів Одеської області Йосип Бронз, відкриваючи першу сесію, зазначив: «Ми б хотіли донести наші пропозиції щодо того, які зміни, на нашу думку, необхідно внести в Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Ми пропонуємо зробити системною побудову органів адвокатського самоврядування». Також Йосип Львович зазначив, що Одеська область і безпосередньо Одеса — це місто становлення юридичної професії. Далі у своєму виступі Йосип Бронз більш детально зупинився на питанні реформування системи органів адвокатського самоврядування.

З питанням захисту прав і гарантій адвокатської діяльності виступив голова Харківського відділення АПУ, адвокат, партнер компанії «Кібенко, Оніка та партнери» Максим Шевердін. Доповідач зазначив, що адвокати повинні об'єднуватися і захищати свої права. Юридична спільнота говорить про необхідність допуску адвоката до клієнта, адже зараз, на жаль, багато випадків, коли адвокатів не допускають, наприклад, під час обшуку. Також є випадки, коли адвоката намагаються допитати в якості свідка. Це заборонено законом, оскільки існує таке поняття, як адвокатська таємниця. «Також нам потрібно говорити про право на забезпечення безпеки адвоката у кримінальному судочинстві. Однією з гарантій адвокатської діяльності є заборона на залучення адвоката до конфіденційного співробітництва при оперативно-розшуковій діяльності (ОРД). Є випадки, коли прослуховують переговори адвоката з клієнтом. І основне — законодавством передбачена заборона на притягнення адвоката до кримінальної або іншого виду відповідальності у зв'язку зі здійсненням ним адвокатської діяльності», — зазначив Максим Шевердін. В цілому, спікер підкреслив, що адвокати повинні відстоювати свої права і гарантії, які передбачені законом.

З цікавою доповіддю на тему «Десять ознак справедливого суду» на форумі виступив Володимир Кравчук — президент Асоціації розвитку суддівського самоврядування України (АРССУ), член правління АПУ, суддя Львівського окружного адміністративного суду.

У своїй доповіді В. Кравчук зупинився на питанні, що таке справедливість і що потрібно зробити, щоб судова влада стала кращою. За його словами, це станеться тоді, коли судді самі будуть розповідати про те, що їм пропонують «вирішити питання»; коли зникне конфлікт між прокуратурою і судом; коли припиниться суспільне хуліганство, маючи на увазі осіб, які зривають засідання; коли підвищиться якість судових рішень; коли судові рішення будуть виконуватися. На думку доповідача, на даний момент необхідно популяризувати зразкові судові рішення, а також посилити правову пропаганду. Крім того, було зазначено, що дотримання гарантій прав адвоката також є критерієм справедливого суду.

Друга сесія форуму була присвячена актуальним питанням морського права.

Артем Волков, адвокат, голова Комітету АПУ з транспортного права, керівник практики морського права юридичної фірми АНК, виступив з доповіддю, присвяченою питанням підняття затонулого в морі майна. Доповідач зазначив, що поняття затонулого майна досить широке, і розповів про правовий аспект даного питання, а також про дії, які належить вчиняти у випадках, якщо майно затонуло.

Виступ Юрія Сергєєва — Голови відділення АПУ в Одеській області, адвоката, керуючого партнера Юридичного бюро Сергєєвих був присвячений питанню компенсаційних виплат за трудовими договорами моряків. Доповідач розповів про стандартні приклади нещасних випадків: падіння за борт, падіння з висоти в трюм, вплив високих температур, удар струмом та ін., зазначив, що на практиці існують нестандартні випадки, які складно довести, наприклад, психологічно-емоційне навантаження, яке призводить до інсульту, тривалий вплив отруйних хімічних речовин, що призводить до раку, та ін. Ю. Сергєєв також розповів учасникам форуму про особливості ведення справ про стягнення компенсацій та розміри компенсацій залежно від умов трудових контрактів та законодавства країни прапору судна.

Євген Сукачов, керуючий партнер компанії «Black Sea Law Company», доповідав на форумі про правове регулювання внутрішніх водних шляхів України. У своїй доповіді він більш детально зупинився на проблемах і перспективах розвитку внутрішніх водних шляхів нашої країни. Починаючи доповідь, спікер схематично проілюстрував, які в Україні існують транспортні коридори і річки. Далі Є. Сукачов зупинився на правовому регулюванні цього питання в Європі, зазначивши, що в Україні воно потребує вдосконалення. «Цей спектр показує, наскільки чітко дане питання регулюється в Європі. На мою думку, необхідно взяти це європейське

законодавство і імплементувати його», — зазначив юрист.

Старший юрист компанії Міжнародна юридична служба Interlegal Андрій Перепелиця виступив на форумі з доповіддю «Коносамент — ключ до грошей чи доказ відповідальності? Погляд українського суду і англійського арбітражу». Він розповів, чому коносамент є основним документом в морському праві і як ним можуть зловживати шахраї. «Підписуючи коносамент, перевізник бере на себе відповідальність за кількість і стан вантажу», — зазначив доповідач. За його словами, до оформлення коносамента виставляються високі вимоги, яких необхідно дотримуватися. Адже завдяки цьому документу можна виграти судовий процес, якщо він був правильно оформлений. Як зазначив доповідач, в Україні судова практика з цього питання ще невелика. «Коносамент — це ключ, який відкриває двері. А що за цими дверима знаходиться, залежить від нас, юристів», — сказав Андрій Перепелиця.

Третя сесія форуму була присвячена судовій практиці. З доповіддю «Застосування практики ЄСПЛ при вирішенні адміністративних спорів» виступила суддя Харківського окружного адміністративного суду, член Ради суддів України, член АРССУ Людмила Волкова. Доповідач проілюструвала, як краще шукати конкретне рішення ЄСПЛ, і зазначила, що практиці ЄСПЛ також властиво змінюватися. «Практика ЄСПЛ — це система світосприйняття. Її необхідно усвідомити і пропустити через себе», — зазначила суддя.

З темою «Арешт майна як міра забезпечення кримінального провадження: новели законодавця і проблеми реалізації» на форумі виступив адвокат, партнер компанії VB Partners Олександр Лук'яненко. Спікер зазначив, що поняття «арешт майна» піддалося змінам, на що слід звернути увагу всім юристам і суддям. Крім цього, за його словами, коло осіб на майно яких можна накласти арешт, розширилося. Далі він перерахував майно, на яке можна накласти арешт, зазначивши, що заарештувати майно третіх осіб можливо тільки тоді, коли воно підпадає під спецконфіскацію. Доповідач перерахував умови арешту майна третіх осіб в рамках спецконфіскації. О. Лук'яненко зазначив, що судді, виносячи рішення, як правило, не обґрунтовують наявність умов спецконфіскації, і описав, як накладається арешт на майно в рамках міжнародної правової допомоги. Також Олександр Лук'яненко проілюстрував на прикладах, як проводиться скасування арешту через суд першої інстанції і апеляційне оскарження арешту.

Адвокат, керуючий партнер компанії CLS Олександр Байдерін виступив з доповіддю під назвою «Солоний присмак земельних спорів». Спікер розповів про останні тенденції та актуальні питання земельних спорів, а саме: юрисдикційні нюанси оскарження рішень розпорядників земель, проблемні аспекти розпорядження землями водного фонду, питання нормативної грошової оцінки земель, порушення законодавства про порядок передачі земель тощо. Доповідач проаналізував судову практику і безпосередньо одну з постанов ВСУ щодо земельних спорів, а також наголосив на тому, що доказування законного інтересу — одна з нагальних проблем земельних спорів. В частині доповіді про проблемні аспекти розпорядження землями водного фонду було розглянуте питання зміни цільового призначення земель та особливості погодження проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок водного фонду.

Суддя Солом'янського районного суду міста Києва Вікторія Кицюк розкрила на форумі питання «Контроль за дотриманням гарантій адвокатської діяльності слідчим суддею на етапі досудового розслідування». Вікторія зазначила, що суддям в деякій мірі необхідно вчитися корпоративності у адвокатів. Вона підкреслила, що багато проблемних питань виникають при проведенні обшуків, у т. ч. в адвокатів. «Гарантії адвокатської діяльності не є абсолютними», — підкреслила Вікторія Кицюк. Вона звернула увагу на необхідність застосування практики ЄСПЛ з цього питання.

Четверта сесія форуму була присвячена новим практикам.

Так, з цікавою доповіддю «Приватна медицина: Правове регулювання та найближчі очікування» виступив юрист компанії «Де-Юре», адвокат Андрій Павлишин. Він зазначив, що в Україні мало фахівців, які добре розбираються у медичному праві. «Медицина повинна бути цікавою для юристів, тому що: це інвестиції, якість послуг, високоприбутковий бізнес, іноземний елемент», — підкреслив юрист. Але при цьому він зазначив, що, для того аби бути юристом у сфері медицини, потрібно розбиратися в багатьох питаннях. «Тут властива множинність нормативно-правових актів, часті зміни в законодавстві, боротьба з державою», — зазначив Андрій Павлишин.

З доповіддю на тему «Європейські стандарти гендерної політики. Нові практики і перспективи юридичного гендерного аналізу» виступав адвокат Руслан Чорнолуцький, керуючий партнер компанії «Юр.КомМ». Він зазначив, що Україна за рейтингом реалізації гендерної політики у світі на 67-му місці. Йдеться про дотримання рівності чоловіків і жінок, а також про те, як в державі юридично закріплені ці права. «Існують європейські стандарти гендерної політики. Україна зобов'язана в рамках гендерного

плану імплементувати норми європейського права», — зазначив Руслан Чорнолуцький.

Від себе хочу зазначити, що форум у цьому році був проведений на дуже високому рівні, зібрав ще більше правників різних спеціалізацій, теми доповідей були цікавими та актуальними.

Цей захід став платформою для діалогу, обміну досвідом між різними представниками юридичної спільноти. Сьогодні ми вже з впевненістю можемо говорити, що Південноукраїнський юридичний форум АПУ став традиційним юридичним заходом у регіоні.

Анна Бойко,
адвокат

Восьмой съезд Союза адвокатов Украины

22 октября 2016 г. в помещении Дома кино в городе Киеве состоялся VIII отчетно-выборный съезд Союза адвокатов Украины (далее по тексту — САУ) — старейшей всеукраинской организации адвокатов Украины. Необходимость проведения съезда была вызвана несколькими факторами, в том числе избранием нового президента САУ, вице-президентов и утверждение изменений в Устав Союза.

Лидия Павловна Изовитова, президент САУ с 2011 года, на предшествующем Съезду заседании правления САУ сообщила, что не претендует занимать эту должность более, и попросила не выдвигать ее кандидатуру на переизбрание. На этом же заседании член правления САУ Павел Гречковский выдвинул на должность будущего президента САУ кандидатуру Александра Дроздова, главу Высшей квалификационной дисциплинарной комиссии адвокатуры. Не все члены правления САУ восприняли такую кандидатуру. Так, наш земляк адвокат В. Г. Маслов выступил на правлении против кандидатуры А. М. Дроздова, мотивируя свою позицию тем, что адвокаты, занимающие должности в высших органах адвокатского самоуправления (в частности, А. М. Дроздов — глава ВКДКА), должны избегать конфликта интересов и не должны избираться в руководящие органы общественных профессиональных организаций.

На съезд прибыло 89 избранных делегатов из разных областей Украины, 6 членов правления Союза были кооптированы решением съезда для участия в нем. Примечательно, что далеко не все области, где имеются отделения САУ, направили своих делегатов, мотивируя это отсутствием финансовой возможности.

Выступая с докладом о деятельности Союза, президент САУ Лидия Изовитова отметила, что с момента введения в силу Закона Украины «Об адвокатуре и адвокатской деятельности» фактически функции Союза адвокатов Украины стала исполнять Национальная ассоциация адвокатов Украины, в связи с чем деятельность САУ практически не была заметна. Кроме того, финансирование общественной организации находится на крайне низком уровне, и Союз выживает практически только за счет дивидендов Академии адвокатуры Украины. Многие регионы не перечисляют взносов вообще, а из тех, кто перечисляет, многие имеют большие задолженности. Однако, по мнению Л. П. Изовитовой, Союз адвокатов должен продолжать существовать и имеет потенциал к дальнейшему развитию.

О плачевном финансовом состоянии САУ поведала так же и глава ревизионной комиссии Н. А. Рудницкая. Наталья Анатольевна призвала будущее руководство САУ к работе по привлечению международных грантов, поскольку это становится все более актуальным в современных реалиях, а надежды на улучшение финансирования САУ со стороны региональных отделений практически нет.

В обсуждении докладов руководства САУ приняли участие делегаты съезда, в том числе адвокаты, стоящие у истоков САУ с момента его основания — Павел Луцюк и Владимир Маслов.

Закончив обсуждение докладов действующего руководства САУ, перешли к одному из важнейших вопросов повестки дня, а именно — избранию нового президента Союза адвокатов. Владимир Маслов выдвинул кандидатуру Ольги Жуковской, адвоката, которая в течение длительного времени была вице-президентом САУ, ее лицом в международных организациях, автором первого Закона Украины «Об адвокатуре» и первой редакции Правил адвокатской этики.

Станислав Башенко выдвинул кандидатуру Александра Дроздова. Все дальнейшие выступления были в поддержку этих двух кандидатов. Однако перед голосованием Ольга Жуковская взяла самоотвод, поблагодарив членов Союза за столь высокое доверие к ее персоне, и сообщила, что она готова работать на благо Союза в должности вице-президента, если ее кандидатуру поддержит съезд.

В силу этих обстоятельств выборы нового президента САУ прошли фактически на безальтернативной основе, и А. М. Дроздов был избран большинством голосов новым президентом Союза адвокатов.

Выступив с первой речью в качестве избранного президента САУ, Александр Дроздов назвал адвокатов, с которыми бы он хотел работать в одной команде и которых видит как реальных вице-президентов САУ. Делегатами съезда так же были выдвинуты иные кандидатуры, однако рейтинговым голосованием съезд утвердил в качестве вице-президентов адвокатов, предложенных новым президентом САУ. Приятно отметить, что в очередной раз вице-президентом САУ был избран глава Совета адвокатов Одесской области, заслуженный юрист Украины Йосиф Львович Бронз. В состав ревизионной комиссии избрана Наталья Анатольевна Рудницкая.

После избрания руководителей Союза адвокатов делегаты перешли к следующему вопросу в повестке дня, а именно внесению изменений в устав САУ. Предлагаемые изменения касались в большинстве своем сохранения за общественной организацией статуса неприбыльной по требованиям Налогового кодекса Украины. В связи с этим изменения были проголосованы оперативно.

Также съездом адвокатов было проголосовано четыре резолюции. Так, одна из резолюций касалась функционирования действующей системы бесплатной правовой помощи. Делегаты съезда решили обратиться к Президенту Украины и премьер-министру Украины с просьбой поддержать изменение действующей модели бесплатной правовой помощи в соответствии с требованиями международного законодательства.

Делегаты съезда поддержали и инициативу адвоката В. Г. Маслова относительно законопроекта № 5221, которым предлагается установить минимальную сумму для обязательного участия адвокатов по гражданским делам (законопроект предусматривает сумму свыше 1 млн гривен). В результате съезд САУ единогласно принял резолюцию, и обратился к Верховной Раде Украины с предложением об установлении минимальной суммы по гражданским делам, аналогичной размеру ущерба по уголовным правонарушениям.

Куда больше дискуссии вызвало предложение, озвученное Л. П. Изовитовой в отношении переуступки Союзом адвокатов Украины права быть членом Совета адвокатских и правовых обществ Европы ***(CCBE)*** в пользу Национальной ассоциации адвокатов Украины. Дело в том, что по уставу этой организации членом CCBE может быть только одна организация от государства. Из всех профессиональных общественных организаций Украины именно САУ была первой и единственной организацией, которая стала членом CCBE от Украины. В связи с этим Национальная ассоциация адвокатов Украины как профессиональная организация не может стать членом CCBE.

В то же время, как заметила Ольга Жуковская, в CCBE нет процедуры замены членства, поэтому она рекомендовала воздержаться от принятия подобных резолюций, оставив этот вопрос на рассмотрение самой организации. В ответ на это Л. П. Изовитова обвинила О. Л. Жуковскую в том, что она действует против интересов всех адвокатов Украины.

В результате съезд САУ поддержал и эту резолюцию, и только 9 делегатов воздержались от голосования по данному вопросу. Услышав это, Л. П. Изовитова почему-то потребовала назвать поименно этих делегатов, чем вызвала немалое удивление среди части делегатов съезда.

В вопросе повестки дня «Разное» выступала также адвокат — делегат от нашего региона, которая предложила новому руководству инициировать изменения в законодательство.

Поскольку повестка дня съезда исчерпалась, было оглашено о его завершении.

Многие делегаты съезда по окончании высказывали свои надежды, что новое руководство САУ все же вдохнет жизнь в эту общественную профессиональную организацию, имеющую богатейшую историю в создании современной адвокатуры Украины.

В Ізмаїлі відбувся семінар із підвищення кваліфікації адвокатів Одеської області, у роботі якого взяли участь профільні спеціалісти з Ізмаїльського, Болградського та Ренійського районів

За інформацією адвоката, кандидата юридичних наук А. Г. Арнаут, 10 вересня 2016 року в актовій залі Ізмаїльського інституту водного транспорту від-

бувся семінар з підвищення кваліфікації адвокатів Одещини, організований Радою адвокатів Одеської області за підтримки факультету права та лінгвістики Ізмаїльського інституту водного транспорту.

Захід відвідало близько 50 адвокатів Ізмаїльського, Болградського, Ренійського районів Одеської області.

Після завершення реєстрації з вітальними словами до учасників заходу звернулися: ректор Ізмаїльського інституту водного транспорту В. В. Левченко та декан юридичного факультету Л. І. Котляр, які висловили подяку всім, хто виявив бажання взяти участь у семінарі та побажали їм здобуття нових знань.

Під час семінару були розглянуті питання обрання, зміни та продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (в контексті практики Європейського суду з прав людини), особливості і порядок участі адвоката при підготовці і оформленні нотаріальних дій, питання адвокатської етики та ін.

Доповідачами на семінарі були: приватний нотаріус Ізмаїльського міського нотаріального округу М. Д. Єфіменко, адвокати О. П. Янковська та Д. С. Златі.

Семінар проходив у невимушеній робочій обстановці, в ході якої слухачі задавали питання доповідачам та обговорювали найбільш цікаві та актуальні теми.

Адвокати, які взяли участь у семінарі, висловили щиру подяку організаторам заходу: Раді адвокатів Одеської області та керівництву Ізмаїльського інституту водного транспорту за проявлену ініціативу, а доповідачам — за освітлення цікавих аспектів професійної діяльності адвоката.

Також учасники висловили сподівання, що практика проведення регіональних семінарів і надалі підтримуватиметься Радою адвокатів Одеської області.

Александр Муконин,
адвокат, член комитета по вопросам культуры, туризма, спорта и социальной поддержке адвокатов Совета адвокатов Одесской области

Юрист — профессия интеллектуальная

(накануне Дня юриста Украины в Одессе состоялась первая игра Юридической Лиги «Что? Где? Когда?»)

Это была яркая, эмоциональная, полная сюрпризов интеллектуальная феерия — состязание представителей юридической элиты Одессы и Одесской области.

Для оригинального подарка виновникам торжества свои силы и возможности объединили Комитет по вопросам культуры, туризма, спорта и социальной поддержке адвокатов Совета адвокатов Одесской области и компания «Игра Украина» — официальный организатор телевизионных игр «Что? Где? Когда?». Также неоценимым стал личный организационный вклад Александра Андросова — первого продюсера украинской версии игры. Отдельное спасибо председателю Совета адвокатов Одесской области Бронзу Иосифу Львовичу и членам комитета по культуре, туризму, спорту и социальной поддержке адвокатов, который возглавляет Светлана Адабаш.

Обдуманным стал даже выбор площадки для проведения чемпионата — бизнес-центр «Шевченковский» на стадионе «Черноморец», где места хватило всем! А в игре приняли участие 26 команд, более 150 участников из Одессы, области и других регионов Украины, среди них — представители нескольких судов различных инстанций и специализации, известные адвокатские объединения, юридические фирмы ТОП уровня по версии всеукраинских юридических изданий, а также учёные юристы и практикующие адвокаты.

Мероприятие уникально тем, что это первая интеллектуальная корпоративная «битва» такого уровня среди юристов за сорок лет существования игры «Что? Где? Когда». В турнире приняли участие следующие команды: ЮК «Де-Юре», «Тыжюрист», «Умные и красивые», ЮФ «АНК», «Черноморская Ривьера», «Принцип», «Муконин, Никишев и партнёры», Одесский региональный юридический центр, АБ «Семёнов и партнёры», МЮС «Interlegal», «ПравоВЕДЫ», «Альфа Центавра», АО «Пономаренко, Рей и партнёры», ЮФ «Лигал Консалт Групп», «Palma mater», «Практик», «Фрейдерский захват», Одесский апелляционный административный суд, Одесский окружной административный суд, ЮБ «Сергеевых»,

ЮФ «Юрлайн», ЮФ «Доминанта», «Справедливость», «Ad Hoc», «LEX», Суворовский районный суд Одессы.

Воистину, Amat victoria curam! В результате самой подготовленной и удачливой оказалась команда **юридической компании «Де-Юре» — золото!** Также любовью Виктория не обошла команду **Одесского административного суда — им досталось заслуженное серебро.** Не менее почетным можно считать и третье место — не так просто выделится среди 26 команд — **бронзовое спасибо сборной «Альфа Центавра»** за интересную игру.

Особой нашей признательности заслуживают информационные партнеры турнира: авторитетные юридические издания: «Юридическая практика», «Юридична газета», газета «Закон и Бизнес», местные телекомпании, а также партнёры фуршета — кафе «Шерлок» и ТМ Шабо; партнёр тура — Адвокатское объединение «Коллегия адвокатов Киевского района г. Одессы»; партнёр игры — Одесский региональный юридический ЦЕНТР. И, конечно же, отдельная благодарность генеральному партнеру турнира — ООО «Ривьера Девелопмент», компании-заказчику строительства,

которая реализует различные проекты в сфере создания и управления объектами недвижимости.

Генеральный партнёр турнира — ООО «Ривьера Девелопмент» — компания-заказчик строительства, реализует различные проекты в сфере создания и управления объектами недвижимости. Одним из знаковых объектов компании является жилой комплекс Башня CHKALOV, расположенный в самом центре г. Одессы, состоит из 13 жилых этажей, 2 этажей коммерческого назначения, многоуровневого паркинга с круговым движением и более 1000 кв. м благоустроенной территории для круглогодичного использования в качестве зоны отдыха жителями дома. В непосредственной близости расположено все необходимое для комфортного проживания — школы, дошкольные учреждения, театр, кафе, рестораны, музеи, пляж и море, до которого всего 1000 метров.

1	Юридическая компания «Де-Юре»	21
2	Одесский окружной административный суд	21
3	Альфа Центавра	21
4—6	Черноморская Ривьера	20
4—6	Муконин, Никишев и партнёры	20
4—6	Одесский апелляционный административный суд	20
7—10	Фрейдерский захват	19
7—10	Юридическая фирма «Юрлайн»	19
7—10	Юридическая фирма «Лигал Консалт Групп»	19
7—10	Palma mater	19
11	Суворовский районный суд	18
12—13	Тыжюрист	17
12—13	Юридическая фирма «Доминанта»	17
14	ПравоВЕДЫ	16
15—16	Принцып	15
15—16	Международная юридическая служба «Interlegal»	15
17—18	Юридическая фирма «АНК»	14
17—18	Юридические лица	14
19—20	Одесский региональный юридический центр	13
19—20	Ad Hoc	13
21—22	Практик	11
21—22	Юридическое бюро Сергеевых	11
23—24	Умные и красивые	10
23—24	LEX	10
25	Справедливость	9
26	Пономаренко, Реу и партнёры	6

Вітаємо футбольну збірну команду адвокатів Одеської області, яка посіла друге місце у Першому регіональному турнірі з міні-футболу на Кубок голови Ради адвокатів Одеської області!

15 та 16 жовтня 2016 року в Одесі, на СК «Університет», відбувся Перший регіональний турнір з міні-футболу на Кубок голови Ради адвокатів Одеської області серед футбольних збірних команд адвокатів Одеської області, судів та правоохоронних органів Одеси.

Організатором цього турніру виступив Комітет із питань культури, туризму, спорту та соціальної підтримки адвокатів при Раді адвокатів Одеської області (голова комітету — адвокат С. А. Адабаш).

Відкриття турніру проводилося головою Ради адвокатів Одеської області, заслуженим юристом України Бронзом Йосипом Львовичем разом з видатними радянськими і українськими футболістами: радянським нападником і тренером Поркуяном Валерієм Семеновичем (трикратний чемпіон СРСР з футболу, майстер спорту міжнародного класу) та радянським захисником і тренером Зубковим Віктором Захаровичем (майстер спорту СРСР).

У турнірі взяли участь 11 футбольних команд: збірна адвокатів Одеської області; об'єднана збірна господарських судів Одеської області; збірна Київського районного суду м. Одеси; збірна Суворовського районного суду м. Одеси; збірна Служби безпеки України в Одеської області; збірна Одеської місцевої

прокуратури № 2; збірна журналістів Одеської області; збірна Управління патрульної поліції у м. Одесі; збірна Головного управління національної поліції в Одеській області; збірна Південного регіонального управління Державної прикордонної служби; збірна Приморського районного суду м. Одеси. За результатами «сліпого» жеребкування учасники були поділені на 4 підгрупи по 3 команди в кожній. Гра проводилася на двох полях — відкритому та закритому. Команди грали по круговій системі (кожен — з кожним). Футбольна збірна команда адвокатів Одеської області за результати проведеного жеребкування потрапила в одну групу з командами-фаворитами турніру: збірними командами УСБУ в Одеської області та Суворовського районного суду м. Одеси.

У перший день турніру у першому матчі проти збірної команди УСБУ в Одеської області при рівній грі збірна команди адвокатів Одеської області поступилася з рахунком 0 : 1.

У другому матчі збірна команда адвокатів впевнено обіграли збірну команду Суворовського районного суду м. Одеси з рахунком 2 : 0, забезпечивши собі вихід у 1/4 фіналу.

У чвертьфіналі збірна команда адвокатів зустрілася зі збірною командою Одеської місцевої прокуратури № 2. У цьому матчі адвокати отримали перемогу з рахунком 2 : 1.

У півфіналі збірна команда адвокатів зійшлась з командою Південного регіонального управління Державної прикордонної служби. Весь матч був дуже напружений, але в основний час так і закінчився без забитих м’ячів, 0 : 0. В серії 6-метрових ударів збірна адвокатів закінчила матч півфіналу з рахунком 2 : 1. Перемога у півфіналі коштувала збірній команді адвокатів травми капітана команди.

У фіналі знову зустрілися команди УСБУ в Одеській області та адвокати, наша збірна поступилася з рахунком 1 : 3.

У матчі за третє місце зійшлися збірні команди Управління патрульної поліції у м. Одесі та Південного регіонального управління Державної прикордонної служби, у якому перемогу отримала команда Управління патрульної поліції у м. Одесі.

Також за підсумками турніру кращим другим голкіпером турніру став воротар збірної команди адвокатів Одеської області адвокат Прилепський Іван Анатолійович, з чим його окремо вітаємо.

Переможці і призери турніру були нагороджені кубками та пам’ятними медалями.

Бажаємо нашій футбольній збірній адвокатів Одеської області у подальшому тільки перемог!

Андрей Чебаненко, *адвокат*

Адвокатура не наступает — она защищает

15 сентября текущего года в 175 номере газеты «Голос Украины» была опубликована статья автора Натальи Гелетко под довольно тенденциозным наименованием «Тотальное наступление адвокатуры».

В этой статье автор, ссылаясь на Закон Украины «О внесении изменений в Конституцию Украины (относительно правосудия)» от 2 июня 2016 года № 1401-VIII, выражает обеспокоенность тем, что согласно этому закону с 30 сентября текущего года представительство граждан и юридических лиц в судах будет осуществляться исключительно адвокатами, вследствие чего для большинства граждан Украины такой вид правовой помощи может оказаться недоступным из-за высокой стоимости оплаты услуг адвоката.

Определяя названные положения закона как поспешный шаг законодателя в осуществлении судебной реформы, автор статьи предлагает в качестве альтернативы сохранить фактически действующий в Украине институт представительства граждан и юридических лиц в судах частнопрактикующими юристами, которые, по выражению автора статьи, *«являются практиками и знают определенные сферы намного лучше некоторых адвокатов»*.

Ссылаясь на один из тезисов писателя Питера Мейла, автор статьи пытается преподнести читателям систему действующей адвокатуры Украины как некое адвокатское племя, обладающее не только присущим ему *«стремлением извлечь из ситуации все возможное», но и инстинктом «содрать с клиента все до последней нитки»*.

Цитируя отдельные положения Решения Конституционного Суда Украины от 16 ноября 2000 года по делу № 13-рп/2000, более известного как решение по делу гражданина Солдатова, в соответствии с которым были признаны неконституционными часть 1 статьи 44 ныне утратившего силу Уголовно-процессуального кодекса Украины 1961 года и часть 1 статьи 268 ныне действующего Кодекса Украины об административных правонарушениях, не предусматривавших допуска в качестве защитника подозреваемого, обвиняемого, подсудимого по уголовным делам, а также лица, привлекаемого к административной ответственности по делам об административных правонарушениях наряду с адвокатами иных специалистов в области права, которые согласно закону (курсив мой. — *Авт.*) могли оказывать правовую помощь лично или по поручению юридического лица, — автор статьи Н. Гелетко недоумевает *«почему теперь все и практически во всех делах сводится к адвокатам»?*

Видя откровенную, мягко говоря, некомпетентность автора статьи Н. Гелетко как в вопросах судебной реформы вообще, так и в вопросах адвокатуры в частности, автор в порядке дискуссии подготовил эту статью, отправив ее в редакцию газеты «Голос Украины» для последующей публикации.

Однако 12 октября текущего года эта статья была опубликована в газете «Голос Украины» в довольно сокращенном варианте, а поэтому, излагая ее полный вариант на страницах Вестника, автор приглашает коллег высказаться по обсуждаемым вопросам.

Как известно, 29 июня 2016 года в 118 номере газеты «Голос Украины» был опубликован Закон Украины «О внесении изменений в Конституцию Украины (относительно правосудия)» от 2 июня 2016 года № 1401-VIII, который вступил в силу, за исключением части 6 статьи 124 Конституции Украины, 30 сентября 2016 года.

Согласно пункту 11 раздела XV Переходных положений этого Закона представительство интересов физических и юридических лиц в судах исключительно адвокатами осуществляется не с 30 сентября текущего года, как утверждает автор статьи Н. Гелетко, а в течение следующих сроков: в Верховном Суде Украины и в судах кассационной инстанции с 1 января 2017 года; в судах апелляционной инстанции с 1 января 2018 года, а в судах первой инстанции с 1 января 2019 года, а представительство интересов органов государственной власти и местного самоуправления только лишь с 1 января 2020 года.

Более того, абзацем 3 пункта 11 раздела XV Переходных положений предусмотрено, что представительство в судах граждан и юридических лиц иными лицами, в том числе и частнопрактикующими юристами, продолжает осуществляться ими до момента постановления судом по делу окончательного решения, которое какому-либо обжалованию не подлежит.

Предусмотрев в Переходных положениях поэтапное осуществление адвокатами представительства в судах интересов физических, юридических лиц, органов государственной власти и местного самоуправления, законодатель тем самым предоставил возможность частнопрактикующим юристам не только окончить начатые с их участием дела, но и определиться в дальнейшем выборе профессионального пути.

Если же большинство частнопрактикующих юристов действительно являются, по утверждениям автора статьи Н. Гелетко, *«практиками и знают определенные сферы намного лучше некоторых адвокатов»*, то надо полагать, что при наличии такого практического опыта и знаний им не составит большого труда сдать квалификационные экзамены в квалификационной палате квалификационно-дисциплинарной комиссии адвокатуры соответствующего региона, пройти шестимесячную стажировку под руководством индивидуально практикующего адвоката или в адвокатском объединении из числа определенных решением Совета адвокатов соответствующего региона, после успешного окончания которой принять Присягу адвоката Украины перед Советом адвокатов соответствующего региона и получить свидетельство о праве на занятие адвокатской деятельностью.

Вполне понятно, что проводимая в стране реформа судебной системы невозможна без одновременного проведения реформы смежных институтов, являющихся сторонами судебного процесса, т. е. стороны государственного обвинения — прокуратуры и стороны защиты — адвокатуры.

Говоря о месте и роли частнопрактикующих юристов в проведении судебной реформы с одновременной реформой ее смежных институтов — прокуратуры и адвокатуры, уместно привести известную латинскую пословицу tertia non datur, т. е. третьего не дано.

Мы знаем, что в настоящее время адвокатура Украины насчитывает в своем составе более чем 35 тысяч адвокатов, объединенных в единую профессиональную негосударственную независимую организацию — Национальную ассоциацию адвокатов Украины, которая является членом Совета адвокатур Европы и других международных адвокатских сообществ, одним из которых является IBA — Американская ассоциация юристов.

Поэтому попытка автора статьи Н. Гелетко представить читателям систему адвокатуры Украины как некое адвокатское племя, обладающее не только присущим ему *«стремлением извлечь из ситуации все возможное»*, но и инстинктом *«содрать с клиента все до последней нитки»*, выглядит по меньшей мере оскорбительной и недопустимой.

В период с ноября 2013 года по февраль 2014 года народ Украины сделал окончательный выбор в пользу европейского пути развития путем членства в Европейском Сообществе, за что заплатили своей кровью и самой жизнью многие украинские патриоты во время революции достоинства.

Ведь в большинстве стран Европейского Сообщества, членом которого стремится стать Украина, осуществление защиты и представительства граждан, юридических лиц, органов государственной власти, местного самоуправления в судах исключительно адвокатами, объединенными в национальные ассоциации, гильдии, палаты, союзы и иные независимые профессиональные сообщества, является устоявшейся нормой общественных отношений.

Из содержания Решения Конституционного Суда Украины от 16 ноября 2000 года по делу № 13-рп/2000, более известного как решение по делу гражданина Солдатова, на которое ссылается автор статьи Н. Гелетко, усматривается следующее.

Характеризуя правовой статус субъектов оказания правовой помощи, Конституционный Суд Украины в соответствии с частью 2 статьи 59 Конституции Украины определил адвокатуру Украины как специально уполномоченный негосударственный профессиональный правозащитный институт, одной из функций которого является защита лица от обвинения и оказание иной правовой помощи в судах и иных государственных органах.

Толкуя положения части 1 статьи 59 Конституции Украины о том, что «каждый свободен в выборе защитника своих прав» в аспекте конституционного обращения гражданина Солдатова, Конституционный Суд Украины пришел к выводу о том, что «это следует понимать как конституционное право подозреваемого, обвиняемого, подсудимого при защите от обвинения и лица, привлекаемого к административной ответственности, с целью оказания правовой помощи выбирать защитником своих прав лицо, являющееся специалистом в области права, которое по закону имеет право на оказание правовой помощи лично или по поручению юридического лица».

Постановляя это Решение, Конституционный Суд Украины обратил внимание на то, что оказывать правовую помощь по уголовным делам и по делам об административных правонарушениях может не любой частнопрактикующий юрист, а только тот специалист в области права, который может это делать лишь на основании специального закона.

По мнению автора этих строк, такими специальными законами являются ныне утративший силу Закон Украины «Об адвокатуре» от 19 декабря 1992 года № 2887 и действующий Закон Украины «Об адвокатуре и адвокатской деятельности» от 5 июля 2012 года № 5076.

Эти законы предусматривают не только организацию и деятельность адвокатуры, но и определяют права, обязанности, ответственность адвокатов, в том числе и за ненадлежащее оказание правовой помощи.

Отвечая на поставленный автором статьи Н. Гелетко вопрос о том *«А какие защитники в судах нужны сегодня гражданам независимой Украины?»,* следует

отметить, что в период с 16 ноября 2000 года и до настоящего времени Верховным Советом Украины какого-либо специального закона, регулирующего права, обязанности, ответственность частнопрактикующих юристов при оказании ими правовой помощи гражданам и юридическим лицам не принято.

Поэтому, как мы знаем, частнопрактикующие юристы в отличие от адвокатов никакой ответственности перед клиентом за ненадлежащее оказание правовой помощи, в том числе и за ненадлежащее представительство в судах, не несут.

Обратившись к недавней истории нашего государства, следует вспомнить о том, что отсутствие специального закона отнюдь не воспрепятствовало поистине тотальному наступлению в период с конца 2000 года и по 2004 год на органы досудебного следствия и в суды Украины частнопрактикующих юристов с целью защиты подозреваемых, обвиняемых, подсудимых по уголовным делам и правонарушителей по делам об административных правонарушениях.

Характерно, что в составе так называемых новоявленных защитников нередко оказывались лица с поддельными дипломами о высшем юридическом образовании и ранее судимые, «правозащитная деятельность» которых была скорее фикцией, чем защитой.

Принимая в связи со сложившейся ситуацией необходимые меры реагирования, Верховный Суд Украины 24 октября 2003 года принял Постановление Пленума № 8 «О применении законодательства, обеспечивающего право на защиту в уголовном судопроизводстве», в котором указал следующее:

«При разрешении вопроса о наличии у специалистов в области права полномочий на осуществление защиты по уголовному делу следует также выяснять, каким именно законом им дано право принимать участие в уголовном судопроизводстве в качестве защитников. Признать правильной практику тех судов, которые при отсутствии специального закона не допускают таких специалистов для осуществления защиты по уголовным делам».

Ведь в настоящее время ныне действующим Уголовным процессуальным кодексом Украины определено, что защиту интересов подозреваемого, обвиняемого, защиту интересов лица, в отношении которого подлежат применению специальные меры медицинского либо воспитательного характера, лица, в отношении которого решается вопрос об экстрадиции, а также представительство интересов физических лиц из числа потерпевших, гражданских истцов и гражданских ответчиков может осуществлять только адвокат.

Оппонируя доводам автора статьи Н. Гелетко и народного депутата Украины Ю. Левченко в интервью телеканалу «12 Украина» о том, что с 30 сентября текущего года вследствие представительства граждан и юридических лиц в судах исключительно адвокатами большинство граждан Украины не смогут получить такой вид правовой помощи из-за высокой стоимости оплаты услуг адвоката, необходимо отметить следующее.

Как известно, 2 июня 2011 года был принят Закон Украины «О бесплатной правовой помощи» № 3460-VI, который был введен в действие с 1 января 2013 года.

Согласно пункту 3 Заключительных и Переходных положений этого закона с 1 января 2013 года предусмотрено оказание адвокатами за счет средств государственного бюджета через региональные центры бесплатной вторичной правовой помощи лицам по делам об административных правонарушениях, по уголовным делам, в отношении которых применялось административное задержание, административный арест, задержанным в порядке уголовного процессуального законодательства, лицам, в отношении которых применена мера пресечения в виде содержания под стражей.

Более того, в соответствии с пунктом 6 Заключительных и Переходных положений этого же закона с 1 июля 2015 года предусмотрено оказание адвокатами за счет средств государственного бюджета через систему территориально приближенных к месту жительства граждан местных центров вторичной помощи по административным и гражданским делам.

Что же касается оказания адвокатами правовой помощи в виде представительства в судах органов государственной власти и местного самоуправления, то автор этих строк полагает, что такой вид правовой помощи вполне может оказываться адвокатами на основе заключаемых договоров за счет средств государственного бюджета по централизованно установленным государством тарифам аналогично тарифам, которые существуют в системе бесплатной вторичной правовой помощи.

Завершая изложение обсуждаемых вопросов, можно сказать о следующем.

Адвокатура Украины никакого тотального наступления не вела, не ведет и вести не может потому, что она выполняла, выполняет и будет выполнять конституционную функцию защиты и представительства в судах, органах досудебного расследования, иных органах и организациях физических, юридических лиц, органов государственной власти, местного самоуправления по административным, гражданским, хозяйственным, уголовным делам, а также по делам об административных правонарушениях.

Денис Пономаренко,
голова адвокатського об'єднання «Пономаренко, Реу та партнери»

Підстави для застосування процесуальних наслідків, передбачених ч. 12 ст. 290 КПК України

На перший погляд положення ч. 12 ст. 290 КПК України є достатньо зрозумілими і не двозначними, однак, на мій погляд, на практиці можуть виникати ситуації щодо неоднозначного застосування вказаних положень.

Наприклад, в порядку ч.1 ст. 290 КПК України, прокурор або слідчий за його дорученням повідомили сторону захисту про завершення досудового слідства та про надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

Однак, незважаючи на такі повідомлення, сторона захисту, з певних причин, відмовилась ознайомлюватись з матеріалами досудового розслідування.

Незважаючи не це, обвинувальний акт направляється стороною обвинувачення до суду, без звернення до слідчого судді в порядку ч. 10 ст. 290 КПК України з клопотанням про встановлення строку для ознайомлення з матеріалами.

Виникає питання, чи можна вважати матеріали, з якими не ознайомилась сторона захисту, матеріалами, які не відкриті стороні захисту?

З аналізу положень ст. 290 КПК України вбачається, що вона встановлює такий порядок процесуальних дій: повідомити про завершення досудового слідства та про відкриття матеріалів (ч. 1); надання доступу до матеріалів (ч. 2), що включає в себе можливість робити копії або відображення матеріалів (ч. 3, ч. 4); письмове підтвердження факту надання доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів (ч. 9); звернення з клопотанням про встановлення строку для ознайомлення з матеріалами, у разі зволікання з ознайомленням (ч. 10); відкриття додаткових матеріалів, отриманих до або під час судового розгляду (ч. 11), і процесуальний наслідок відносно невідкриття матеріалів відповідно до цієї статті — суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази (ч. 12).

Що ж необхідно розуміти під словами «невідкриття матеріалів відповідно до цієї статі», всі процесуальні дії передбачені ст. 290 КПК України чи тільки дії спрямовані на повідомлення про відкриття матеріалів та надання можливості робити копії або відображення матеріалів?

Якщо виходити з того, що ст. 290 КПК України розмежовує процесуальні дії на: повідомити про завершення досудового слідства та про відкриття матеріалів (ч. 1); надання доступу до матеріалів (ч. 2), що включає в себе можливість робити копії або відображення матеріалів (ч. 3, ч. 4), то в зазначеному застосовується термін «можливість».

Можливість — це дія, що може відбутися або ні (можливо, приїду, а можливо, і ні). Можливість можна забезпечити чи покладатись на «авось» та якось буде. Альтернатива дає шанс, але не гарантує без відповідних дій забезпечення результату і адекватності та конструктиву діяльності.

Натомість ч. 12 ст. 290 КПК України вказує «відповідно до цієї статті», тобто відповідно до процедури, визначеної не тільки певними положеннями (частинами) статті, а всієї статті в цілому, тобто відповідно до процесуального порядку, визначеного ст. 290 КПК України.

Разом з тим термін «можливість» в контексті вказаної норми застосовується, враховуючи положення ч. 10 ст. 290 КПК України, відповідно до якої, якщо сторона кримінального провадження зволікає з ознайомленням з матеріалами кримінального провадження, слідчий суддя, за клопотанням протилежної сторони кримінального провадження, може встановити строк для такого ознайомлення, і в незалежності від того, чи скористалася сторона кримінального провадження своїм правом на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, або ні, вона вважається такою, що скористалася таким правом.

Таким чином, доходимо висновку, що навіть у разі повідомлення про завершення розслідування та надання доступу до матеріалів кримінального провадження і надання реальної можливості стороною кримінального провадження робити з них копії або відображення матеріалів без реалізації положень, передбачених ч. 10 ст. 290 КПК України, матеріали кримінального провадження повинні визнаватись не відкритими і до відомостей, які містяться в них, повинні застосовуватись наслідки, передбачені ч. 12 ст. 290 КПК України, тобто суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази.

О. С. Саінчин,
д. ю. н., професор, завідувач кафедри галузевого права Херсонського державного університету

К. М. Соколецька,
к. ю. н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права Одеського національного морського університету

Теорія та практика протидії корупції в Україні

Держава періодично приймає закони, які направлені на протидію корупції. Низка таких законів була прийнята у 1995 і 2011 роках, а до останнього закону, майже до 27.03.2014 року, були прийняті 10 доповнень та коментарів Конституційного Суду. У 2015 році в державі закінчено формування законодавчої бази протидії корупції. Але, незважаючи на прийняті законодавчі акти, корупція в країні постійно збільшується. На жаль, з 175 країн, які підлягають моніторингу міжнародних організацій сприйняття корупції, Україна займає одне з останніх 142-ге місце.

Про це свідчать результати дослідження компанії «Барометр Світової Корупції» від Transparency International та Gallup International Association. Як вбачається з вказаного рейтингу, країн з ідеальними показниками боротьби з корупцією немає. Данія, яка має 1-ше місце у списку, — 3 % населення стикалися у 2015 році з проблемами корупції у своїй державі. Нова Зеландія і Норвегія по 5 %, а населення України аж в 98,6 %. Шокуючі данні, які свідчать про тотальну корумпованість державного апарату, що ставить під загрозу існування самої державності.

Крім цього, вказані компанії за 2015 рік проводили внутрішній моніторинг впливу корупції на життя українців. За їх даними, громадяни найчастіше сплачують хабарі при отриманні послуг в правоохоронних органах (49 %) та медичних установах (41 %). Крім того, зростає тенденція хабарництва і в інших сферах. Зокрема, не рідко українці дають хабарі:

— в освітніх закладах (33 %);
— земельних службах (25 %);
— реєстраційних та дозвільних службах (22 %);
— судах (21 %);
— податковій (18 %);
— комунальних підприємствах (6 %).

Крім цього, згідно з дослідженням, найкорумпованішою сферою визнано судову (66 %), за якою слідують:

— правоохоронні органи (64 %);
— державна служба (56 %);
— сфера охорони здоров'я (54 %);
— парламент (53 %);
— політичні партії (45 %);
— освітня система (43 %);
— бізнес (36 %);
— військова сфера (28 %);
— ЗМІ (22 %);
— релігійні інституції (21 %);
— громадські організації (20 %).

Залишаються без коментарів наступні схеми правил життя в країнах, які об'явили себе поза зоною корупції.

Невже в Україні все так погано та корупція в державі має зовсім «невиліковний» характер? Здається, зовсім ні. На початку 2015 року державою почалося формування правового поля (реформа) протидії та боротьби з корупцією, а також теоретичне та наукове визначення поняття корупції [2—8]. Всупереч популярним гаслам і обіцянкам політиків як «перемогти корупцію», таку функцію антикорупційна реформа не несе, оскільки завдання вважається невиконаним. Кінцева мета реформи в тому, щоб корупція не створювала ризиків національній безпеці і не була бар'єром для сталого економічного розвитку України.

У 2015 році був створений ряд спеціалізованих антикорупційних органів. Очікується, що вже в 2016 році вони продемонструють наочні результати своєї роботи. Нижче нами аналізуються в комплексі наступні антикорупційні органи.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) [2] — перший і єдиний з нових прикладних антикорупційних органів, який за призначенням спеціального антикорупційного прокурора приступив до роботи. У найближчі місяці очікують запуску Національного агентства по запобіганню корупції, Державного бюро розслідувань і Агенції з повернення вкрадених активів. Крім згаданих прикладних органів, в Україні працює Рада по боротьбі з корупцією, що займається стратегічними питаннями і комунікацією з громадськістю та бізнесом. Також питаннями комунікаційної стратегії займається Проектний офіс з антикорупційних питань при Раді реформ. Крім того, нещодавно прем'єр-міністр запропонував запросити в Україну міжнародну антикорупційну місію, а в експертних колах йде обговорення створення антикорупційних судів.

Незважаючи на створення нових антикорупційних органів, основна відповідальність за розслідування залишиться у прокурорів. Верховна Рада під тиском Заходу та громадськості прийняла закон про національне антикорупційне бюро України (НАБУ) в жовтні 2014 року. Керівника бюро Артема Ситника президент України призначив у квітні 2015 року.

Спеціальна антикорупційна прокуратура. На Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, створену у вересні 2015 року [3] в структурі ГПУ, покладено обов'язки з нагляду за розслідуваннями НАБУ, а також підтримка державного обвинувачення та представництво інтересів українців і країни за злочинами, пов'язаними з корупцією.

30 листопада Генеральний прокурор призначив антикорупційним прокурором 30-річного першого заступника прокурора Криму Назара Холодницького. Призначення супроводжувалося скандалами, адже основним кандидатом на цю посаду називали Віталія Касько. Однак у фінал він не потрапив, а інший фіналіст конкурсу — «кіборг» Максим Грищук

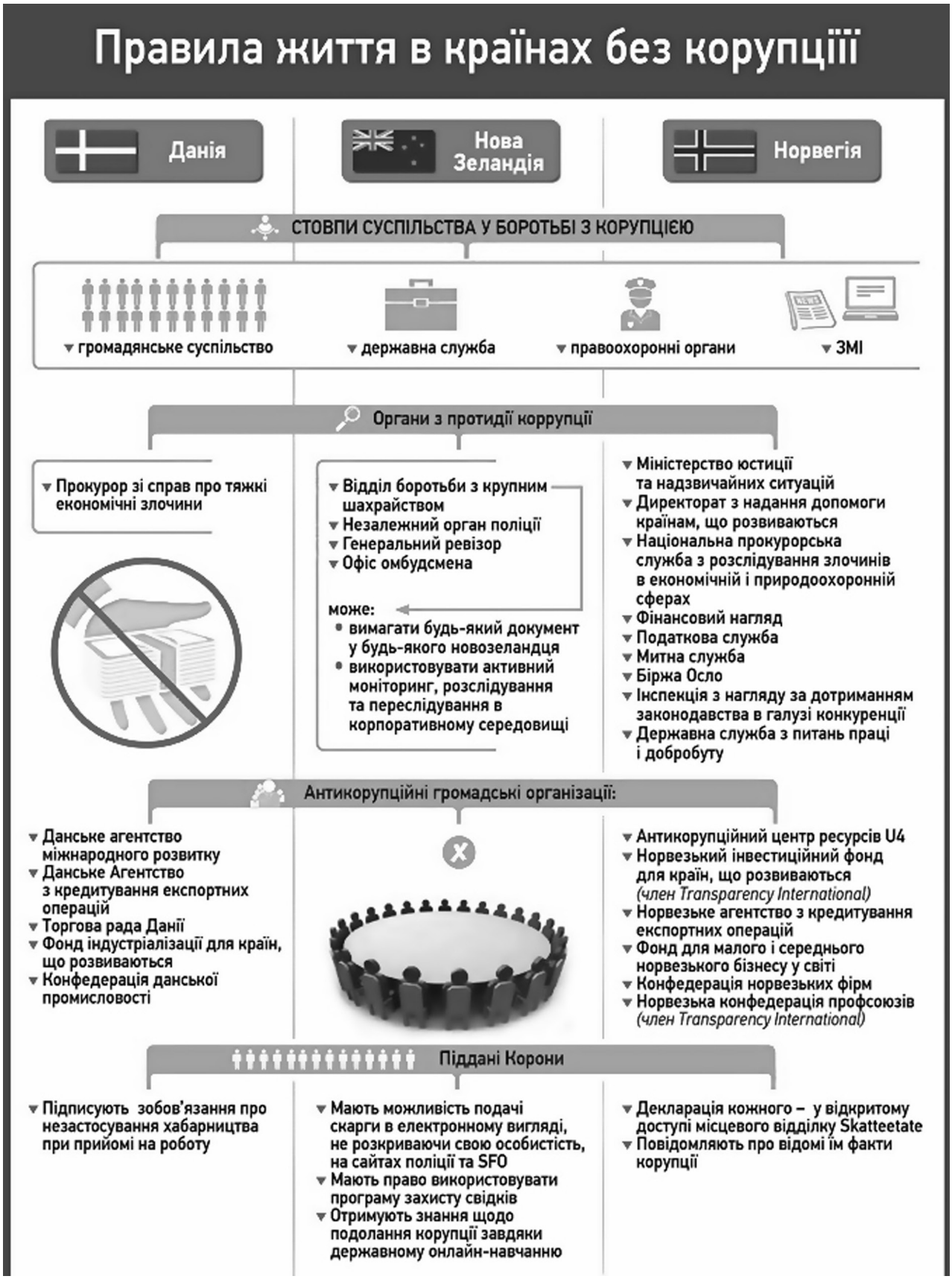
Правила життя в країнах без корупції
Данія
Нова Зеландія
Норвегія
СТОВПИ СУСПІЛЬСТВА У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ
громадянське суспільство
державна служба
правоохоронні органи
ЗМІ
Органи з протидії коррупції
Прокурор зі справ про тяжкі економічні злочини
Відділ боротьби з крупним шахрайством
Незалежний орган поліції
Генеральний ревізор
Офіс омбудсмена
може:
вимагати будь-який документ у будь-якого новозеландця
використовувати активний моніторинг, розслідування та переслідування в корпоративному середовищі
Міністерство юстиції та надзвичайних ситуацій
Директорат з надання допомоги країнам, що розвиваються
Національна прокурорська служба з розслідування злочинів в економічній і природоохоронній сферах
Фінансовий нагляд
Податкова служба
Митна служба
Біржа Осло
Інспекція з нагляду за дотриманням законодавства в галузі конкуренції
Державна служба з питань праці і добробуту
Антикорупційні громадські організації:
Данське агентство міжнародного розвитку
Данське Агентство з кредитування експортних операцій
Торгова рада Данії
Фонд індустріалізації для країн, що розвиваються
Конфедерація данської промисловості
Антикорупційний центр ресурсів U4
Норвезький інвестиційний фонд для країн, що розвиваються (член Transparency International)
Норвезьке агентство з кредитування експортних операцій
Фонд для малого і середнього норвезького бізнесу у світі
Конфедерація норвезьких фірм
Норвезька конфедерація профсоюзів (член Transparency International)
Піддані Корони
Підписують зобов'язання про незастосування хабарництва при прийомі на роботу
Мають можливість подачі скарги в електронному вигляді, не розкриваючи свою особистість, на сайтах поліції та SFO
Мають право використовувати програму захисту свідків
Отримують знання щодо подолання корупції завдяки державному онлайн-навчанню
Декларація кожного – у відкритому доступі місцевого відділку Skatteetate
Повідомляють про відомі їм факти корупції

став першим заступником керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Національне агентство по запобіганню корупції [4]. Не менш важливий для боротьби з корупцією орган — НАЗК, відзначає заступник міністра юстиції Наталія Севостьянова, відповідальна за початок роботи агентства. Завдання НАЗК — перевіряти правдивість даних у деклараціях чиновників та відповідність доходів їх стилю життя.

При виявленні порушень у деклараціях матеріали будуть передавати в НАБУ. Якщо вчасно будуть затверджені форма декларації і створений новий реєстр, перші кейси можна очікувати в Агентстві з повернення активів. 10 листопада 2015 року Верховна Рада проголосувала за створення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, проте поки закон не набув чинності.

Зараз пошуком і поверненням активів займаються слідчі — від прокурорських до районних міліціонерів, які повинні самі знаходити корупційне майно, заховане в Україні і за кордоном, і нести відповідальність за його збереження. Коли буде Національне агентство, усе конфісковане і заарештоване

майно буде проходити через єдиний держреєстр. Створення реєстру проходить за підтримкою Світового банку та ООН [5].

Співробітники агентства будуть шукати злочинні активи не тільки в Україні, а й за кордоном, співпрацюючи з подібними структурами в усьому світі. Важлива передумова для ефективної роботи Агентства — наявність рішення суду, яке вступило в силу.

Державне бюро розслідувань (ДБР) [6]. 12 листопада 2015 року Верховна Рада прийняла закон про створення Державного бюро розслідувань. Закон набуде чинності з дня утворення Кабінетом Міністрів Державного бюро розслідувань, але не пізніше 1 березня 2016 року.

Відповідно до закону, ДБР буде розслідувати кримінальні справи, пов'язані з діяльністю організованих злочинних угруповань, а також працювати з тими злочинами, покарання за які передбачає довічне позбавлення волі. Також бюро займеться випадками тортур у правоохоронних органах і військовими злочинами. Воно зможе залучати до відповідальності суддів, прокурорів, міністрів, нардепів та інших чиновників вищого ешелону влади, а також розслідувати злочини в НАБУ та антикорупційній прокуратурі. Гранична чисельність бюро розслідувань — 1500 чоловік.

Національна рада з питань антикорупційної політики [7]. Крім органів, покликаних безпосередньо запобігати корупції, карати за неї і компенсувати втрати, в Україні створена Рада, яка повинна оптимізувати антикорупційну стратегію і оцінювати її ефективність. Це консультативно-дорадчий орган при президенті, а до складу ради входять як представники влади, так і бізнесмени і члени громадянського суспільства. Головою Нацради став народний депутат Мустафа Джемільов.

Газета «Сегодня» опублікувала схему антикорупційних органів.

Як вже зазначалось, на законодавчому визначенні поняття «корупція» особливо наполягали керівники правоохоронних органів, які вбачали у відсутності такого визначення основну правову перешкоду ефективній протидії корупції. І хоча для більшості фахівців, що працювали в робочій групі з підготовки відповідних законопроектів, необхідність законодавчого визначення цього поняття викликала великий сумнів, у результаті багатьох дискусій, у тому числі і на засіданні парламентської Комісії з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, було прийнято компромісне рішення — дати загальне визначення поняття «корупція» і сформулювати основні види корупційних діянь, що знайшло своє

АНТИКОРРУПЦИОННЫЕ ОРГАНЫ УКРАИНЫ

Название органа	Задача	Статус	Руководитель	Назначение руководителя	Скандалы	Обсуждаемое финансирование в 2016 году
Национальное антикоррупционное бюро	Расследование коррупции на высшем уровне (депутаты, министры)	Начало полноценно функционировать с 1 декабря, продолжается набор детективов	Артем Сытник	Назначает президент по предложению комиссии из 9 членов (по 3 от ВР, Кабмина и президента)	Попытка сорвать избрание главы бюро путем срыва конкурса	15 млн грн на зарплаты, капитальные затраты — 0, НАБУ запрашивает 800 млн грн
Специальная антикоррупционная прокуратура	Представление обвинения по расследованиям НАБУ в судах	Начала функционировать с 1 декабря, продолжается набор сотрудников	Назар Холодницкий	Назначает генпрокурор по предложению комиссии из 11 членов (7 от ВР и 4 от ГПУ)	Попытки изменить количество и состав конкурсной комиссии, черный пиар против претендентов	Вопрос открыт, возможно финансирование со стороны ЕС
Национальное агентство по предотвращению коррупции	Проверка соответствия деклараций чиновников их уровню жизни	Начнет работу после избрания как минимум 3 членов	Коллегиальный орган из 5 членов, конкурсную комиссию прошли Виктор Чумак и Александр Скопич	Утверждатся Кабмином по предложению комиссии из 8 членов (4 от общественности и по 1 от президента, ВР, Кабмина и Нацагентства по госслужбе)	Задержка с избранием членов	490 млн грн, из которых 390 млн – на финансирование политических партий
Агентство по возвращению активов	Создание реестра, розыск и продажа активов, полученных преступных путем	Закон о создании агентства принят, но не подписан	Не назначен	Глава назначается Кабмином на 5 лет по результатам конкурса	Изменения в закон о конфискации имущества	125 млн грн
Госбюро расследований	Расследование уголовных дел ОПГ, преступления правоохранителей	Закон о создании бюро принят, но не подписан	Не назначен	Директора бюро назначает президент по представлению премьера	Задержка с подписанием закона	Нет данных, Кабмин обещает финансирование на достаточном уровне
Нацсовет по антикоррупционной политике	Оптимизация антикоррупционной стратегии, коммуникация с бизнесом и обществом	Работает с 2014 года	Мустафа Джемилев	Назначает президент	Без скандалов	Нет данных

СЕГОДНЯ.ua

відображення у ст. 1 Закону України «Про боротьбу з корупцією» [8].

Слід погодитись з тими вченими і практиками, які вважають передбачене у Законі України «Про боротьбу з корупцією» поняття «корупція» не зовсім вдалим (М. І. Мельник, М. І. Хавронюк, С. А. Шалгунова) [9]. Про те, що це поняття не можна визнати досконалим і універсальним, оскільки воно відображає розуміння корупції у вузькому смислі і може бути застосоване лише у контексті зазначеного закону, відзначали і окремі автори Закону України «Про боротьбу з корупцією». Саме фахівці, які працювали над підготовкою цього закону, відчули всю складність чіткого юридичного визначення поняття «корупція». Пропонувалися різні підходи, різні варіанти визначень. Вносилась пропозиція (і слід зазначити — не позбавлена підстав) взагалі відмовитися від загальної дефініції. Було й інше — пропонувалося розглядати корупцію як злочин і передбачити у Кримінальному кодексі спеціальну норму про відповідальність за корупцію.

Крім цього зазначається, що у 2014 році набув чинності Закон «Про засади запобігання та протидії корупції». Даний закон запроваджує деякі важливі нововведення, які слід мати на увазі та враховувати на практиці. Конкретизовані такі терміни вживання, як *безпосереднє підпорядкування, близькі особи, конфлікт інтересів, неправомірна вигода, суб'єкти декларування, члени сім'ї*. Саме поняття корупції законодавцем визначене як діяння посадової особи з використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей. Вказані проблеми мають суто науковий характер и потребують додаткового осмислення.

Список використаної літератури

1. *Конституція України*. — К. : Феміда, 1996.

2. *Про національне антикорупційне бюро* : Закон України № 1698-VII від 14.10.2014 р. (редакція станом на 15.07.2015 р.).

3. *На виконання вимог закону України «Про прокуратуру»* наказом Генерального прокурора України від 22.09.2015 р. в структурі Генеральної прокуратури України створена Спеціалізована антикорупційна прокуратура (на правах самостійного структурного підрозділу).

4. *Про запобігання корупції* : Закон України № 766-VIII від 14.10.2014 р.

5. *Про національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, які одержані від корупційних та інших злочинів* : Закон України № 772-VIII від 10.11.2015 р.

6. *Про Державне бюро розслідувань* : Закон України № 2114 від 12.11.2015 р.

7. *Про Національну раду з питань антикорупційної політики* : Указ Президента України № 808/2014 від 26.09.2015 р.

8. *Про боротьбу з корупцією* : Закон України № 1506-VI (1506-17) від 11.06.2009 р. // ВВР. — 2009. — № 45.

Закони та підзаконні акти України щодо протидії корупції

«Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 № 1700-VII http://zakon1.rada.gov.ua/laws /show/1700-18; *«Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014—2017 роки»* від 14 жовтня 2014 № 1699-VII http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18; *«Про засади запобігання і протидії корупції»* від 07.04.2011 № 3206-VI http://zakon1.rada.gov.u a/laws/show/3206-17; *«Про звернення громадян»* від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80; *Кримінальний кодекс України* від 05.04.2001 № 2341-III http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14; *Кодекс України про адміністративні правопорушення* від 07.12.1984 № 8073-X http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10; Закон України від 18 травня 2010 р. № 2258-VI *«Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»* Указ Президента України від 25 січня 2012 року № 33/2012; *«Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування»* http://www.president.gov.ua/documents/14428.html; Указ Президента України *«Про Національну раду з питань антикорупційної політики»* від 14 жовтня 2014 року № 808/2014 http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/808/2014; Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265 *«Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015—2017 роки»* http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF; Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 *«Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям»* http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-%D0%BF; Постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 № 950 *«Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування»* http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/950-2000-п; Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1072 *«Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань державної служби про осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнені у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення»* http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1072-2011-п; Наказ Міністерства юстиції України від 23.03.2012 № 448/5 *«Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки наявності в осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, корпоративних прав»* http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0449-12; Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 30.07.2012 № 578 *«Про порядок проведення медичного огляду та*

спеціальної перевірки особи, яка претендує на зайняття посади, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1405-12; Наказ Міністерства юстиції України від 23 червня 2010 року № 1380/5 *«Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи»* http://www.minjust.gov.ua/43919; *Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією* від 01.01.2006 N 2476-IV http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_102; *Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією* від 01.03.2010 № 252-V http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_101; законопроекти № 2540а *«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні»* та № 2541а *«Про внесення змін до Кримінального та Цивільного кодексів України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні»*.

9. *Хавронюк М. І.* Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» / М. І. Хавронюк. — К. : Атіка, 2011. — 424 с.

Анотація

Протидія корупції розглядається с точки зору визначення наукового та нормативно-правового розуміння поняття корупції. Визначаються шляхи та принципи формування концепції подолання корупції. Розглядаються можливості корегування процесу створення структури, яка в змозі розслідувати злочини, пов'язані з корупційними діяннями.

Ключові слова: корупція, правове регулювання поняття корупції, принципи протидії корупції.

Аннотация

Противодействие коррупции рассматривается с точки зрения определения научного и нормативно-правового понятия коррупции. Определяются пути и принципы формирования концепции борьбы с коррупцией. Рассматриваются возможности коррегирования процесса создания структуры, которая может расследовать преступления, связанные с коррупционными деяниями.

Ключевые слова: коррупция, правовое регулирование понятие коррупции, принципы противодействия коррупции.

Annotation

Anti-corruption in terms of defining the scientific and regulatory concept of corruption is considered. The ways and principles of the fight against corruption concept are defined. Possibilities of the process correction of the structure that can investigate crimes related to acts of corruption creating are considered.

Keywords: corruption, the legal regulation of the corruption concept, anti-corruption principles.

Артем Валерійович Питомець,
член Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, адвокат Ради адвокатів Одеської області

Комітет на захисті професійних прав адвоката

Статтею 3 Конституції України передбачається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Для забезпечення захисту цих прав і свобод у статті 55-й Конституції визначено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

У статті 59-й Конституції України зазначається, що кожен має право на правову допомогу. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Адвокатура України — недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури.

Проаналізувавши вищезазначені норми Конституції, можна дійти висновку, що держава наділила адвокатуру важливою місією — забезпечення принципу верховенства права в Україні. Ця місія полягає у захисті прав, свобод та законних інтересів людини, які визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Усвідомлюючи важливість та значущість покладених на адвокатуру завдань та функцій, держава цілком справедливо визначила гарантії адвокатської діяльності.

Зокрема, стаття 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає, що професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законами.

Ці гарантії полягають і в особливому порядку кримінального провадження щодо адвоката. Так, законом передбачається особливий порядок проведення оперативно-розшукових, слідчих дій стосовно адвоката, особливий порядок повідомлення адвокату про підозру, а саме:

— проведення стосовно адвоката оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора України, його заступників, прокурора Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя;

— забороняється проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності;

— орган або посадові особи, які затримали адвоката або застосували до нього запобіжний захід, зобов'язані негайно повідомити про це відповідну раду адвокатів регіону;

— повідомлення про підозру адвоката у вчиненні кримінального правопорушення може бути здійснене виключно Генеральним прокурором України, його заступником, прокурором Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та Севастополя.

В даній статті передбачений дещо відмінний порядок проведення обшуку, ніж той, що передбачений статтею 234 Кримінального процесуального кодексу. Частиною 3 статті 234 КПК встановлюється, що у разі необхідності провести обшук слідчий **за погодженням з прокурором або прокурор** звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням. В той же час стаття 23 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає, що слідчі дії стосовно адвоката можуть проводитися виключно на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням **Генерального прокурора України, його заступників, прокурора Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя**.

У разі проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката слідчий суддя, суд у своєму рішенні в обов'язковому порядку зазначає перелік речей, документів, що планується відшукати, виявити чи вилучити під час проведення слідчої дії чи застосування заходу забезпечення кримінального провадження.

Під час проведення обшуку чи огляду житла , іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката має бути присутній представник ради адвокатів регіону. Для забезпечення його участі службова особа, яка буде проводити відповідну слідчу дію чи застосовувати захід забезпечення кримінального провадження, завчасно повідомляє про це раду адвокатів регіону за місцем проведення такої процесуальної дії.

Дозволяється проводити слідчі дії без представника відповідної ради адвокатів регіону у разі його неявки за умови завчасного повідомлення ради адвокатів регіону про відповідні слідчі дії.

З метою забезпечення дотримання вимог закону щодо адвокатської таємниці під час проведення зазначених процесуальних дій представнику ради адвокатів регіону надається право ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення процесуальних дій, що зазначаються у протоколі.

Основну причину такого особливого порядку проведення слідчих дій стосовно адвоката слід вбачати в необхідності дотримання адвокатської таємниці. Згідно зі статтею 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності. Частиною 3 ст. 22 встановлений обов'язок адвоката зберігати адвокатську таємницю. Адвокат, адвокатське об'єднання, адвокатське бюро зобов'язані забезпечити умови, що унеможливлюють доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення.

Саме з необхідністю дотримання адвокатської таємниці та унеможливлення її розголошення

пов'язаний особливий порядок проведення слідчих дій стосовно адвоката.

Проаналізувавши норми чинного Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та норми попереднього Закону «Про адвокатуру», можна зробити висновок, що законодавець вніс певні зміни у питання, що стосуються доступу до документів адвоката. Так, у статті 10 Закону України «Про адвокатуру» 1992 року зазначалось, що документи, пов'язані з виконанням адвокатом доручення, не підлягають оглядові, розголошенню чи вилученню без його згоди. Таким чином, Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» надано можливість доступу органам досудового розслідування до документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності без дозволу, якщо є відповідне рішення слідчого судді.

Проте, незважаючи на встановлений законом порядок проведення слідчих дій, адвокати часто стикаються з проведенням слідчих дій з істотними порушеннями норм закону.

Розглянемо такі порушення на прикладі досудового розслідування, що здійснювалося Генеральною прокуратурою у кримінальному провадженні НОМЕР_1, яке розпочато за попередньою правовою кваліфікацією кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 368 КК України, за фактом можливого вимагання адвокатом ОСОБОЮ_1 від ОСОБИ_2 неправомірної вигоди.

Заступник Генерального прокурора України звернувся до слідчого судді з клопотанням про проведення особистого обшуку адвоката Одеської обласної колегії адвокатів ОСОБИ_1.

3 липня 2015 року слідчий суддя Печерського районного суду м. Києва, розглянувши у судовому засіданні в приміщенні суду клопотання заступника Генерального прокурора України про проведення обшуку, при проведенні досудового розслідування у кримінальному провадженні, внесеному до ЄРДР за НОМЕРОМ_1, яке розпочато за попередньою правовою кваліфікацією кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 368 КК України, ухвалив: вищевказане клопотання задовольнити; надати дозвіл на проведення слідчими Головного слідчого управління Генеральної прокуратури України обшуку житла та особистого обшуку адвоката Одеської обласної колегії адвокатів ОСОБИ_1 з метою відшукання та вилучення:

— предмета неправомірної вигоди за винесення судового рішення у цивільній справі, яка перебуває на розгляді судді апеляційного суду Одеської області;

— мобільних телефонів та інших засобів зв'язку, які використовує ОСОБА_1;

— електронних та письмових носіїв, які зберегли на собі сліди вчинення злочинів ОСОБОЮ_1 або містять інші відомості, що можуть бути використані як доказ у кримінальному провадженні;

— предметів, документів, чорнових записів та речей, на яких, можливо, залишилися сліди кримінального правопорушення, зокрема, електронних носіїв (флешок), переносних комп'ютерів, комп'ютерних та електронних носіїв, особистих блокнотів та інших документів;

— грошових коштів та матеріальних цінностей, які підлягають арешту з метою виконання санкцій ч. 2. ст. 15, ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 368 КК України.

Даний обшук був проведений 31 липня 2015 року слідчим ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБОЮ_3. Обшук був проведений з численними порушеннями норм процесуального законодавства України.

Відповідно до ч. 2 ст. 234 КПК обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді.

Як було зазначено вище, ухвалою слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 3 липня 2015 року по справі № 1 було надано дозвіл на проведення обшуку за адресою: АДРЕСА_1.

Однак 31 липня 2015 року, пред'явивши вищевказану ухвалу слідчого судді, слідчим в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБОЮ_3 незаконно був проведений обшук у житловому приміщенні за адресою АДРЕСА_2, тобто в абсолютно іншому житловому приміщенні, дозвіл на обшук в якому слідчим суддею надано не було.

Згідно з ч. 3 ст. 236 КПК України перед початком виконання ухвали слідчого судді особі, яка володіє житлом чи іншим володінням, а за її відсутності — іншій присутній особі повинна бути пред'явлена ухвала і надана її копія.

Відповідно до п. 12.4 Інструкції з діловодства у місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ, затвердженої Наказом Державної судової адміністрації України 17.12.2013 № 173, відбитком гербової печатки суду засвідчуються копії судових рішень, постановлених судом.

Але під час особистого обшуку ОСОБИ_1 31 липня 2015 року при пред'явленні слідчим в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБОЮ_3 вищевказаної ухвали слідчого судді представником Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності було виявлено, що вона є недійсною, у зв'язку з тим, що на копії ухвали слідчого судді

Печерського районного суду м. Києва відсутня гербова печатка.

Не дивлячись на незаконність дій слідчого, адвокат ОСОБА_1 добровільно видав слідчому в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБІ_3 свій мобільний телефон моделі NOKIA № 305 з карткою мобільного оператора «Київстар» НОМЕР_1, карту пам'яті «Transcend» 4gb micro nc.

Вказані речі були незаконно вилучені слідчим, поміщені в конверт, опечатані та підписані. У зв'язку з тим, що обшук було проведено незаконно, то і вилучати будь-які предмети та речі слідчий в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБА_3 не мав права.

Для недопущення порушення норм процесуального права, професійних прав адвоката ОСОБИ_1 та закриття кримінального провадження Комітетом захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності було здійснено комплекс заходів, які призвели до закриття кримінального провадження та повернення незаконно вилучених у ході обшуку речей.

06.08.2015 року Комітетом захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності до Печерського районного суду м. Києва були подані скарги на незаконне проведення 31 липня 2015 року слідчим в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБОЮ_3 обшуку житла та особистого обшуку адвоката Ради адвокатів Одеської області ОСОБИ_1. У скаргах зазначалося про порушення при здійсненні обшуку житла та особистого обшуку ОСОБИ_1. Комітет просив визнати дії слідчого в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБИ_3 незаконними, визнати обшук житла та особистий обшук незаконними, закрити кримінальне провадження та зобов'язати ОСОБУ_3 повернути незаконно тимчасово вилучене під час обшуку майно.

7 серпня 2015 року рішенням слідчого судді Печерського районного суду м. Києва було відмовлено у відкритті проваджень за скаргами Комітету на дії слідчого в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБИ_3 щодо незаконного проведення обшуку житла та особистого обшуку ОСОБИ_1.

31 серпня 2015 року до Апеляційного суду міста Києва були подані апеляційні скарги на ухвали слідчого судді Печерського районного суду м. Києва по справі НОМЕР_1 від 7 серпня 2015 року. Комітет просив скасувати ухвали слідчого судді Печерського районного суду м. Києва по справі НОМЕР_1 про відмову у відкритті провадження за скаргами на дії слідчого в ОВС Генеральної прокуратури України ОСОБИ_3 щодо незаконного проведення обшуку житла та особистого обшуку ОСОБИ_1.

Під тиском скарг, написаних Комітетом захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, Генеральна прокуратура України була змушена направити дане кримінальне провадження в прокуратуру Одеської області.

09.10.2015 року Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності звернувся до старшого слідчого 1-го слідчого відділу прокуратури Одеської області ОСОБИ_4 з клопотанням про закриття кримінального провадження та повернення тимчасово вилученого майна.

Проте 13.10.2015 року старший слідчий 1-го слідчого відділу прокуратури Одеської області ОСОБА_4 своєю постановою відмовив у задоволенні клопотань від 09.10.2015 року про закриття кримінального провадження та повернення тимчасово вилученого майна.

19.10.2015 року Комітет звернувся до Приморського районного суду м. Одеси зі скаргою на бездіяльність слідчого з проханням визнати бездіяльність слідчого 1-го слідчого відділу прокуратури Одеської області ОСОБИ_4 та проханням зобов'язати ОСОБУ_4 розглянути та задовольнити клопотання Комітету про закриття кримінального провадження та повернення незаконно тимчасово вилученого майна адвоката ОСОБИ_1.

Завдяки діям Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності 30.10.2015 старший слідчий 1-го слідчого управління прокуратури Одеської області ОСОБА_4 постановив закрити кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 368 КК України у зв'язку з встановленням відсутності в діянні адвоката ОСОБА_1 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 368 КК України.

Проте тимчасово вилучене майно його власнику адвокату ОСОБІ_1 протягом тривалого часу не поверталося. Тому Комітет знову направив звернення до прокурора прокуратури Одеської області ОСОБИ_5 з проханням повернути майно його власнику — адвокату ОСОБІ_1.

25.03.2016 було отримано відповідь, яку надав старший слідчий 1-го слідчого відділу управління прокуратури Одеської області ОСОБА_4. Згідно з даною відповіддю, за результатами розгляду відмовлено в задоволенні клопотань.

04.04.2016 року Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності подав до Приморського районного суду м. Одеси скаргу на бездіяльність слідчого з проханням скасувати постанову слідчого 1-го слідчого відділу прокуратури Одеської області ОСОБИ_4 та повернути тимчасово вилучене майно його власнику — ОСОБІ_1.

21.04.2016 року Приморський районний суд м. Одеси задовольнив скаргу Комітету захисту прав

адвокатів та гарантій адвокатської діяльності та зобов'язав старшого слідчого 1-го слідчого відділу прокуратури Одеської області ОСОБУ_4 повернути тимчасово вилучене майно адвоката ОСОБИ_1, що і було в подальшому виконано.

Підсумовуючи, можна дійти наступних висновків. Держава наділила адвокатуру України повноваженнями для здійснення захисту прав, свобод та законних інтересів осіб. Для реалізації завдань та функцій, покладених на адвокатуру, держава наділила її певними правами. Одним із засобів забезпечення реалізації покладених на адвокатуру завдань та функцій є особливий порядок проведення слідчих дій стосовно адвоката, зокрема, проведення обшуку приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність. Водночас можна побачити, що далеко не завжди приписи закону виконуються. Випадки порушення наглядно проілюстровані на прикладі проведення слідчих дій стосовно адвоката ОСОБИ_1, а саме обшуку приміщення, де адвокат здійснює адвокатську діяльність. Дані випадки ніяким чином не збігаються із засадами кримінального провадження, передбаченими Кримінальним процесуальним кодексом, такими як верховенство права, законність, недоторканність житла чи іншого володіння особи, таємниця спілкування, невтручання у приватне життя, недоторканність права власності, забезпечення права на захист.

Важливу роль у забезпеченні дотримання прав адвоката відіграв Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності. Комітет вжив необхідних заходів для того, щоб зупинити свавілля правоохоронних органів та захистити порушені права адвоката Ради адвокатів Одеської області.

Али Джалилов,
адвокат

Как адвокаты Украины во взаимодействии с религиозной организацией свидетелей Иеговы и международными организациями по правам человека отстояли и утвердили право верующих отказаться от прохождения военной службы по убеждениям совести в Приднестровском регионе

Чистая совесть, дерзающая утверждать себя, — это сила. Государство и общество оказывались вынужденными не раз считаться с мнениями честного человека, не имевшего иного оружия, кроме нравственной силы.

Р. Роллан

Совесть, по определению Белинского, есть следствие сознания хорошего или дурного поступка, ее основой являются внутренние убеждения личности. Когда человек делает то, что, по его убеждению, не должен делать, то он разрушает внутреннюю гармонию, поступает против совести. Совесть должна воспитываться.

Поэтому убеждения следует искать в воспитании.

Каково воспитание — такова и совесть, какова совесть — таковы и убеждения.

Л. Н. Толстой

Право на отказ от воинской службы по убеждениям совести признано как на международном, так и на региональном уровнях. Оно неотъемлемо входит в понятие права на свободу мысли, совести и вероисповедания, признанного в ст. 18 Всеобщей декларации прав человека, принятой в 1948 году. Это право также сформулировано в ст. 18 Международного пакта о гражданских и политических правах и ст. 9 Европейской конвенции о защите прав и основных свобод человека, принятых в 1966 году.

Так, Комиссия ООН по правам человека в своей резолюции 1995 года настоятельно призывала все государства ввести такое законодательство и соблюдать такую практику, чтобы характер и содержание убеждений, на основании которых совершен отказ, никак не влияли на отношение к отдельным людям, а также чтобы по отношению к отказавшимся была исключена любого рода дискриминация по причине их неучастия в воинской службе.

Более того, в международном договоре «Документ Копенгагенского совещания Конференции по человеческому измерению Совета Безопасности и Сотрудничества в Европе» отмечается, что Комиссия по правам человека ООН признала право каждого отказываться от военной службы по убеждениям совести. Данный международный договор был подписан 35 странами-участницами 29 июня 1990 года, в том числе и представителями СССР, которые взяли на себя обязательства исполнить вышеназванное соглашение.

Право верующих на альтернативную невоенную службу нашло свое подтверждение в Постановлении Большой палаты ЕСПЧ по делу «Баятян против **Армении**» (жалоба № 23459/03 от

07.07.2011 года), по делу «Цатурян против Армении» (жалоба № 37821/03 от 10 января 2012 года), по делу «Бухаратян против Армении» (жалоба № 37819/03 от 10 января 2012 года), по делу «Стефанов против **Болгарии**» (жалоба № 32438/96 от 03.05.2001 года) и по делу «Ерчеп против **Турции**» (жалоба № 43965/04 от 22.11.2011 года). А также в решении по делу «Ён и другие против **Республики Корея**», документ Комитета ООН по правам человека CCPR/C/101D/1642—1741/2007 от 24 марта 2011 года, § 7.2—7.4.

В соответствии с ч. 4 ст. 36 Конституции Украины, в случае если исполнение воинской обязанности противоречит религиозным убеждениям гражданина, исполнение этой обязанности должно быть заменено альтернативной (невоенной) службой.

Украина является одной из первых стран из бывших республик СССР, которая приняла Закон «Об альтернативной (невоенной) службе» 12.12.1991 года. В соответствии со ст. 2 Закона Украины «Об альтернативной (невоенной) службе» право на альтернативную службу имеют **граждане Украины**, если исполнение воинской обязанности противоречит их религиозным убеждениям и эти граждане принадлежат к действующим согласно законодательству Украины религиозным организациям, вероучение которых не допускает пользования оружием.

В соответствии с ч. 4 ст. 1 Закона Украины «О воинской обязанности и военной службе» граждане Украины имеют право на замену исполнения воинской обязанности альтернативной (невоенной) службой согласно Конституции Украины и Закону Украины «Об альтернативной (невоенной) службе».

В соответствии с Перечнем религиозных организаций, вероучения которых не допускают пользования оружием, утвержденным Постановлением КМ Украины от 10.11.1999 г. № 2066, следующие религиозные организации относятся к религиозным организациям, вероучения которых не допускают пользования оружием: Адвентисты-реформисты, Адвентисты седьмого дня, Евангельские христиане, Евангельские христиане-баптисты, Покутники, Свидетели Иеговы, Харизматичные христианские церкви (и церкви, приравненные к ним согласно зарегистрированным уставам), Христиане веры евангельской (и церкви, приравненные к ним согласно зарегистрированным уставам), Христиане евангельской веры, Общество Сознания Кришны.

Примечательно то, что впервые именно в Украине суды всех уровней подтвердили право гражданина на замену исполнения воинской обязанности альтернативной (невоенной) службой в период **мобилизации**. Так, приговором Новомосковского горрайонного суда Днепропетровской области от 13 ноября 2014 года (в первой инстанции дело № 183/6316/14) признан невиновным Свидетель Иеговы Виталий Шалайко в совершении преступления, предусмотренного ст. 336 УК Украины (**уклонение от призыва по мобилизации**) и оправдан со ссылкой на вышеуказанные нормы внутреннего законодательства, а также на вышеуказанные решения ЕСПЧ. 26 февраля 2015 года апелляционный суд Днепропетровской области оставил в силе оправдательный приговор суда первой инстанции. Определением ВССУ от 23 июня 2015 года по делу (в кассационной инстанции № 5-1583км15) оставлены без изменения решения судов первой и апелляционной инстанции. Адвокат Виталия Шалайко Вадим Карпов, с которым ранее сотрудничал автор этой статьи, отмечает: *«Говоря простыми словами, **Высший специализированный суд разъяснил**, что Виталий Шалайко, который является Свидетелем Иеговы, не должен подвергаться преследованию за отказ от военной службы. Примечательно, что даже на Украине, где сейчас очень неспокойно из-за вооруженного конфликта, применяются нормы международного права в отношении свободы совести и вероисповедания»*. Поддержав решения нижестоящих судов, Высший специализированный суд Украины встал на защиту прав всех граждан своей страны. Украина служит примером для стран, граждане которых подвергаются наказанию за отказ от военной службы по убеждениям.

А как обстояло дело длительное время в соседнем нам Приднестровском регионе? В этой статье сделан краткий правовой анализ этой ситуации.

Приднестровская Молдавская Республика имеет следующие судебные инстанции: суды первой инстанции, суд кассационной инстанции и суд надзорной инстанции.

ПМР является правопреемником СССР, поэтому взятые обязательства автоматически переходят к данной Республике. Отмечаем, что другие союзные республики исполнили данные обязательства и практически в большинстве государств бывшего Советского Союза существует право на отказ от военной службы по религиозным мотивам. В том числе в РФ и Республике Молдова на законодательном уровне существует альтернативная невоенная служба. Как уже отмечалось, Закон Украины «Об альтернативной (невоенной) службе» принят еще в 1991 году (в 1999 году он изложен в новой редакции).

Большая палата ЕСПЧ пересмотрела дело по жалобе Ваан Баятяна, Свидетеля Иеговы, против Армении, который в 2002 году был приговорен к 2,5 года

лишения свободы за отказ носить оружие — личное решение, обусловленное воспитанной по Библии совестью. Своим историческим Постановлением от 7 июля 2011 года, которое считается вехой в защите прав человека, Большая палата подавляющим большинством голосов (16 к 1) решила, что Армения нарушила право на свободу совести, указав в решении следующее:

«…заключение заявителя в тюрьму было вмешательством, которое не является необходимым в демократическом обществе по смыслу ст. 9 Европейской конвенции. Соответственно, имело место ее нарушение». Большая палата объяснила, что **ст. 9 защищает «религиозную группу, вероучение которой не допускает службу в армии, даже если такая служба не предполагает ношение оружия».**

Однако в Приднестровье верующие, чье убеждение не позволяет нести такую службу, длительное время не могли реализовать свое право на прохождение альтернативной гражданской службы, поскольку законодательно не было закреплено это право, что являлось **дискриминацией по причине неучастия истинных верующих в воинской службе**. Тем более, согласно Указу Президента ПМР от 10 августа 2006 г. № 431 «Об утверждении Положения о межведомственной рабочей группе по вопросам гармонизации законодательства ПМР с законодательством РФ», нормативно-правовые акты ПМР по приоритетным направлениям должны соответствовать законодательству Российской Федерации, куда входят и нормативные акты, призванные регулировать порядок несения военной службы.

Еще в Законе ПМР «О всеобщей воинской обязанности и военной службе» от 8 января 1992 года была предусмотрена вневойсковая/альтернативная служба как особый вид государственной службы взамен срочной военной службы. Однако эта норма практически не была применена и со временем утратила силу.

Согласно ст. 10 Конституции ПМР, общепризнанные принципы и нормы международного права, а также международные договоры являются основой отношений с другими государствами и составной частью правовой системы. А в соответствии с п. 2 Постановления Верховного Совета ПМР от 22 сентября 1992 года № 226 вне зависимости от членства ПМР в соответствующих международных организациях, надо считать **Европейскую конвенцию о защите прав человека и основных свободах и протоколы к ней действующими на территории ПМР со дня принятия настоящего Постановления**.

Тем не менее в ПМР не было ни одного судебного приговора или другого решения судов общей юрисдикции ПМР, в котором были сделаны ссылки на нормы международного права, и следовательно, по этой же причине долгое время подвергались уголовному преследованию истинно верующие люди, чьи убеждения не позволяли быть призванным в вооружённые силы. Анализируя устные и письменные показания (пояснения) этих верующих, было нами установлено, что эти лица пришли к однозначному выводу, и это является их глубоким убеждением, что любые действия, сопряженные с ношением оружия, участием в любых военизированных формированиях и обучением искусству воевать, противоречат воле Бога. Свои убеждения они основывают на следующих библейских текстах: Исаия 2:4, где говорится, что Бог будет «судить народы и обличит многие племена; и перекуют мечи свои на орала, и копья свое на серпы: не поднимет народ на народа меча, и не будут более учиться воевать» а также Евангелия от Матфея 26:52 слова Иисуса «Возврати меч свой на место, потому что все, кто возьмут меч, от меча и погибнут».

Особенно подвергались дискриминации молодые мужчины, отказывавшиеся от прохождения военной службы, исповедовавшие веру Свидетелей Иеговы. Я лично участвовал в качестве защитника у десятка таких мужественных, имеющих твердое и основанное на Библии убеждение лиц, которые, как христиане первого века, готовы осознанно пострадать за свою веру, но не идти на компромисс со своей совестью. **Со мной в этих делах принимали участие такие адвокаты, как Смаглий Наталья Алексеевна, г. Белгород-Днестровский Одесской области, опыт работы с 1993 года, и Цокало Александр Иванович, адвокат коллегии адвокатов Запорожской области, который занимается адвокатской практикой в г. Мелитополе, руководители религиозной общины Свидетелей Иеговы в ПМР Анатолий Кравчук и Дмитрий Острицкий, а также юрист общины Дорниченко Виктор.**

В течение последних 20 лет многие молодые мужчины, исповедующие вероучение Свидетелей Иеговы, были осуждены к различным мерам наказания, в том числе к лишению свободы с применением условного осуждения и штрафу. Многие из них были осуждены по два или три раза за те же деяния. В частности, житель г. Бендеры Воробьев Сергей трижды был осужден по ст. 325 УК ПМР **(уклонение от прохождения военной службы)** к различным мерам наказания, а в последний раз на него был наложен почти максимальный штраф, что было для него и его семьи очень обременительным. В Верховном суде, когда С. Воробьев представил доказательство о невозможности выплаты таких сумм, председательствующий, вел себя очень вызывающе,

не смог скрыть свое предубеждение и сказал: «Пусть ваша секта оплатит за тебя!»

Подвергались также преследованию лица, проходившие в соседних государствах альтернативную службу, хотя в соответствии с п. «б» ст. 23 Закона ПМР «О всеобщей воинской обязанности и военной службе» от призыва на военную службу в мирное время освобождаются граждане, прошедшие военную или альтернативную службу в другом государстве. Следовательно, нельзя было их привлечь к уголовной ответственности за уклонение от прохождения военной службы (ст. 325 УК ПМР).

Например, Свидетель Иеговы Ш. В. А., имея билет альтернативной (гражданской) службы, который он получил в Республике Молдова, незаконно был задержан работниками миграционной службы ПМР вне периода призыва — 10 февраля 2010 года на границе с Молдовой и Республиканской призывной комиссией ПМР принудительно был направлен в в/ч 2101 для прохождения военной службы, хотя законом на тот момент не было предоставлено Республиканской призывной комиссии ПМР право призывать граждан на военную службу. Ш. В. А. незаконно был помещен в отдельное помещение, где в течение 16 дней незаконно был удержан, пока военным прокурором ПМР по нашим жалобам в отношении Ш. В. А. не был отменен незаконный призыв. Аналогичные нарушения допускались властями ПМР в отношении Свидетеля Иеговы Т. Э. В. Успешная правовая борьба в этом направлении привела к принятию судами законных и обоснованных решений в отношении этих лиц. Так, Решениями Тираспольского городского суда от 30.11.2011 года (дело № 2-2165/11) по делу по иску Ш. В. А. и от 11.04.2012 года (дело № 2-73/12) по делу по иску Т. Э. В. к МВД ПМР, Министерству обороны ПМР, Военному комиссариату ПМР, Республиканской призывной комиссии и Министерству финансов ПМР были удовлетворены исковые требования указанных истцов о возмещении морального вреда. Данные судебные акты были оставлены без изменения определениями Верховного суда ПМР: по Ш. В. А — 12.01.2012 года; по Т. Э. В. — 25.04.2012 года.

Кроме того, М. А. О., житель г. Тирасполя, был призван в армию в период его нахождения на стационарной учебе в медучилище. Без проведения заседания призывной комиссии и без объявления ему решения о направлении его в военную службу представители военного комиссариата пытались его направить в вооруженные силы, а в период прохождения им альтернативной службы в Республике Молдова в отношении него было возбуждено уголовное дело, и он был привлечен к уголовной ответственности. В 2008 года М. А. О. прошел альтернативную службу и получил альтернативный билет от 11.11.2008 года. Определением Тираспольского городского суда от 24 декабря 2010 года (дело 1-212/10) это уголовное дело было прекращено в связи с тем, что он прошел в Республике Молдове альтернативную службу и истекли сроки давности привлечения к уголовной ответственности.

Однако, спустя три года после прохождения альтернативной службы, постановлением прокурора Прокуратуры ПМР от 22.11.2011 года вновь было возбуждено уголовное дело в отношении М. А. О. по ст. 325 УК ПМР, ему предъявлено обвинение, и уголовное дело передано в Тираспольский городской суд для привлечения его к уголовной ответственности. Причиной этого явилось то, что Прокуратура ПМР не посчитала альтернативную службу М. А. О. в г. Тирасполе, который Молдова де-юре считает своей территорией, пройденной в другом государстве, хотя М. А. О. получил альтернативный билет, выданный компетентным органом Республики Молдова.

Однако дальнейшая правовая борьба в этом направлении также принесла блестящие юридические победы в данном уголовном деле. Приговором Тираспольского городского суда от 28.08.2012 года (дело № 1-562/12) М. А. О. был оправдан при отсутствии в его действиях состава преступления. Определением Верховного суда ПМР от 25.09.2012 года приговор оставлен без изменения. В дальнейшем иск М. А. О. к Министерству финансов ПМР, Прокуратуре ПМР, Следственному комитету ПМР и Судебному департаменту ПМР о возмещении морального вреда был удовлетворен решением Тираспольского городского суда от 22.11.2013 года (дело № 2-683/13). Это решение вступило в силу 05.12.2013 года на основании определения Верховного суда ПМР.

Некоторые дела рассматривались в судах общей юрисдикции в течение двух или трех лет. Некоторые из этих молодых Свидетелей Иеговы подвергались двойной дискриминации, а именно, они не были освобождены от военной службы ни по причине глубоких религиозных убеждений, ни по причине серьезных заболеваний, хотя по законодательству ПМР должны были быть освобождены от военной службы. А некоторые призывались в военную службу, не являясь гражданами ПМР. Некоторые из них в дальнейшем были привлечены к уголовной ответственности.

Например, было возбуждено уголовное дела по ст. 325 УК ПМР в отношении жителя г. Бендеры Ш. Е. А., который имел серьезную болезнь, в связи с чем по ходатайству стороны защиты неоднократно назначались судебно-медицинские экспертизы,

проводились допросы экспертов. Тем не менее приговором Бендерского городского суда от 27.11.2008 года Ш. Е. А. был приговорен по ст. 325 УК ПМР к штрафу в размере 1000 РУ МЗП, на сумму 5300 руб. ПМР. По жалобе адвоката данный приговор был отменен определением Верховного суда ПМР от 16.12.2008 года (дело № 2 К-419/08), а уголовное дело направлено на новое судебное рассмотрение в тот же суд в ином составе суда. Лишь спустя два года после его возбуждения это уголовное дело судом первой инстанции было прекращено не по реабилитирующим основаниям, а **по срокам давности привлечения лица к уголовной ответственности**.

А. А. Р., будучи Свидетелем Иеговы и лицом без гражданства, незаконно был призван в военную службу, в то время когда законодательство ПМР допускает призыв в армию исключительно граждан ПМР. Более того, за отказ от армии А. А. Р. был привлечен к уголовной ответственности и осужден судом г. Рыбницы и Рыбницкого района 10.09.2002 года по ст. 325 УК ПМР.

И наконец, за последние годы в Приднестровском регионе имели место два случая, когда по приговорам суда г. Рыбницы и Рыбницкого района и Верховного суда ПМР Свидетели Иеговы были подвергнуты наказанию в виде лишения свободы с отбыванием наказания в ИТК, т. е. появились узники совести в этом регионе.

Так, приговором суда г. Рыбницы и Рыбницкого района от 11.12.2009 года был осужден гражданин Украины и ПМР 19-летний Свидетель Иеговы Я. А. В. по ст. 325 УК ПМР к одному году лишения свободы с отбыванием наказания в ИТК за отказ от армии по убеждениям совести. Этот молодой верующий человек находился под стражей почти 1,5 месяца, пока Верховный суд ПМР своим определением от 26.01.2010 года не заменил реальное отбывание наказания на условное. А лишь спустя более года после его осуждения Определением распорядительного заседания суда Рыбницы и Рыбницкого района от 09.11.2010 года уголовное дело в отношении него прекращено за отсутствием состава преступления. А Определением Верховного суда ПМР от 21.12.2010 года изменено Определение распорядительного заседания суда Рыбницы и Рыбницкого района от 09.11.2010 года с признанием за Я. А. В. права на реабилитацию. Я. А. В. был оправдан, поскольку он был призван в военную службу в период отсрочки от этой службы, когда он еще учился в учебном заведении. И, тем не менее, несмотря на неоднократные жалобы стороны защиты, суд первой инстанции, а затем суд кассационной инстанции в своих определениях не указали все реабилитирующие основания, отраженные в уголовно-процессуальном законе ПМР. В связи с этим неоднократно решения суда первой инстанции и кассационной инстанции обжаловались в вышестоящие суды, вплоть до надзорной инстанции. Всего с 11.12.2009 года по 21.12.2010 года судами трех инстанций были приняты **семь** судебных решений по существу дела (приговоры, определения судов первой и кассационной инстанций и постановления суда надзорной инстанции.) И наконец, решением Тираспольского городского суда от 27.02.2013 года (дело № 2-361/13) по делу по иску Я. А. В. к МВД ПМР, Министерству обороны ПМР, Военному комиссариату ПМР, Республиканской призывной комиссии и Министерству финансов ПМР были удовлетворены исковые требования о возмещении морального вреда. Данный судебный акт был оставлен без изменения определением Верховного суда ПМР от 28.03.2013 года.

Далее приговором суда г. Рыбницы и Рыбницкого района от 29.03.2011 года был осужден Свидетель Иеговы А. Р. Р. (родной брат А. А. Р.), 26.08.1989 года рождения, уроженец г. Тбилиси, по ст. 325 УК ПМР к одному году лишения свободы с отбыванием наказания в ИТК за отказ от армии по убеждениям совести. Неоднократные жалобы защиты и подсудимого, а также неоднократные пересмотры данного дело не дали никаких положительных результатов. А. Р. Р. реально отбывал наказание в местах лишения свободы весь определенный судом срок.

При этом судами различных инстанций было нарушено множество норм материального и процессуального права как международного, так и национального законодательства.

В момент призыва он еще не был гражданином ПМР, до его призыва в установленном законом порядке он не был поставлен на военный учет. Санкция ст. 325 УК ПМР предусматривает лишение свободы как крайнюю меру наказания при отягчающих обстоятельствах, она предусматривает также штраф и арест от трех до шести месяцев. Однако в данном случае никаких отягчающих обстоятельств не было, а напротив, имело место множество смягчающих обстоятельств, в том числе А. Р. Р по материалам дела характеризуется исключительно положительно, ранее не судим и т. д. Тем более законодательство ПМР строго требует в таких случаях не применять санкции, связанные с изоляцией от общества.

Более того, суды первой и кассационной инстанции (в ПМР отсутствует суд апелляционной инстанции) в своих решениях указывали на придуманные им отягчающие обстоятельства, которые не предусмотрены законом. Например: в приговоре суда

первой инстанции от 29.03.2011 года и определении суда кассационной инстанции от 07.06.2011 года в качестве отягчающих обстоятельств было указано, что действия А. А. Р. направлены на «*нарушение установленного порядка комплектования Вооруженных сил ПМР и подрыв обороноспособности государства*». В связи с чем защита в своих жалобах неоднократно обращала внимание на следующее: «Суд игнорирует требования ст. 62 УК ПМР, где приводится исчерпывающий перечень отягчающих обстоятельств, среди которых отсутствует такое отягчающее обстоятельство, как «*нарушение установленного порядка комплектования Вооруженных сил ПМР и подрыв обороноспособности государства*».

Или же согласно приговору суда первой инстанции и постановлению Президиума Верховного суда ПМР подсудимый А. Р. Р. «противопоставил свои религиозные убеждения государственным интересам Приднестровской Молдавской Республики, поэтому суд считает, что для исправления и перевоспитания следует назначить наказание, связанное с изоляцией от общества».

Такие решения судов, по мнению защиты, по сути, являются религиозным преследованием, поскольку, согласно одному словарю, религиозное преследование — это умышленное нарушение прав или причинение вреда человеку из-за его веры или религиозных убеждений. Оно направлено на искоренение таких убеждений, предотвращение их распространения и принуждение верующих к отказу от того, во что они верят.

Такой приговор также является чрезвычайным событием, поскольку в результате его принятия лицо, привлеченное к уголовной ответственности в виде лишения свободы с отбытием наказания в местах лишения свободы, стало узником совести. Мы считаем, что нынешние международные стандарты, поддерживаемые Европейским судом, согласуются с нашими доводами.

Вышеуказанные выводы судов первой, кассационной и надзорной инстанции полностью противоречат нормам международного права и международной судебной практике: так, в Постановлении Большой палаты ЕСПЧ по делу «Баятян против Армении» (жалоба № 23459/03) от 7 июля 2011 года сказано: «П. 110. Европейский суд считает, что неприятие военной службы — ***когда мотивом такого неприятия является серьезный и непреодолимый конфликт между обязанностью служить в армии и убеждениями конкретного лица либо его глубокими и искренними религиозными или иными взглядами — является убеждением или воззрением настолько непреложным, серьезным, последовательным и значимым, что на него распространяются гарантии статьи 9 Европейской конвенции…***

П. 111. Заявитель по настоящему делу является членом религиозной организации Свидетелей Иеговы — религиозной группы, чьи верования включают в себя убеждение о неприемлемости службы в военных структурах, даже если такая служба не связана с ношением оружия. ***Ввиду этого у Европейского суда нет оснований сомневаться, что отказ заявителя от военной службы был продиктован его глубокими религиозными убеждениями, которые находились в состоянии серьезного и непреодолимого конфликта с его обязанностью пройти военную службу.*** Следовательно, ***статья 9 Европейской конвенции применима в деле заявителя***».

Таким образом, Европейский суд считает, что право на отказ от военной службы по убеждениям совести имеет приоритет над обязанностью служить в армии.

В настоящее время в рассмотрении Европейского суда по правам человека находится жалоба А. Р. Р. против Республики Молдова и России.

И наконец, некоторые представители власти ПМР, в частности, бывший Уполномоченный по делам религии и культов (позже бывший советник президента) П. А. Заложков во взаимодействии с прокуратурой г. Тирасполя начиная с 2002 года пытался ликвидировать религиозную общину Свидетелей Иеговы, и в последнем своем иске прокурор указал в качестве одного из оснований для ликвидации религиозной организации то, что «имеются факты регулярного уклонения от призыва… от призыва на военную службу по религиозным убеждениям (члены религиозной общины «Свидетели Иеговы»). С момента регистрации религиозной общины зафиксировано, по подтверждённым данным, в 1995 году — два случая отказа, 1996 году — два случая отказа, 1997 году — семь случаев отказа, 2001 году — 15 случаев отказа, в 2007 году по г. Бендеры девять случаев отказа».

Однако Тираспольский городской суд своим решением от 23.05.2011 года (дело в суде первой инстанции № 2-43/11), которое было оставлено без изменения определением Верховного суда ПМР от 23.05.2011 года, отказал в удовлетворении иска прокурора, в том числе в этой части. Интересы религиозной общины также представляли три адвоката из Украины, в том числе Н. А. Смаглий и А. И. Цокало.

Несмотря на такую юридическую победу в области прав человека и свободы вероисповедания, в Приднестровском регионе долго оставалось нереализованным право на альтернативную службу лиц, имеющих подлинное религиозное убеждение. И еще

более страшно то, что в отношении таких лиц суды стали ужесточать применение уголовного закона.

В связи с этими обстоятельствами мы проводили встречи с членами международных организаций — советником по правам человека при ООН, представителями ОБСЕ.

После наших неоднократных встреч с представителями ООН в Молдове и их встреч с властями Приднестровской Молдавской Республики в Отчете о правах человека в Приднестровском регионе Республики Молдова от 14 февраля 2013 года старший эксперт ООН по правам человека Томас Хаммарберг осветил данную правовую проблему: «Другая большая проблема для Свидетелей Иеговы состоит в том, что в Приднестровье не существует закона, предусматривающего альтернативную гражданскую службу вместо призыва в армию. Фактически приднестровская Конституция предписывает, что военная повинность является «всеобщей». В результате в недалеком прошлом приблизительно 30 Свидетелей Иеговы подверглись судебному преследованию за отказ от военной службы. Некоторые из них были заключены в тюрьму, а другие должны были заплатить штрафы. Эксперту сообщили, что в последнее время не было предпринято никаких попыток по призыву в армию членов этого сообщества и что недавно суд принял решение о выплате компенсации члену сообщества, который был ранее подвергнут судебному преследованию за то, что отказался от военной службы».

Более того, в разделе «**Свобода религии и вероисповедания**» была дана следующая рекомендация Приднестровским властям: «*Необходимо внести поправки в Закон о воинской повинности, с тем чтобы предоставить возможность альтернативной гражданской службы для тех, чья совесть или вера не позволяют им участвовать в военных действиях*».

Каков результат нашей долгой правовой борьбы, кроме вышеуказанных положительных судебных решений: 12 февраля 2014 года был принят Закон ПМР № 61 «Об альтернативной гражданской службе». Согласно ст. 2 данного закона гражданин имеет право на замену военной службы по призыву альтернативной гражданской службой в случаях, если несение военной службы противоречит **его убеждениям** или **вероисповеданию**. В настоящее время указанные выше категории лиц пользуются предоставленным законом правом на альтернативную гражданскую службу в Приднестровском регионе. Даже был один случай, когда лицо, не будучи членом религиозной организации (то есть у него не было доказательств о своем **вероисповедании**), но при помощи свидетельских показаний на призывной комиссии подтвердил свое **убеждение** и был освобожден от военной службы и зачислен на альтернативную гражданскую службу. В этом отношении данный Закон ПМР является более прогрессивным, чем Закон Украины «Об альтернативной (невоенной) службе». Так как обязательными условиями для освобождения от военной службы по Закону Украины являются: 1) **религиозные** убеждения; 2) **принадлежность** к действующим в Украине религиозным организациям. Однако такие жесткие и ограничительные условия в Законе ПМР «Об альтернативной гражданской службе» отсутствует.

Таким образом, не реализованное право на отказ от прохождения военной службы по убеждениям совести наконец-то после длительной правовой борьбы, проведенной религиозной общиной Свидетелей Иеговы и адвокатами Украины при содействии международных организаций, было утверждено в Приднестровском регионе. Не зря Иисус Христос в своей известной Нагорной проповеди сказал: «*...Продолжайте просить — и вам будет дано, продолжайте искать — и найдёте, продолжайте стучать — и вам отворят, потому что всякий просящий получает, ищущий находит и стучащему отворят*». **Евангелие от Матфея 7:7-8**» (Священное писание — Перевод Нового мира).

Н. А. Софронкова,
адвокат ЮФ «АНК»

Экспертиза строительства. Правомерны ли требования ГАСКа

В настоящее время в Украине все большее развитие приобретает строительство, а также реконструкция объектов жилого и коммерческого назначения.

Как вы понимаете, любые операции такого вида требуют получения целого ряда документов, результатом чего является декларация ГАСК о начале выполнения строительных работ (для объектов 1—3-й категории сложности) и разрешение на выполнение строительных работ (для объектов 4—5-й категории сложности).

В рамках своей повседневной трудовой деятельности мы сталкиваемся с некоторыми вопросами, которые задают собственники строительства, некоторые из которых требуют более тщательного осмысления.

Так, декларация ГАСК о начале выполнения строительных работ содержит информацию о необходимости внесения данных об экспертизе проекта строительства. Как мы уже указывали ранее, декларация о начале строительных работ предполагает строительство (реконструкцию) объекта недвижимости 1—3-й категории сложности.

Напоминаем, что категорию сложности объекта строительства определяют проектировщик и заказчик на стадии заключения договора, составления задания на проектирование. При этом под сложностью понимается совокупность признаков объекта, которые характеризуют его назначение и потенциальную опасность.

На «языке ДБНов» категория сложности определяется следующим образом.

Согласно ДБН В.1.2-14-2009 «Общие принципы обеспечения надежности и конструктивной безопасности строений, сооружений, строительных конструкций и основ» и ДБН А.2.2-3:2012 «Состав и содержание проектной документации на строительство», который распространяется на:

— строительные объекты (строения и сооружения) разного назначения;

— составные части объектов, их основы и конструкции из различных материалов.

Классы последствий (так называемой ответственности) строений и сооружений определяются уровнем возможных материальных убытков и (или) социальных убытков, связанных с прекращением эксплуатации или утратой целостности объекта.

Возможные социальные потери оцениваются в зависимости от следующих факторов риска:

— опасность для здоровья и жизни людей;

— резкое ухудшение экологической обстановки в прилегающих к объекту территориях (например, при разрушении хранилищ токсичных жидкостей или газов, отказ очистительных сооружений канализации и т. д.);

— утрата памятников культуры и истории или иных духовных ценностей общества;

— прекращение функционирования систем и сетей связи, энергоснабжения, транспорта или иных элементов жизнедеятельности населения или безопасности общества;

— невозможность организовать оказание помощи пострадавшим при авариях и стихийных бедствиях;

— угроза обороноспособности страны.

Категория сложности объекта строительства определяется на основании класса последствий (ответственности). Мы изложили это на основании таблицы.

Объекту строительства присваивают категорию сложности исходя из определенных категорий с учетом указанных ниже положений:

1) для объекта строительства, в состав которого входит несколько отдельных строений и сооружений (комплекс), категория строительства определяется отдельно для каждого дома, строения, сооружения. В случае, если в состав комплекса входят строения и сооружения 4—5-й категории сложности, на экспертизу проектная документация предоставляется в полном составе на весь комплекс строений;

2) объект повышенной опасности, идентифицированный в соответствии с законодательством, относят к 5-й категории сложности;

3) к объектам культурного наследия национального или местного значения относятся строения

Таблица

Характеристики возможных последствий отказа строений и сооружений							
Категория сложности объектов строительства	Класс последствий (ответственности) строений и сооружений	Возможная опасность			Объем возможных экономических потерь	Утрата объектов культурного наследия	Прекращение функционирования объектов коммуникаций, транспорта, связи, энергетики, иных инженерных сетей
		для здоровья и жизни людей, которые постоянно находятся на объекте	для здоровья и жизни людей, которые периодически находятся на объекте	для жизнедеятельности людей, которые находятся вне			
		Количество лиц	Количество лиц	Количество лиц	Мин. зарплат.	Категор. объектов	Уровень
V	СС-3	более 400	более 1000	более 50 000	более 150 000	национ. значения	общего-суд-й
IV	СС-2	300—400	500—1000	10 000—50 000	15 000—150 000	местного значения	региональный
III		50—300	100—500	100—10 000	2000—15 000	—	местный
II	СС-1	0—50	50—100	до 100	до 2000	—	—
I		0	до 50	до 100	до 2000	—	—

и сооружения, которые внесены в соответствующий Государственный реестр памятников недвижимости Украины.

1. Строениям и сооружениям присваивается наивысший класс последствий (ответственности) по одному из всех характеристик возможных убытков от отказа.

2. Считается, что на объекте постоянно есть люди, если он заполнен не менее чем 8 часов в сутки и не менее 150 дней в году. Людьми, периодически посещающими объект, считаются те, которые заполняют его не более трех часов в день. Возможной опасностью для жизнедеятельности людей является возможное нарушение нормальных условий жизнедеятельности более чем на три дня.

Вне зависимости от классификации по признакам необходимо установить класс последствий (ответственности) не менее:

— СС3 — для объектов (строений и сооружений) повышенной опасности, определенных в соответствии с законодательством;

— СС2 — для высотных жилых и общественных домов, высотой от 73,5 м до 100 м;

— СС1 — для высотных жилых и общественных домов, в высоту более 100.

Касательно категорий ответственности конструкций и их элементов, то в зависимости от последствий, которые могут быть вызваны отказом, рассматривают три категории ответственности конструкций и их элементов:

— А — конструкции и элементы, отказ которых может привести к полной непригодности к эксплуатации строения (сооружения) в целом или значительной его части;

— Б — конструкции и элементы, отказ которых может привести к усложнению нормальной эксплуатации строения (сооружения) или к отказу иных конструкций, которые не относятся к категории А;.

— В — конструкции, отказы которых не приводят к нарушению функционирования иных конструкций или их элементов.

Ориентировочный перечень объектов по классам последствий (ответственности)

К строениям (сооружениям) класса СС3, как правило, следует отнести:

— объекты нефте- и газодобывающей, газоперерабатывающей, металлургической, химической и иных отраслей промышленности, оснащенные пожаро- и взрывоопасными емкостями и хранилищами жидкого топлива, газа и газопродуктов, особенно при их хранении под давлением (технологические трубопроводы, аппараты, котлы, газгольдеры, изотермические резервуары, емкостью более 10 тыс. кубометров, резервуары для хранения

нефти и нефтепродуктов емкостью свыше 30 тыс. кубометров, посудины высокого давления и т. д.);

— объекты химической, нефтехимической, биотехнологической, оборонной и иных отраслей, связанных с использованием, переработкой, производством и хранением химически токсичных, взрыво- и пожароопасных веществ и промышленных взрывоопасных материалов, биологически опасных веществ и т. д.;

— объекты угольной и горнорудной промышленности с опасностью пожара, взрыва и газа, согласно классификации Госнадзорохрантруда;

— строения главных вентиляционных систем на шахтах и рудниках;

— объекты атомной энергетики (АЕС, АЕТС, АСТ), включая хранилища и заводы по переработке ядерного топлива и радиоактивных отходов, а также иные радиоактивно опасные объекты по классификации Госатомнадзора;

— объекты гидро- и теплоэнергетики (ГЕС, ГРЕС, ТЕС, ТЕЦ, ГАЕС), мощностью более 1,0 млн кВт;

— мосты и туннели на дорогах высшей категории или протяженностью более 1000 м, или пролетом более 300 м;

— стационарные сооружения знаков навигационной обстановки;

— шлюзы и основные портовые сооружения на водных путях 1-го и 2-го классов ДСТУ БВ.2.3-1;

— строения и сооружения больших железнодорожных вокзалов и аэровокзалов;

— магистральные трубопроводы диаметром более 1000 мм или с рабочим давлением более 2,5 МПа, а также участки магистральных трубопроводов меньшего диаметра и с меньшим рабочим давлением в местах переходов через водные препятствия, железнодорожные и автомобильные дороги;

— гидротехнические сооружения мелиоративных систем с площадью орошения и осушения более 300 тыс. га и водохранилища объемом 1 кубический километр;

— большие элеваторы и зернохранилища, мельничные комбинаты;

— жилые, общественные или многофункциональные строения высотой более 100 м;

— строения основных музеев, государственных архивов, хранилищ, национальных, исторических и культурных ценностей,

— видовые объекты с массовым пребыванием людей (стадионы, театры, кинозалы, цирки, выставочные помещения и т. д.);

— строения университетов, институтов, школ, дошкольных учреждений;

— большие больницы и иные учреждения здоровья;

— универсамы и иные большие торговые предприятия;

— объекты жизнедеятельности больших районов городской застройки и промышленной территории;

— большие объекты защитно-предупредительного характера (противоселевые, противооползневые, противолавинные сооружения, защитные дамбы и т. д.).

К строениям и сооружениям класса СС2, как правило, следует относить те, которые не принадлежат к классу СС3:

— основные объекты металлургической промышленности, тяжелого машиностроения, нефтехимии, судостроения, оборонной промышленности (доменные и мартеновские складские цеха, корпуса, высокие дымовые трубы и т. д.);

— копры, машинные отделения добывающих машин;

— объекты гидро- и теплоэнергетики, мощностью менее 1,0 млн кВт, распределительные системы основных электросетей высокого напряжения (включая опоры линий электропередач и открытых распределительных устройств);

— емкости для нефти и нефтепродуктов;

— дорожные полотна магистральных автодорог, взлетно-посадочные полосы, мосты и туннели протяженностью меньше 1000 м, канатные дороги, вокзалы, аэровокзалы, вертолетные станции;

— магистральные трубопроводы;

— большие отели, общежития;

— объекты водопровода и канализации (включая водонапорные башни, очистительные сооружения, водозаборы) промышленных предприятий и населенных пунктов;

— строения зрелищных и спортивных объектов, предприятий торговли, общественного питания, бытового обслуживания, учреждения охраны здоровья;

— строения и сооружения центральных складов для обеспечения жизненных потребностей населения, склады особенно ценного оборудования и материалов, военные склады;

— жилищные, общественные или многофункциональные строения, высотой до 100 м.

К строениям и сооружениям класса СС1, как правило, относят:

— все объекты промышленности, энергетики, транспорта и связи, сельского хозяйства и переработки сельхозпродукции, которые не отнесены к классам СС3 и СС2;

— общественные строения, объекты физкультуры и спорта, не отнесенные к классам СС3 и СС2, а также все временные объекты, мобильные строения;

— объекты внутрипроизводственных дорог, коммуникаций и продуктопроводов;

— парники, теплицы;

— опоры распределительной сети низкого напряжения, осветительные опоры.

Разобравшись с процедурой классификации объектов строительства по категориям сложности, разберемся в законодательном регулировании необходимости проведения экспертизы строительства.

Согласно ст. 31 Закона Украины «О регулировании градостроительной деятельности» и постановлению Кабинета Министров от 11.05.2011 года № 560 «Об утверждении порядка утверждения проектов строительства и проведения их экспертизы и признания такими, что утратили действие, некоторых постановлений Кабинета Министров Украины», которые вступили в силу 12.06.2011 года, экспертиза проектов строительства осуществляется единой экспертной организацией по всем направлениям, в том числе и по вопросам мощности, надежности и долговечности строений и сооружений.

При этом не подлежат обязательной экспертизе проекты строительства I—III категории сложности, кроме объектов, которые сооружаются на территориях со сложными инженерно-геологическими условиями (экспертиза проводится в части мощности, надежности и долговечности), и проектов строительства объектов, которые сооружаются с привлечением бюджетных средств (экспертиза проводится только сметной части проектной документации).

Обращаем ваше внимание, что строительство в г. Одессе и Одесской области как раз подпадает под определение строительства на территориях со сложными инженерно-геологическими условиями.

Так, согласно ДБН В.1.1-12:2006.Ч2 Приложение. Строительство в сейсмических районах Украины, г. Одесса и Одесская область является одними из самых сейсмически интенсивных мест на территории Украины, занимая второе место по сейсмической активности после Крымского полуострова.

Таким образом, требования о включении в декларацию о начале строительных работ данных о проведении экспертизы строительства на территории города Одессы и Одесской области основаны на нормах действующего законодательства Украины.

Иван Николаевич Варгараки,
адвокат

Некоторые вопросы существования суррогата при исполнении обязательств в гражданском праве

Исполнение обязательства в гражданском праве представляет собой положительный результат совокупности действий сторон в рамках оговоренного поведения. Само исполнение всегда связано с риском существования замен, неточностей и ошибок, что порождает суррогат. Данный суррогат не всегда воспринимается сторонами должным образом, хотя законодатель дал понятную позицию по указанному поводу, что иногда неверно трактуется принимающей стороной исполнения из-за незнания положений определенных норм права, в том числе и Гражданского кодекса Украины (далее — ГК). Настоящая статья раскрывает некоторые тонкости положений исполнения обязательства в гражданском праве Украины.

Римское частное право достаточно хорошо разработало сферу исполнения обязательства, положив в его основу принцип aliud pro alio invito creditori solvi non potest, который позже приобрел различные оттенки, в том числе и aliud pro alia, дав основу дальнейшему изучению замене исполнения, его суррогату (лат. surrogatus — поставленный вместо другого). При этом институт исполнения обязательства разрабатывается до сих пор ввиду сложности и постоянного развития отношений. Качество исполнения обязательства играет важную

роль в стабильном развитии современного общества, поэтому изучению этой области посвятили свои труды многие ученые, такие как О. В. Дзера, О. В. Старцев, Є. О. Харитонов, особое место занимают монографии, среди которых выделим работу В. С. Толстого.

Понимание специалистами в области права тонкостей и глубины отношений в сфере исполнения обязательства в гражданском праве формирует прочную основу для научного положительного развития данной отрасли и целого ряда правовых институтов. На практике применение данных знаний достаточно важно, потому что помогает избегать конфликтных ситуаций и заранее защищает права и интересы участников указанных отношений.

Законодатель определил границы поведения сторон обязательственных правоотношений, учитывая признанные им принципы, а также дух диспозитивности гражданского права, в формуле — «Обязательства должны выполняться надлежащим образом согласно условиям договора и ГК, других актов гражданского законодательства, а из-за отсутствия таких условий и требований — согласно обычаям делового оборота или других требований, которые обычно устанавливаются (ст. 526 ГК) и в установленный срок».

Отсутствие четкого определения «исполнения обязательства» заменяет существующая формула, называемая «Общими положениями», из которой можно синтезировать понятие «исполнения», обладающее универсальным характером. Нормы статей ГК по своей сути составляют «специальную универсальную формулу». Таким образом, стороны согласовывают, используя указанную специальную универсальную формулу, условную модель поведения, которая первоначально не подразумевает изменений, потому что любое изменение в самой модели меняет ее природу и структуру на иную. Происходит превращение одной модели в другую. Изначально подразумевается только одно исполнение, и оно является надлежащим.

Из этого немного не точной будет ссылка на «ненадлежащее исполнение», которое, по своей сути, представляет реализацию иной условной модели поведения участников обязательства в момент исполнения последнего. С данной позиции следует всегда понимать, что термин «ненадлежащее исполнение» — условная фикция, применяемая законодателем с известными целями. На практике лица, следуя воле законодателя, используют термины «надлежащего» и «ненадлежащего» исполнения при построении своих отношений. Следует отметить, что в данном случае только то действие будет признано надлежащим, которое будет отвечать всем необходимым требованиям. В подтверждение сказанному отметим, что в литературе изложена аксиома, согласно которой Закон определяет, что договоры должны быть исполняемы по точному разуму их, не уважая побочных обстоятельств и невзирая ни на каких особ. Условия исполнения определяются волею сторон, насколько они не противны законам. И именно в области ненадлежащего исполнения можно обнаружить суррогат, который является для одной стороны ненадлежащим, а для противной — должным, надлежащим образом.

Следует помнить, что ненадлежащее исполнение в действительности представляет собой случай гражданского правонарушения наряду с неисполнением обязательств, а также признать синонимом термина «исполнение обязательств» словосочетание «надлежащее исполнение», которое страдает тавтологией, поэтому законодатель принял верную позицию — отказался от употребления термина (категории) «надлежащее исполнение», применив аналогичную категорию «исполнение обязательства надлежащим образом» (ст. 526 ГК).

Законодатель отказался от применения категории «надлежащее исполнение», он оставил при этом в ст. 610 ГК достаточно спорный элемент, указав что «нарушение обязательства есть его неисполнение или исполнение с нарушением условий, определенных содержанием обязательства (ненадлежащим исполнением)». Фиксация законодателем категории «исполнение с нарушением условий, определенных содержанием обязательства» под общей категорией «ненадлежащее исполнение» свидетельствует о том, что «исполнение» подразумевает под собой любое действие. При этом такое понимание порождает сложности в отношениях и применении категории «ненадлежащее исполнение».

Если под исполнением обязательства подразумевать волевые действия стороны, направленные на прекращение обязательства и соответствующие его сути и содержанию, то ненадлежащее исполнение следует рассматривать тогда, как те же действия, что и при исполнении, но ненадлежащие, то есть не соответствующие сами себе. Значит, в данном случае отсутствует основание вообще говорить о словосочетании «ненадлежащее исполнение», которое по своему смысловому содержанию является противоречивым, при этом суррогат исполнения полностью удовлетворяет смысловой нагрузке отношений.

Также нельзя использовать правовую категорию «исполнение» в совокупности с категорией «нарушение». В случае использования таких категорий вместе нельзя говорить о наступлении ответственности,

ведь произошло «исполнение!», а значит, категорию «исполнение с нарушением условий, определенных содержанием обязательства» следует исключить из области нарушения обязательства.

Более правильным было бы отказаться от применения категории «исполнение с нарушением условий, определенных содержанием обязательства (ненадлежащее исполнение)» для определения двух явлений и заменить иной категорией: «неисполнение обязательства в части…».

Учитывая, что на настоящий момент действует такая правовая категория, как «ненадлежащее исполнение», объединяющая два различных действия, и правовая категория «надлежащее исполнение», в настоящей работе будут применяться указанные категории в соответствующем понимании и с определенной степенью условности, а также противоречивости их содержания, с целью осветить особенности существования суррогата при исполнении. Возможно, законодателем введены такие спорные категории для облегчения понимания между сторонами и в связи с их долгим использованием в гражданском обороте.

Суррогат исполнения всегда следует рассматривать через призму надлежащего исполнения, ведь именно там можно его выделить из общего объема действий. Под надлежащим исполнением обязательства в общей массе литературы понимается совершение должником действия/действий, соответствующего содержанию обязательства. Содержание в данном случае должно быть рассмотрено в широком смысле этого слова: совокупность договоренности сторон, имевшей место до заключения договора, позиций закона на этот счет, а также обычаев, при этом указанный состав должен быть пропитан духом принципов справедливости, добросовестности и разумности.

В литературе верно отмечается, что в обязательстве мыслимо только возможное действие, к которому обязываются. Во всяком обязательстве предполагается свободное действие в будущем, то есть событие несовершившееся, неверное, которое когда-нибудь должно получить бытие, совершиться, принять известный вид, сделаться верным. Также и английская система права стоит на позиции, согласно которой договор должен быть исполнен только таким образом, как это предусмотрено его условиями. Таким образом, действия стороны должны быть определенными, известными стороне. При этом отмечено историческое изменение подхода к указанному вопросу со стороны судебной практики, которая пестрила достаточно оригинальными решениями проблем. Исследования судебной практики, а именно наличие в ней противоречивых решений судов по одинаковым вопросам, в том числе и известная позиция Верховного Суда Украины в анализе судебной практики, доказывают существование субъективности судебного подхода вопреки закрепленной в законах объективности суда. Например, широкое применение «оценочных или каучуковых норм», а также сухая ссылка на многозначительные принципы со стороны законодателя погрузили судебную систему в нескончаемый поток исков. Произошла ситуация, прогнозированная еще несколько столетий назад. Именно здесь следует искать суррогат при исполнении обязательств.

Исследуя природу суррогата при исполнении обязательств, отметим, что согласованная модель поведения участников включает в себя полный перечень действий и условий. Так, исполнение в общем порядке должно быть сделано тому лицу, которое по договору и/или по закону имеет право требовать исполнения, или, что все равно, его представителю. Важное место занимает предоставление обусловленного предмета. Выполнение относительно данного предмета принято называть реальным или исполнением в натуре. Есть случаи, когда сторона может отказаться от исполнения. Во многих законодательствах высказано следующее общее правило: в обоюдных двусторонних обязательствах сторона имеет право отказаться от исполнения своей обязанности, когда другой стороной не выполнена ее обязанность (принцип взаимности или закон Талиона). Сторона не имеет право требовать исполнения, когда сама не выполнила свою обязанность. Наше законодательство — не исключение, о чем свидетельствует содержание ст. 538-й ГК. Также в случае беспричинного отказа должника исполнить действие в соответствии с условиями договора, исполнение становится «нереальным», значит, здесь мы можем говорить об одном из случаев, когда исполнение в натуре не всегда может быть физически и юридически возможно. В данной ситуации сторона, отказавшаяся от исполнения силой закона, привлекается к «законному суррогату исполнения», который представляет собой исполнение любой ценой и в определенных рамках. В случаях, когда физически не возможно исполнить, для защиты как кредитора, так и самого должника от бремени исполнения обязанности в натуре, законодатель предоставляет модель замены, то есть тот же «законный суррогат исполнения» в виде платежа денежной суммы, так как платеж денежной суммы в возмещение убытков, куда уже включен объем обязательств, теоретически всегда возможен. Указанное лишний раз подтверждает, что законодателем оберегается гражданский оборот от возможного хаоса, связанного с привязкой к предмету обязательства и личности должника, какой

можно было наблюдать в римском праве. Все это говорит о существовании суррогата при исполнении обязательства, который приобретает законную форму, при этом не отменяет существование незаконного суррогата, отличительной чертой которого является наличие воли кредитора на принятие исполненного.

Рассмотрим некоторые особенности исполнения обязательства, в которых возможно увидеть природу суррогата исполнения благодаря модели их исполнения:

Во-первых, выделяя из общей массы суррогат исполнения договорных обязательств, отметим, что именно с существованием договора законодатель закрепил определенную временем его главную цель — во все время существования правоотношений, рожденных договором, именно договор является критерием правомерности поведения сторон в этом правоотношении (такое положение не должно поднимать и ухудшать прав и интересов сторон договора или третьих лиц) и инструкцией к поведению лиц относительно осуществления обязанностей. Договор содержит модель исполнения, в которой нет места суррогату.

Во-вторых, в рамках настоящей статьи уделим внимание альтернативным обязательствам и модели их исполнения. В такого рода обязательствах право выбора может принадлежать стороне — либо должнику, либо кредитору. ГК закрепляет право выбора за должником, если иное не вытекает из закона, другого правового акта или условий обязательства (условий договора). Модель исполнения альтернативного обязательства в данном случае создается с дополнительным элементом, позволяющим обеспечить определенный интерес сторон в случае наступления указанных причин. Создается алгоритм поведения, включающий право выбора и его реализацию при известных обстоятельствах. Можно указать, что один из вариантов поведения сторон также предполагает модель поведения, в данном случае мы видим модель в модели. И здесь отсутствует изменение модели исполнения (алгоритма поведения) в случае реализации своего выбора стороной. В данном случае невозможно говорить о суррогате исполнения ввиду того, что данный вариант уже был предусмотрен сторонами.

В-третьих, от альтернативных отличаются факультативные обязательства, смысл которых состоит в том, что они имеют только один предмет, но за должниками закреплено право его замены. ГК не запрещает применение конструкций факультативных обязательств в отношениях сторон. При отсутствии специального урегулирования факультативных обязательств их специфика должна быть определена в конкретном договоре (идеализирована в некоторой модели).

В-четвертых, для более глубокого понимания природы суррогата исполнения также важно разделение в понятиях: исполнение обязательства по частям и исполнение части обязательства. Первое положение отличается от второго по последствиям и умыслу сторон. Исполнение обязательства по частям предусматривает конечный итог — исполнение всего обязательства в будущем, но по определенным частям, согласие сторон в данном случае имеется, а значит, согласованная модель исполнения не нарушена. А исполнение части обязательства, если такое не имеет конечного итога, так как дальнейшее исполнение по ряду причин невозможно, можно признать неудовлетворительным ввиду того, что отсутствует конечный умысел стороны исполнить обязательство до конца, и можно утверждать, что модель исполнения разрушена вообще. Если же умысел на реализацию модели исполнения у стороны остался, но по причине наличия различных временных оснований такая реализация невозможна в течение определенного условного срока, но по истечении которого модель исполнения будет реализована, но уже в новом виде, то здесь можно говорить об изменении модели исполнения. Указанное изменение модели исполнения можно условно считать «надлежащим исполнением» обязательства. В такой ситуации важно, чтобы стремления сторон остались прежними: у кредитора присутствие желания принять исполнение, а у должника — завершить исполнение. Ключом к определению суррогата исполнения служит именно умысел сторон на формирование новой модели исполнения взамен старой или вынужденное приятие исполненного.

Подведем итог, в котором отметим, что природа существования суррогата исполнения находится в прямой зависимости от воли сторон исполнения обязательства. Невозможно обойтись без учета наличия причин у кредитора, не позволяющих или лишающих какого-либо интереса на принятие исполнения обязательства с его стороны. В данном случае мы можем утверждать, что настоящая ситуация изменилась с изменения модели исполнения на противоположную. Изменить модель исполнения мешает отсутствие интереса на окончание исполнения обязательства со стороны кредитора, то есть умысла на продолжение дальнейших отношений. Модель исполнения разрушена, после этого наступают другие отношения — ответственность стороны, не выполнившей свои обязанности.

Говоря об изменении согласованной ранее модели исполнения, следует всегда помнить о том, что в данной ситуации всегда присутствует умысел

сторон, выражающийся в согласии. О согласии принять часть исполнения могут свидетельствовать и прямое заявление, и конклюдентные действия кредитора. Так, приступив к использованию частично исполненного, кредитор считается принявшим исполнение, даже если заявил о своем отказе от него. Ввиду того что своими действиями он показал свое согласие на принятие исполнения, ситуация не вышла за рамки правового поля, но здесь не следует отождествлять указанные действия кредитора с действиями последнего, связанные с проверкой качества исполнения. Отказ от частичного исполнения должен выражаться либо в фактическом его непринятии, либо, если это невозможно, в заявлении об отказе, когда исполненное остается на хранении у кредитора, а возникшие убытки относятся на счет должника, что соответствует духу обязательства.

Следует отметить, что в большинстве случаев обязанности детально описываются в норме права или соглашении, а потому в период исполнения нет потребности выяснять их назначение, так как оно очевидно. Каждая из сторон не только формирует требования и положение модели исполнения, а и лично толкует эти положения. Вопрос толкования положений модели исполнения играет решительную роль не только в процессе выполнения, а и в процессе решения конфликтов.

Надлежащее исполнение, которому практически целиком посвящена глава ГК «Исполнение обязательства», включает в себя ряд элементов: исполнение обязательства надлежащему лицу; исполнение надлежащим лицом; исполнение надлежащим предметом; исполнение в надлежащем месте; исполнение в надлежащий срок, позволяющих сторонам создать идеальную модель обязательства и его исполнения. Наличие указанных элементов позволяет упростить систему для анализа суррогата исполнения, как приемлемого сторонами варианта ненадлежащего исполнения, что в итоге приводит к прекращению обязательства путем исполнения. Состав компонентов надлежащего исполнения обязательства — это совокупность субъектных, предметных, пространственных и иных объективных критериев, соответствие которым делает исполнение надлежащим. Такое исполнение является полной реализацией идеальной модели обязательства путем ее преобразования в объективную действительность, жизнь.

Таким образом, суррогат исполнения обязательства существует всегда между исполнением обязательства надлежащим образом и неисполнением обязательства надлежащим образом в виде исполнения обязательства образом, отличным от согласованного ранее, но принимаемым сторонами в силу ряда причин как надлежащий. Именно разрешенный законом суррогат исполнения обязательства служит не единственным средством достижения цели обязательства, его исполнения, что в итоге позволяет прекратить обязательство и избежать критических ситуаций в гражданском обороте.

Литература

1. *Право України* : підручник [Электронный ресурс]. — 2-ге вид., перероб. і доповн. — Київ. — Режим доступа: http://bibl.com.ua/pravo/1436/index.html?page=51

2. *Зобов'язальне право* : навчальний посібник [Электронный ресурс] / [за ред. д-ра юрид. наук, проф. О. В. Дзери]. — Київ : Юрінком Інтер, 1998. — Режим доступа: http://uristinfo.net/2010-12-27-04-58-59/49-ov-dzera-zobovjazalne-pravo/885-titulka.html

3. *Харитонов Є. О.* Цивільне право України [Электронный ресурс] / Є. О. Харитонов, О. В. Старцев. — 2007. — Режим доступа: http://www.studfiles.ru/preview/5483316/

4. *Исполнение договорного обязательства*. Сарбаш [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.studfiles.ru/preview/6130923/page:10/

5. *Победоносцев К. П.* Курс гражданского права. Часть третья: Договоры и обязательства [Электронный ресурс] / К. П. Победоносцев. — Режим доступа: http://civil.consultant.ru/elib/books/17/page_3.html#ftn_2#ftn_2

6. *Римское частное право* : учебник / под. ред. проф. И. Б. Новицкого и проф. И. С. Перетерского. — М. : МАУП, 1996.

7. *Белов В. А.* Гражданское право. Особенная часть : учебник / В. А. Белов. — М. : АО «Центр ЮрИнфоР», 2003.

8. *Краснов Н. И.* Реальное исполнение договорных обязательств между социалистическими организациями / Н. И. Краснов. — М. : Госюриздат, 1959.

9. *Покровский И. А.* Основные проблемы гражданского права [Электронный ресурс] / И. А. Покровский. — Режим доступа: http://civil.consultant.ru/elib/books/23/page_27.html

10. *Толстой В. С.* Исполнение обязательств / В. С. Толстой. — М., 1973.

Г. О. Воловіков,
адвокат

Аналіз практики застосування статті 323-ї Кримінального кодексу України «Спонукання неповнолітніх до застосування допінгу»: деякі аспекти

Спорт відіграє важливу роль в охороні здоров'я, в моральному, культурному та фізичному вихованні. Використання спортсменами допінгу в спорті має не лише негативні наслідки для їхнього здоров'я, але й ставить під загрозу етичні принципи спорту, загрожує чистоті спорту. Вживання допінгу для здобуття переваги над іншими у змаганні є шахрайством і принципово протилежним духу спорту.

Поняття «допінг» введено в спорт в 1865 році (за іншими даними — значно раніше) і довгий час пов'язувалося зі стимуляцією коней при проведенні скачок.

Спочатку під допінгом розумілося використання субстанцій, які штучно підвищують ефективність виступів. Найбільш повним можна вважати визначення допінгу, дане Міжнародним конгресом зі спортивної медицини (Страсбург, 1965 р.): «Допінг — це введення в організм людини будь-яким шляхом речовини, чужої цьому організму, будь-якої фізіологічної субстанції в ненормальній кількості або якої-небудь речовини неприродним шляхом для того, щоб штучно і нечесно підвищити результат спортсмена під час виступу на змаганнях». У вузькому сенсі слова дане визначення не втратило свого значення і сьогодні, хоча з точки зору протидії нечесним підходам до досягнення високих спортивних результатів є неповним і недостатнім.

Всесвітній антидопінговий Кодекс ВАДА визначає допінг як порушення одного або декількох антидопінгових правил.

До порушень антидопінгових правил Кодекс ВАДА відносить:

— наявність забороненої субстанції, або її метаболітів, або маркерів у пробі, взятій у спортсмена;

— використання або спроба використання спортсменом забороненої речовини або забороненого методу;

— інші.

В боротьбі з допінгом у спорті міжнародна спільнота займає активну позицію. Імпульсом для подальшого об'єднання зусиль стало створення в 1999 році Всесвітнього антидопінгового агентства (ВАДА) і розробка в 2003 році Всесвітнього антидопінгового кодексу. Заключним кроком у цьому напрямку стала розробка в ЮНЕСКО спеціального міжнародного нормативного документа, для того щоб створити правові основи, спираючись на які, уряди можуть діяти в цілях викорінення допінгу і підтримки кодексу. Конвенція демонструє рішучість урядів всіх країн ввести міжнародне антидопінгове законодавство. Кодекс ВАДА покликаний захищати основне право спортсменів на участь у змаганнях, вільних від допінгу, пропагуючи здоров'я, чесність і рівність; гарантувати створення на міжнародному і національному рівнях ефективних програм допінг-контролю для виявлення випадків порушення антидопінгових правил та їх попередження. ВАДА також розробила п'ять міжнародних стандартів для підтримки Всесвітнього антидопінгового кодексу, які є обов'язковими для всіх. ВАДА щорічно оновлює список заборонених препаратів, який постійно поповнюється по мірі виявлення випадків застосування нових речовин і методів. Список містить субстанції і методи їх використання, які є стимуляторами фізичної активності або маскують допінг, їх використання являє очевидну загрозу здоров'ю та компрометує саму ідею спорту. Стандарти, які дозволяють призначати ліки за медичними показниками, є нормою, що регулює призначення ліків з міжнародного списку заборонених субстанцій. Організації, які підписали кодекс: Міжнародний олімпійський комітет, Міжнародний паралімпійський комітет, міжнародні спортивні федерації, національні олімпійські комітети, національні паралімпійські комітети, національні спортивні федерації, повинні прийняти

і втілювати в життя антидопінгову політику і правила. В квітні 2001 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про антидопінговий контроль в спорті». На виконання цього Закону постановою Кабінету Міністрів України в 2002 р. створено Національний антидопінговий центр. 18 жовтня 2005 р. на Генеральній конференції ЮНЕСКО була представлена та одноголосно прийнята Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті. 3 серпня 2006 р. Верховна Рада України ратифікувала Міжнародну конвенцію про боротьбу з допінгом у спорті. Міжнародний олімпійський комітет в Лозанні 20 грудня 1967 р. прийняв рішення про заборону застосування допінгу в спортивних змаганнях, про організацію антидопінгового контролю на міжнародних змаганнях, а також склав перелік заборонених засобів.

Боротьбі з допінгом на міжнародному рівні присвячено багато статей, в тому числі цими проблемами займалися Н. Бордюгова, О. Ізмайлова, О. Кошовий, С. Мальова, Ю. Щербак та інші. Але ж ніхто більш детально не аналізував співвідношення кримінальних злочинів, які стосуються спонукання до прийому наркотичних засобів та спонукання до прийому допінгу.

Склад злочину ст. 323 КК України передбачає, що:

1. В якості допінгів використовуються — амфетамін, стрихнін, ефедрин, трансамін, індоплан, морфін, препарати женьшеню, лимонника китайського, левзеї, седуксен, еленіум, ноксирон і т. д. Застосування допінгу у змаганнях ставить у нерівні умови тих, хто бореться, і може заподіяти шкоду здоров'ю.

2. Стаття 323 ККУ передбачає відповідальність за спонукання неповнолітніх до застосування допінгу. Спонуканням визнається будь-який спосіб впливу на неповнолітнього — агітація, поради, пропозиції, реклама, підкуп. Загрози, незнання характеру, наприклад, не допускати до змагання або виключити із змагання і т. д., здатні викликати у неповнолітнього згоду на застосування допінгу.

3. Спонукання вважається закінченим злочином з моменту вчинених дій, спрямованих на те, щоб викликати згоду потерпілого застосувати допінг, незалежно від того, були використані відповідні препарати неповнолітнім чи ні. Застосування до неповнолітнього насильства (побоїв, тілесних ушкоджень) з метою змусити його використовувати допінг утворює сукупність злочинів, передбачених ст. ст. 121, 122, 125, 126 і ст. 323 ККУ.

4. Схиляння неповнолітніх до застосування допінгу, вчинене:

а) повторно (вдруге);

б) щодо двох або більше потерпілих;

в) особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених ст. ст. 314, 315, 317, 324 ККУ, якщо не минули строки давності (ст. 49 ККУ) або судимість за ці діяння була знята або погашена (ст. 91 ККУ).

5. Якщо застосування допінгу спричинило тяжку шкоду здоров'ю — хворобу, втрату працездатності, то особа, яка спонукала неповнолітнього до його застосування, підлягає відповідальності за ч. 3 ст. 323 ККУ.

6. Потерпілими від спонукання до застосування допінгу визнаються особи чоловічої статі, які не досягли віку вісімнадцяти років.

7. Спонукання до застосування допінгу відбувається зумисне з метою викликати у неповнолітнього згоду на застосування допінгу.

8. Відповідальними за спонукання неповнолітніх до застосування допінгу є всі осудні особи, які досягли віку вісімнадцяти років, а в окремих випадках з шістнадцяти років незалежно від їх відносин з потерпілим (друзі, батьки, вчителі, вихователі, тренери і т. д.).

Предметом цього злочину є допінг — засоби і методи, які входять до переліку заборонених Антидопінговим кодексом Олімпійського руху.

З об'єктивної сторони під спонуканням слід розуміти дії винного, спрямовані на те, щоб збудити намір, бажання застосувати допінг неповнолітнім. Спонукання може бути вчинене тільки у формі активної поведінки. Способи і засоби можуть бути різними, наприклад, умовляння, пропозиції, прохання, переконання тощо. Закінченим злочин вважається з початку дій, спрямованих на спонукання неповнолітньої особи до застосування допінгу.

З суб'єктивної сторони цей злочин вчиняється з прямим умислом, що поєднується із спеціальною метою — викликати у потерпілого бажання застосувати допінг.

Частина 2 ст. 323 передбачає відповідальність за ту саму дію, вчинену повторно щодо двох чи більше осіб або особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених ст. ст. 314, 315, 317, 324.

У ч. 3 ст. 323 передбачена відповідальність за дії, передбачені частинами 1 або 2 статті, якщо вони заподіяли тяжкі наслідки.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 323 — штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років; за ч. 2 ст. 323 — позбавлення волі на строк до двох років; за ч. 3 ст. 323 — позбавлення волі на строк до п'яти років.

Річ у тому, що саме згадування ст. ст. 314, 315, 317, 324 КК України надає підстави проводити паралелі між предметами цих статей.

Зрозуміло, наркотичні та психотропні засоби з допінгом співвідносяться як ціле та частка, адже за списками класифікацій та рейтингів допінгів, поміж іншим, туда включаються наркотичні, психотропні, а також алкогольні речовини. Виникає питання, чому спонукання до прийому наркотичних та психотропних речовин в об'єктивній стороні злочину містить і повнолітніх осіб, а спонукання до приймання допінгу — тільки неповнолітніх.

За аналізом судової практики, ст. 323 КК України майже не має прецедентів щодо розслідування та винесення в подальшому вироку за цією статтею. Так, вироком від 29 вересня 2015 р. одним з місцевих судів Рівненської області ОСОБА_3 визнана винуватою у доведеному в суді обвинуваченні у вчиненні злочинів, передбачених ст. 321 ч. 1 та ст. 323 ч. 3 КК України.

У судовому провадженні встановлено, що *приблизно весною 2014 р. ОСОБА_3 умисно з метою збуту незаконно без спеціального дозволу придбала через мережу Інтернет у невстановленої особи сильнодіючі лікарські засоби: 152 таблетки, що містять метандієнон загальною масою 1,5 г; флакон «Fenliver» із рідиною, що містить нандролон фенілпропіонат масою 1 г; 4 ампули «D-Dubol» із рідиною, що містить нандролону фенілпропіонат загальною масою 0,4 г; рідину об'ємом 1 мл, що містить нандролон фенілпропіонат масою 0,1 г; таблетки, що містять метандієнон загальною масою 0,07 г.*

У подальшому ОСОБА_3 умисно з метою збуту незаконно без спеціального дозволу зберігав сильнодіючі лікарські засоби: за місцем свого проживання у квартирі АДРЕСА_1 — 152 таблетки, що містять метандієнон загальною масою 1,5 г; флакон «Fenliver» із рідиною, що містить нандролон фенілпропіонат масою 1 г; 4 ампули «D-Dubol» із рідиною, що містить нандролону фенілпропіонат загальною масою 0,4 г; рідину об'ємом 1 мл, що містить нандролон фенілпропіонат масою 0,1 г, — до 16 год. 06.11.2014 р., коли діяння ОСОБА_3 по зберіганню сильнодіючих лікарських засобів було припинене працівниками міліції; а також на своєму робочому місці в шафі у кабінеті тренера залу важкої атлетики КДЮСШ спортивного комплексу УСР ВП РАЕС ДП НАЕК «Енергоатом» у м-ні Перемоги, 59, м. Кузнецовськ, Рівненської області — таблетки, що містять метандієнон загальною масою 0,07 г, — до 18 год. 10 хв. 06.11.2014 р., коли діяння ОСОБИ_3 по зберіганню сильнодіючих лікарських засобів було припинене працівниками міліції.

Крім того, в період із квітня 2014 р. до жовтня 2014 р. ОСОБА_3, працюючи тренером-викладачем секції важкої атлетики КДЮСШ спортивного комплексу управління соціального розвитку ВП РАЕС ДП НАЕК «Енергоатом», на своєму робочому місці в спорткомплексі у м-ні Перемоги, 59 м. Кузнецовська та за місцем свого проживання у квартирі АДРЕСА_1 шляхом пропозиції, переконання у доцільності застосування, пропозиції власноручного здійснення ін'єкцій спонукав своїх неповнолітніх вихованців, ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_2 і ОСОБА_5, ІНФОРМАЦІЯ_3, до застосування допінгу у виді: анаболічних стероїдів — метандієнону, нандролону деканату, нандролону фенілпропіонату та анаболічного лікарського засобу інозину.

У судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_3 своєї винності у вчиненні інкримінованих йому злочинів за ст. 321 ч. 1, ст. 323 ч. 3 КК України не визнав повністю. Від дачі показань в суді відмовився.

Із показань потерпілого — ОСОБА_1 слідує, що із ОСОБА_3 він познайомився влітку 2012 р. Потім із середини грудня 2013 р. до жовтня 2014 р. обвинувачений був тренером потерпілого із важкої атлетики. Коли ОСОБА_1 займався у секції приблизно 5—6 місяців, то йому ОСОБА_3 запропонував поколоти вітаміни, щоб був кращий результат тренувань. Обвинувачений говорив, що це вітамін «Є». Потерпілий погодився на таку пропозицію, хоча міг відмовитися. ОСОБА_1 не відмовився від зазначеної вище поради тренера, так як ОСОБА_3 сказав, що це необхідно для поліпшення результату тренувань. Потерпілий хотів досягти високих результатів, їздив на змагання 3—4 рази. В період із квітня 2014 р. по жовтень 2014 р. ОСОБА_3 робив потерпілому уколи якоїсь рідини прозорої (мутнуватої). Упаковок речовини потерпілий не бачив. Обвинувачений діставав їх із шухляди або із кишені, вводив приблизно половину об'єму шприца. В такий спосіб ОСОБА_1 отримував по 1—2 уколи на тиждень. Боліло місце уколу, сп'яніння не відчувалося, але потерпілий помічав кращий результат. Для проведення уколів закривалися у тренерській кімнаті, і так потерпілий отримав приблизно половину уколів, а потім ОСОБА_3 запросив його до себе додому для уколів. За уколи потерпілий платив обвинуваченому гроші по 40—45 гривень, про це останній записував у зошит. Удома в обвинуваченого ОСОБА_1 нікого не бачив. У роздягальні спорткомплексу обвинувачений давав потерпілому чотири таблетки білого кольору. ОСОБА_3 попереджав потерпілого, щоб нікому не розповідав про уколи, щоб про це ніхто не знав, бо інакше підніметься міліція. Також ОСОБА_3 говорив, що буде проводитися допінг-контроль, і його необхідно буде обійти, та розповідав, як саме це зробити.

Коли мати потерпілого виявила його переписку в мережі «Вконтакті» із ОСОБА_3, тоді він про вищезазначене розповів матері. Потерпілому шкоди фізичної не завдано, але в сечі виявлено опій, і це йому неприємно. У присутності потерпілого іншим вихованцям ОСОБА_3 не пропонував прийом препаратів.

У своїх показаннях законний представник потерпілого ОСОБА_2 повідомила, що в листопаді 2014 р. в комп'ютері вона побачила не закриту сторінку сина ОСОБА_1. Із змісту «смс» вона зрозуміла, що ОСОБА_3 щось робить з її дитиною. Кирил одразу не хотів розповідати, а потім усе розповів. Зранку ОСОБА_2 повела ОСОБА_1 в лікарню, де провели тест. В його сечі виявили речовини, яких там не повинно було бути. Тоді лікарі викликали працівників міліції. В період тренувань ОСОБА_1 був нервовий, замкнутий в собі, окрім тренувань, ні про що не думав, набирав вагу. Законний представник потерпілого вважає, що ОСОБА_1 завдано моральної і фізичної шкоди. Посилається, що ОСОБА_3 не мав права такого робити з її сином.

Відповідно до показань потерпілого ОСОБА_5 він тренувався у ОСОБА_3 з початку навчального року і до жовтня 2014 р. ОСОБА_5 обвинувачений запропонував приймати препарати — вітаміни, але потерпілий не відповів ні «так», ні «ні». Тоді ОСОБА_3 сказав, щоб подумав на цим. Говорив також, що у такому разі ОСОБА_5 буде піднімати більшу вагу, їздити на змагання. Але й говорив, що можеш відмовитися від прийому препаратів. ОСОБА_5 стверджує, що жодних препаратів, таблетки чи уколів він не отримав у ОСОБА_3. Шкоди ніякої йому не завдано. Потерпілий знав, що інші учні вживають препарати, але як вони вживали, він не бачив.

Законний представник потерпілого ОСОБА_6 у своїх показаннях зазначав про те, що його син хоча й говорить, що не вживав ніяких препаратів, однак у нього в крові теж були виявлені сторонні речовини. ОСОБА_5 різко розповнів, набрав ваги кілограмів п'ять.

Згідно із показаннями свідка ОСОБА_7, в листопаді 2014 р. він був відряджений до м. Кузнецовська у справі ОСОБА_3, оскільки мати звернулася в міліцію про те, що щось незрозуміле коїться з її сином. Дитина говорила, що тренер для досягнення результату почав колоти йому препарати.

В приміщенні Кузнецовського міськвідділу міліції ОСОБА_3 розповідав, що дитині колов вітаміни. Був проведений огляд житла обвинуваченого і вилучені медичні препарати. Зі слів обвинуваченого, це були вітаміни, анаболіки, які він замовляв по Інтернету для збільшення м'язової маси. ОСОБА_3 казав, що колов такі препарати собі й дітям, з останніх брав гроші за препарати, а батьки дітей не знали про це. Також говорив, що хотів добитися високих результатів у спорті. Дитина розповідала, що вводилися препарати і в залі, і вдома у обвинуваченого.

Показаннями свідка ОСОБА_8 стверджено, що на початку листопада минулого року надійшло повідомлення матері одного з дітей про те, що сину, який займався на «Ізотопі», колють якусь речовину. Запитали у ОСОБА_3, що він коле дитині. Обвинувачений говорив, що це анаболіки для збільшення м'язової маси. В обвинуваченого слідчим за місцем проживання та на робочому місці були вилучені препарати, шприци із написами імен, телефон. Зі слів обвинуваченого, препарати були придбані ним для власного вживання та для вживання його знайомими, особами, які разом з ним тренуються, яких він тренує, включаючи дітей. Підтверджував, що вводив препарати дитині, чия мати поскаржилася.

Із показань свідка ОСОБА_9 випливає, що тренер ОСОБА_3 йому ніяких препаратів не давав і не пропонував. Свідок препаратів не вживав, щодо вживання препаратів іншими дітьми він нічого не знає.

Показання свідків ОСОБА_10, ОСОБА_11, ОСОБА_12, ОСОБА_13, ОСОБА_14 за змістом подібні до показань свідка ОСОБА_9.

Свідок ОСОБА_15 давав показання про те, що він знайомий із ОСОБА_3, тренувався у залі, але не був у складі секції обвинуваченого з важкої атлетики. Свідок запитував у ОСОБА_3 з приводу можливості приймання препаратів, на це останній відповів, що можна в інтернеті почитати і замовити собі засоби. Свідок переглянув в інтернеті, але засобів не замовляв.

Згідно із показаннями свідка ОСОБА_16, він років 4—5 тренувався у ОСОБА_3. Обвинувачений йому ніяких препаратів приймати не пропонував. ОСОБА_16 приймав тільки вітаміни рибоксін, щоб не хворіти восени, зимою. Рибоксін свідок купляв сам не в обвинуваченого. Він просив ОСОБА_3 вколоти рибоксін, оскільки хотів спочатку, щоб колола мати, але вона робить укол боляче. Батьки його знали про це. Щодо вживання препаратів іншими хлопцями він не знає.

Свідок ОСОБА_17 теж давав показання про те, що він самостійно в аптеці купляв собі плазмол і вітамін (аскорбінова кислота). Свідок сам прочитав в Інтернеті про ці препарати. Укол робила йому інколи мати, а інколи ОСОБА_3, але препарат був той, що свідок приносив сам.

Свідок ОСОБА_18 у своїх показаннях підтверджував, що 06.11.2014 р. він був понятим, коли обвинувачений у квартирі діставав і видавав працівникам міліції з шафи, тумбочок, холодильника таблетки, шприци, баночки для уколів (ампули повні). Вилучено було системний блок, зошит з іменами чи листочок. Обвинувачений пояснював дію кожного

препарату, пояснював, що це білок для збільшення ваги. Говорив, що замовляв у Інтернеті. Препарати були для продажу. При ньому було також більше тисячі гривень. Потім на спорткомплексі «Ізотоп» у тренерській вилучалися такі ж препарати, що й у квартирі обвинуваченого.

Свідок ОСОБА_19 показував про те, що він був як понятий при вилученні в обвинуваченого препаратів, які неможна продавати. У квартирі обвинувачений діставав таблетки, ампули, передавав їх працівникам міліції. Шприци із рідиною були в холодильнику. Обвинувачений сам показував і видавав препарати, говорив, як вони називаються. Свідок зрозумів, що це були стероїди. Препарати опечатали в пакетах.

Із протоколу огляду від 06.11.2014 р. (16 год. 00 хв. — 17 год. 00 хв.) вбачається, що за місцем проживання ОСОБА_3 в квартирі АДРЕСА_1 виявлено та вилучено, в тому числі: пакет із 52 шт. таблеток у формі серця голубого кольору та пакет із 100 шт. таких саме таблеток; чотири прозорі скляні ампули з написом «D-Dubol-100» із рідиною; один флакон «Fenilver 100 mg», наповнений прозорою рідиною; 1 порожній флакон з-під «Decaject 200» та один порожній флакон з-під «Decabol 300»; одноразовий медичний шприц місткістю 20 мл, наповнений приблизно на 1 мл прозорою безбарвною рідиною.

Висновком експерта № 3/1550 від 02.02.2015 р. (предметом дослідження якого є вищезазначені об'єкти, вилучені 06.11.2014 р. за місцем проживання ОСОБА_3.) підтверджено, що таблетки світло-фіолетового кольору, що знаходяться в двох полімерних пакетах, містять метандієнон, який відноситься до сильнодіючих лікарських засобів. Загальна маса метандієнону становить 1,5 грама. Прозора безбарвна рідина, що знаходиться у флаконі з написами «Fenliver», містить нандролону фенілпропіонат. Маса нандролону фенілпропіонату становить 1 грам. Прозора безбарвна рідина, що знаходиться в чотирьох ампулах з написами: «D-Dubol» нандролону фенілпропіонат. Загальна маса нандролону фенілпропіонату становить 0,4 грама. Прозора безбарвна рідина, що знаходиться в одноразовому медичному шприці об'ємом 20 мл, містить нандролону фенілпропіонат. Маса нандролону фенілпропіонату становить 0,1 грама. На внутрішніх поверхнях порожніх скляних флаконів з написами «Decabol» та «Decaject» виявлено залишкові кількості нандролону деканоату. Згідно із літературними джерелами метандієнон, нандролону фенілпропіонат та нандролону деканоат відносяться до анаболічних стероїдів.

Із листа заступника начальника управління охорони здоров'я Рівненської облдержадміністрації № 901/01-14/15 від 26.02.2015 р. вбачається, що до сильнодіючих лікарських засобів, крім нандролону, відносять і похідні нандролону (нандролону фенілпропіонат, нандролону деканоат).

У протоколі огляду місця події від 06.11.2014 р. (18 год. 10 хв. — 19 год. 05 хв.) закріплено, що в тренерському кабінеті залу важкої атлетики в м-ні Перемоги, 59 м. Кузнецовська у відділенні шафи, яким користувався ОСОБА_3, виявлено та вилучено в тому числі пластмасову банку із написом «Спіруліна», де знаходяться 7 капсул оранжевого кольору.

Відповідно до висновку експерта № 3/1549 від 10.02.2015 р. таблетки блідо-рожевого кольору п'ятикутної форми (що були у вищевказаній банці з написом «Спіруліна», вилученій на робочому місці ОСОБА_3.) містять метандієнон, який відноситься до сильнодіючих лікарських засобів. Загальна маса метандієнону становить 0,07 грама. Згідно із літературними джерелами метандієнон відноситься до анаболічних стероїдів.

Висновком експерта № 11668-Т/14/ від 26.11.2014 р. стверджено, що у зразках крові ОСОБА_1, ОСОБА_5, ОСОБА_11, ОСОБА_16, ОСОБА_20, ОСОБА_21, ОСОБА_14, ОСОБА_3 виявлені: анаболічний лікарський засіб інозин (синонім — рибоксин) та метаболіт антиаритмічного засобу — аміодарону. Наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори, сильнодіючі та отруйні речовини у представлених зразках крові не виявлені.

Згідно із Забороненим списком 2014 р. (Всесвітній антидопінговий Кодекс) застосування анаболічних агентів заборонено.

З протоколу огляду від 06.11.2014 р. (14 год. 10 хв. — 14 год. 35 хв.) слідує, що в ході огляду сторінки потерпілого ОСОБА_1 у соціальній мережі «Вконтакті» виявлено його письмові діалоги із ОСОБА_3. Із змісту цих діалогів, у сукупності з показаннями потерпілого ОСОБА_1, зрозуміло, що обвинувачений цікавився у потерпілого чи не болить укол, останій відповідав, що болить, але не сильно. Також вони обговорювали, чому не ходить на тренування ОСОБА_24, і ОСОБА_1 відповідав, що він (ОСОБА_24) не те що боїться уколів, а боїться, що його там побачать з «цим самим», а також, що він злякався. ОСОБА_23 відписував ОСОБА_1, що скажи, що якщо не хоче, то хай так і скаже. У діалозі із ОСОБА_11 ОСОБА_1 повідомляв, що у нього руки трясуться після таблетки.

З висновку експерта № 04-120 від 26.02.2015 р. видно, що на системному блоці персонального комп'ютера (вилученому під час огляду квартири ОСОБА_3) серед інформаційного вмісту на накопичувачі на жорсткому магнітному диску в загальному було виявлено вісім файлів по ключовим словам: «лідокаїн» — чотири файли, «деканат» — вісім файлів, «спірулін» — чотири файли.

ОСОБА_3 із 23.01.2008 р. до 07.11.2014 р. працював на посаді тренера-викладача КДЮСШ (секція важкої атлетики) спортивного комплексу УСР ВП РАЕС ДП НАЕК «Енергоатом» (накази № 7 ос від 22.01.2008 р., № 319 ос від 07.11.2014 р.).

Відповідно до копії списку особистого складу навчальної групи № 1 початкової підготовки 1-го р. н. відділення важкої атлетики на 2014–2015 навчальний рік випливає, що ОСОБА_3 був тренером у потерпілих ОСОБА_1 та ОСОБА_5 Наведена обставина підтверджувалася і показаннями потерпілих.

Обвинувачення ОСОБА_3 в частині спонукання неповнолітніх ОСОБА_9, ОСОБА_16, ОСОБА_10, ОСОБА_14, ОСОБА_12, ОСОБА_17 до застосування допінгу не знайшло достовірного підтвердження наданими суду доказами, притому що вказані особи у своїх показаннях заперечують спонукання їх обвинуваченим до застосування допінгу. Їх показання стороною обвинувачення не спростовані безсумнівними доказами. Тому суд виключає вказані обставини із обвинувачення ОСОБА_3

Вирішуючи питання правової кваліфікації діяння обвинуваченого ОСОБА_3 за ст. 323 ч. 3 КК України, суд враховує, що наданими доказами доведено, що з боку тренера ОСОБА_3 щодо його вихованців ОСОБА_1 і ОСОБА_5 має місце спонукання неповнолітніх до застосування допінгу. Вказане спонукання полягало у формі поради, побажання, заманювання тренером неповнолітніх до застосування допінгу під приводом досягнення ними хороших результатів у тренуваннях та поїздок на змагання. Вказані дії ОСОБА_3 були направлені на створення у потерпілих бажання приймати рекомендовані ним препарати (допінг), щоб досягти успіху в спорті. Показаннями потерпілих ОСОБА_1 і ОСОБА_5 доведено спонукання їх до застосування допінгу. Це також вбачається із дослідженого в суді протоколу огляду сторінки ОСОБА_1 у соціальній мережі «Вконтакті». Та обставина, що ОСОБА_5, засумнівавшись у доцільності вживання рекомендованих обвинуваченим препаратів (допінгу), наполягає у своїх показаннях, що він не застосовував допінг, не має правового значення для кваліфікації діяння обвинуваченого за ст. 323 ч. 3 КК України, так як об'єктивна сторона спонукання до застосування допінгу щодо двох осіб ОСОБА_3 була виконана.

Про доведеність у діянні ОСОБА_3 мети збуту сильнодіючих лікарських засобів, що були вилучені у нього, свідчить значна кількість цих лікарських засобів, а також вказують записи сум із прізвищами на листку формату А-4, вилученому в ОСОБА_3, а також вилучені в обвинуваченого використані шприци із написами імен на упаковках (що зафіксовано у протоколі огляду місця події від 06.11.2014 р. (18 год. 10 хв. — 19 год. 05 хв.).

Отже, дослідженими та перевіреними в судовому засіданні вищенаведеними доказами доводиться винуватість ОСОБА_3 у вчиненні незаконого без спеціального на те дозволу придбання та зберігання з метою збуту сильнодіючих лікарських засобів злочину за ст. 321 ч. 1 КК України, а також у вчиненні спонукання неповнолітніх до застосування допінгу, що вчинене тренером потерпілих щодо двох осіб, — злочину за ст. 323 ч. 3 КК України.

Обираючи вид і міру покарання, суд враховує характер та ступінь суспільної небезпечності вчинених злочинів, те, що скоєні злочини за ст. 321 ч. 1, ст. 323 ч. 3 КК України за видом є злочинами середньої тяжкості, вчинені із умисною формою вини, а також враховує дані про особу винного і обставини, що обтяжують його покарання.

Обставин, що пом'якшують покарання ОСОБА_3, судом не встановлено.

Обставиною, що обтяжує покарання обвинуваченого, є вчинення злочину щодо малолітнього.

Суд зважає на те, що обвинувачений є особою молодого віку, за місцем проживання негативної характеристики не має, по місцю роботи характеризується позитивно, до кримінальної відповідальності притягується вперше.

Сукупність наведених обставин свідчить про те, що виправлення обвинуваченого можливе без ізоляції від суспільства, і дає підстави суду призначити покарання у межах санкцій статей інкримінованих йому злочинів із звільненням від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком на підставі ст. 75 КК України.

ОСОБІ_3 призначене покарання:

— за ст. 321 ч. 1 КК України у виді арешту на строк 5 (п'ять) місяців;

— за ст. 323 ч. 3 КК України у виді позбавлення волі на строк 2 (два) роки. На підставі ст. 70 КК України остаточне покарання за сукупністю злочинів ОСОБА_3 визначено шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим і призначине остаточне покарання у виді позбавлення волі на строк 2 (два) роки.

Відповідно до ст. ст. 75, 76 КК України обвинуваченого ОСОБА_3 звільнити від відбування покарання з випробуванням з однорічним іспитовим строком та встановити ОСОБА_3 такі обов'язки: не виїжджати за межі України на постійне проживання без дозволу кримінально-виконавчої інспекції; повідомляти кримінально-виконавчу інспекцію про зміну місця проживання, роботи; періодично з'являтися для реєстрації в кримінально-виконавчу інспекцію.

Іспитовий строк обчислюється з моменту проголошення вироку суду. Стягнути із ОСОБА_3 в дохід держави документально підтверджені витрати на залучення експертів в сумі 4243 (чотири тисячі двісті сорок три) гривні 58 копійок.

Але виходячи з обставин справи суд не призначив додаткового покарання у вигляді заборони обіймати певні посади та займатися певною діяльністю, що грубо порушує права осіб, які знов можуть тренуватися у такої особи, більш того, це малолітні діти. В матеріалах справи міститься список речових доказів, а саме: 1) роздруківка діалогу між ОСОБА_1 та ОСОБА_3; аркуш паперу із рукописним списком учнів, — зберігати в матеріалах кримінальної справи; 2) 20 поліетиленових пакетиків, наповнених порошком білого кольору; поліетиленовий пакетик, в якому знаходиться 52 таблетки блакитного кольору; поліетиленовий пакетик, в якому знаходиться 100 таблеток блакитного кольору; 11 блістерів «Туранабол» із 20 таблетками жовтого кольору кожна; три частини блістера «Туранабол», в яких містяться, відповідно, дві таблетки, три таблетки, 13 таблеток жовтого кольору; блістер «Стромбафорд» з п'ятьма таблетками; блістер «Турінабол» з 20 таблетками білого кольору; пластмасова банка «Інозин плюс», частково наповнена подрібненою речовиною зеленого кольору рослинного походження; три капсули, наповнені подрібненою речовиною; чотири скляні ампули «D-Dubol-100», наповнені рідиною; одна скляна ампула «Омнадрен 250 1 мл»; два порожні флакони «Дростанолон пропіонат 100 мг»; один порожній флакон «Decaject 200»; одноразовий медичний шприц ємністю 2 мл, наповнений прозорою рідиною об'ємом 1,4 мл; порожній флакон «Decabol 300»; флакон «Fenilver 100 mg», наповнений прозорою рідиною; флакон «Станабол 50», частково наповнений рідиною білого кольору; три блістери «Стромбафорт» з 20 таблетками; вісім скляних ампул «Сустанон 250»; скляний флакон «Соматролін»; одноразовий медичний шприц ємністю 10 мл, наповнений рідиною білого кольору об'ємом 3,5 мл; одноразовий медичний шприц ємністю 20 мл, наповнений прозорою рідиною об'ємом близько 1 мл; вісім ампул «Лазикс»; дві ампули «Лідокаїн 10 %»; блістер «Стромбафорт», в якому міститься три таблетки; блістер «Оксимезолон», в якому міститься три таблетки; металева банка «Кленодун», в якій містяться 15 таблеток; пластмасова банка «Спіруліна», в якій містяться сім капсул оранжевого кольору; пластмасова банка, в якій містяться дві таблетки; одноразовий медичний шприц ємністю 2 мл, наповнений прозорою рідиною об'ємом близько 1 мл, з надписом «ОСОБА_24» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 2,5 мл, з надписом «ОСОБА_27» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 1 мл з надписом «ОСОБА_25» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 5 мл із залишками рідини рожевого кольору з надписом «ОСОБА_26» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 5 мл з надписом «ОСОБА_29» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 5 мл із залишками рідини коричневого кольору з надписом «ОСОБА_28» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 5 мл з надписом «ОСОБА_30» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 1 мл з надписом «ОСОБА_31» на упаковці; одноразовий порожній використаний медичний шприц ємністю 5 мл з надписом «ОСОБА_32» на упаковці. Це свідчить про розгалуженість дій вже засудженої особи, що не містить гарантій того, що така особа припинить свою злочинну діяльність.

Також важливим фактором є те, що в нашій державі на сучасному етапі досить слабо розвинене законодавство щодо допінг-контролю (через дороговартістні аналізи, експертизи тощо), а ті юнаки, а також дорослі спортсмени, які виступають на змаганнях національного рівня, не в повному обсязі усвідомлюють серйозність проблеми. Недалекоглядні тренери та інші особи через певну вигоду та одноразові досягнення на локальному рівні закривають таким особам шлях у великий спорт. Так як спортсмен, який потрапив на міжнародні змагання (чемпіонати світу, Європи, Олімпійські ігри) з такою допінговою історією, потенційний кандидат на дискваліфікацію та облишення всіх нагород, звань та призів. Спортивний вік не довгий, и може трапитися так, що це можуть бути його останні змагання на такому рівні. Більш того, штрафи, які покладають на порушників допінг-контролю, є досить великі. На тренера покладається велика відповідальність за спортсмена: знайти, виховати та зберегти, а не ціною злочинних дій вести його до сумнівних перемог.

У деяких коментарях до ст. 323 ККУ висловлюються думки про те, що потерпілими визнаються особи чоловічої статі, що не досягли 18 років. Але вважається за доцільне доповнити об'єктивну сторону злочину також терміном «повнолітніми особами», які за необізнаністю можуть спонукатися до прийому допінгу. Таке доповнення буде об'єктивно відображати саму суть профілактики таких злочинів, оскільки прийом засобів, які можуть бути визнані допінгом, негативно впливає на здоров'я людини. Також слід зауважити, що у зв'язку з різноманіттям видів спорту, а також гендерною політикою, яка

проводиться у спорті, потерпілими по даній статті необхідно визнавати також осіб жіночої статі.

Більш того, слід рекомендувати внести зміни до кримінального законодавства відносно дій, передбачених ст. 323 КК України, щодо неодмінної умови призначення додаткового покарання у виді заборони обіймати певні посади та займатися певною діяльністю особам, винним у такому протиправному діянні, яке буде поширюватися на весь час відбування основного покарання і, крім цього, на строк, встановлений вироком суду, що набрав законної сили. При цьому строк додаткового покарання за загальним правилом буде обчислюватися з моменту відбуття основного покарання. А при призначенні покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю — як додаткове до інших основних покарань, також у разі звільнення від відбування покарання і призначення покарання з випробуванням — з моменту набрання законної сили вироком. Таке доповнення до ст. 323 КК України додатково захистить малолітю особу від протиправних дій злодіїв.

В. Е. Висоцький,
адвокат

Небезпечна судова практика слідчих суддів щодо продовження строку тримання під вартою

У 2012 році набрав чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України. Однією з новацій нового КПК також є суттєве розширення функції суду щодо контролю за дотриманням прав і свобод сторін кримінального провадження під час досудового розслідування, а також запровадження з цією метою інституту слідчого судді, як особи, яка спеціально уповноважується на здійснення такого контролю.

Однією з основних функцій слідчого судді є розгляд питань, які стосуються застосування, продовження, зміни чи скасування запобіжних заходів саме на стадії досудового розслідування.

На сьогоднішній день вже існує багата судова практика розгляду слідчими суддями клопотань про продовження строку тримання під вартою, однак слідчі судді у деяких випадках безпідставно приймають такі клопотання до розгляду та як наслідок продовжують строк тримання під вартою.

Так, у Єдиному державному реєстрі судових рішень можна знайти практику продовження

КОПІЯ

Номер провадження: 11-сс/785/1200/16
Номер справи місцевого суду: 504/2716/16-к
Головуючий у першій інстанції Вінська
Доповідач Грищенко Л. Д.

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

УХВАЛА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

29.08.2016 року м. Одеса

Колегія суддів судової палати з кримінальних справ апеляційного суду Одеської області в складі: головуючого судді Грищенко Л.Д.,
суддів: Тарівєрдієва Т.А., Сенатора Л.І.,
при секретарі: Книгиницькому О.І.,
з участю прокурора: Беха В.П.,
захисника: Висоцького В.Е.,
розглянувши у відкритому судовому засіданні матеріали за апеляційною скаргою захисника на ухвалу слідчого судді Комінтернівського районного суду Одеської області від 19 серпня 2016 року,якою задоволено клопотання прокурора Комінтернівської місцевої прокуратури Одеської області Буланші Н.І. і продовжено строк тримання під вартою

, . .19 року народження, громадянина України, одруженого, маючого на утриманні малолітню дитину, працюючого , зареєстрованого за адресою: , , , не судимого,

обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення за ст.ст. 263 ч. 1, 15 ч.2, 115 ч.1 КК України, по кримінальному провадженню № 12016160330000688 від 22.04.2016 р.,

Встановила:

Органами досудового розслідування підозрюється у вчиненні злочинів, передбачених ст. 263 ч. 1 КК України - в придбанні, носінні, зберіганні вогнепальної зброї і бойових припасів: автомату АКС-74 та 26 набоїв калібру 5,45 до нього; а також за ст.ст.15 ч.2,115 ч.1 КК України в замаху на вбивство на ґрунті неприязних стосунків . ., в бік якого він 22.04.2016 року біля 1 год. 40 хв. з вказаного автомату здійснив 16 пострілів, спричинивши потерпілому тілесні ушкодження.

23.04.2016 року і відносно застосований запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Строки тримання під вартою продовжувались слідчим суддею 17.06.2016 року до 21.07.2016 року та 20.07.2016 року до 21.08.2016 року.

Строк досудового розслідування продовжений до 4 місяців, тобто до 22.08.2016 року.

19 серпня 2016 року слідчим суддею за клопотанням прокурора продовжено строк тримання під вартою на 60 днів, тобто до 20.10.2016 року

В апеляції захисник просить скасувати ухвалу слідчого судді, ухвалити нову ухвалу, якою відмовити в задоволенні клопотання прокурора про продовження строку тримання

Апеляційний суд
Одеської області
*1590*10356404*1*1*

2

під вартою.

Розглянувши матеріали справи, доводи апеляційної скарги, заслухавши доповідача, захисника, який підтримав апеляційну скаргу і просив її задовольнити, прокурора, який заперечував проти апеляції захисника, колегія суддів вважає, що апеляційна скарга захисника підлягає задоволенню з наступних підстав.

КПК України передбачає можливість продовження строку тримання під вартою слідчим суддею під час досудового розслідування і судом при розгляді кримінального провадження по суті.

Відповідно до ст.199 КПК України слідчий суддя вирішує питання продовження строків тримання під вартою при наявності даних про те, що заявлені ризики не зменшились або з'явились нові ризики розслідування неможливо закінчити до закінчення попередньої ухвали.

Згідно ст.197 ч.3 КПК України строк тримання під вартою може бути продовжений слідчим суддею в межах строку досудового розслідування.

Після закінчення досудового розслідування питання обрання, зміни та продовження строку запобіжного заходу вирішує суд, який розглядає провадження – ст.ст.315, 331 КПК України.

Як вбачається з матеріалів судового провадження, клопотання прокурора про продовження строку тримання під вартою подане до слідчого судді 19.08.2016 року, при цьому в клопотанні зазначено, що досудове розслідування закінчено, обвинувальний акт 18.08.2016 року направлений до суду і у зв'язку з неможливістю утворити склад суду, направлений до апеляційного суду для вирішення питання передачі його до іншого суду.

Таким чином, у слідчого судді не було підстав і повноважень приймати до розгляду клопотання прокурора та продовжувати строк тримання під вартою обвинуваченого

Посилання слідчого судді при прийняті рішення про продовження строку тримання під вартою обвинуваченого на ст.331 КПК України безпідставні, оскільки ст.331 КПК України регулює обрання, скасування або зміну запобіжного заходу в суді під час судового розгляду провадження по суті.

За таких обставин, апеляційна скарга захисника Висоцького В.Е. підлягає задоволенню, а ухвала слідчого судді Комінтернівського районного суду Одеської області від 19 серпня 2016 року – скасуванню.

На підставі викладеного, керуючись ст.ст.199, 422 КПК України, колегія суддів,-

Ухвалила:

Апеляційну скаргу захисника Висоцького В.Е. задовольнити.

Ухвалу слідчого судді Комінтернівського районного суду Одеської області від 19 серпня 2016 року про продовження строку тримання під вартою обвинуваченого скасувати.

Постановити нову ухвалу, якою в задоволенні клопотання прокурора Комінтернівської місцевої прокуратури Одеської області Буланші Н.І. про продовження строку тримання під вартою обвинуваченого відмовити.

Звільнити з-під варти.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Судді: Л.Д.Грищенко
Л.І. Сенатор
Т.А.Тарівєрдієв

З оригіналом згідно:
Суддя: Л.Д.Грищенко

Апеляційний суд
Одеської області
*1590*10356404*1*1*

слідчими суддями строку тримання під вартою після закінчення досудового розслідування та звернення прокурора з обвинувальним актом до суду.

Знайшовши подібну судову практику, я був неприємно вражений тим, що у багатьох випадках такі судові рішення не переглядались в апеляційному порядку.

На мою думку, передумовою такої судової практики є недотримання слідчими та прокурорами розумних строків досудового розслідування.

Фактично виникає ситуація, коли строк досудового розслідування майже сплив та прокурор усіма «правдами та не правдами» намагається в останні дні цього строку скерувати обвинувальний акт до суду, оскільки у нього вже не залишається ані підстав, ані часу звернутись до відповідного прокурора із клопотанням про його продовження та після чого звернутись до суду із клопотанням про продовження строку тримання під вартою в межах продовженого строку досудового розслідування.

При цьому деякі слідчі судді «йдуть на зустріч» таким прокурорам та не тільки приймають до розгляду клопотання про продовження строку тримання під вартою, вже після того як обвинувальний акт знаходиться у суді, але і задовольняють їх.

Слід зазначити, що у відповідності із ч. 3 ст. 197 КПК України строк тримання під вартою може бути продовжений слідчим суддею лише на стадії досудового розслідування та в межах його строку.

Норми КПК України передбачають можливість продовження строку тримання під вартою після надходження обвинувального акта до суду під час підготовчого судового засідання (ст. 315 КПК України), а також під час судового розгляду (ст. 331 КПК України), однак саме тим складом суду, який їх проводить.

Також доречним є роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, що були викладені у Листі № 511-55-/0/4-13 від 04.04.2013 року «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України», відповідно до п. 18 якого, при направленні обвинувального акта до суду запобіжний захід щодо обвинуваченого є незмінним у межах строку, визначеного ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування. ***Суду слід зважати, що запобіжний захід, обраний або продовжений слідчим суддею на стадії досудового розслідування, може бути змінений*** лише у підготовчому судовому засіданні. ***У випадку, коли після направлення обвинувального акта до суду першої інстанції та до проведення підготовчого судового засідання строк застосування запобіжного заходу закінчився, запобіжний захід вважається таким, що припинив свою дію у зв'язку із закінченням строку, на який такий запобіжний захід був обраний.***

Підсумовуючи вищевикладене, хочу закликати колег оскаржувати подібні рішення слідчих суддів, оскільки із набранням ними законної сили фактично створюються небезпечні прецеденти, які призводять до свавілля органів досудового розслідування, прокуратури, слідчих суддів та, як наслідок, до завідомо незаконного тримання осіб під вартою.

На с. 65—66 наводжу приклад результату такого оскарження зі своєї практики — повний текст ухвали колегії суддів Апеляційного суду Одеської області від 29.08.2016 р.

Денис Пономаренко,
голова адвокатського об'єднання «Пономаренко, Реу та партнери»

Порушення принципу презумпції невинності: процесуальні наслідки за Кримінальним процесуальним кодексом України

Принцип презумпції невинності повинен бути одним із найголовніших принципів при здійсненні кримінального переслідування особи і направлений на забезпечення справедливого суду і захисту особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні того чи іншого кримінального правопорушення.

Презумпція (лат. *praesumptio* — «припущення») — припущення про наявність чи відсутність

певних фактів, що спираються на зв'язок між фактами, які припускаються, та такими, що існують, і це підтверджується життєвим досвідом.

Презумпція є не достовірним фактом, а фактом, що припускається з великою ймовірністю і застосовується в правовій практиці як засіб, що полегшує досягнення істини у вирішенні юридичної справи (Вікіпедія).

Цивільний кодекс України встановлює гарантії реалізації такого принципу та вказує, що ім'я фізичної особи, яка затримана, підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, або особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може бути використане (обнародуване) лише в разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо неї або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення та в інших випадках, передбачених законом (ч. 4 ст. 296 ЦК України).

Однак порушення вимог цивільного законодавства може лише слугувати підставою для цивільно-правової відповідальності і лише частково стосуватися процесуальних наслідків, які можуть наступити за КПК України.

Для початку пропоную проаналізувати практику Європейського суду з прав людини в аспекті розуміння принципу презумпції невинності та її застосування.

Презумпція невинності, закріплена в пункті 2 ст. 6 Конвенції, становить один із найважливіших елементів справедливого кримінального процесу, як того вимагає пункт 1 ст. 6 Конвенції. Якщо судове рішення щодо обвинуваченого відображає думку, що він є винним, але ця думка сформована перед тим, як було доведено його винність відповідно до закону, це рішення порушує вимогу пункту 2 ст. 6 Конвенції. Таке порушення має місце навіть за умов відсутності формальних заяв щодо винності обвинуваченого, але коли є підстави говорити, що національний суд уважає обвинуваченого винним.

«*Deweer v. Belgium», n. 56;*

«*Minelli v. Switzerland*»

«*Allenet de Ribemont v. France», n. 35*

Пункт 2 ст. 6 Конвенції забезпечує «право вважатися невинним доти, доки вину не буде доведено в законному порядку». Презумпція невинності, яка розглядається як процесуальна гарантія в контексті самого кримінального провадження, накладає вимоги щодо, зокрема:

— тягара доведення;

— правових презумпцій факті і права;

— привілею проти самообвинувачення;

— досудового оприлюднення елементів справи;

— передчасних висловлювань суду або інших представників держави про вину обвинувачуваної особи.

«*Allen v. the UK»,* п. *93.*

Презумпція невинності порушена, якщо твердження посадової особи щодо особи, обвинуваченої у вчиненні злочину, відображає думку, що особа винна, коли цього не було встановлено відповідно до закону.

«Грабчук проти України», п. 42.

Презумпція невинності може виявлятися порушеною не лише суддею або судом, а й іншими державними органами влади, включаючи прокуратуру. Особливо це трапляється тоді, коли прокурор виконує квазісудову функцію, адже він ухвалює рішення стосовно клопотань заявника про відхилення обвинувачень на етапі досудового розслідування, процедура якого перебуває під його повним контролем.

«*Daktaras v. Lithuania», n. 42*

Суд зазначає, що у цій справі рішення про закриття кримінальної справи проти заявниці були сформульовані у термінах, які не залишають сумніву щодо погляду на те, що заявниця вчинила злочин. Зокрема, у рішенні від 4 грудня 2000 року (див. п. 17) слідчий використав слова: «в діях [заявниці] є склад злочину» та «моменту, коли [заявниця] вчинила злочин», а Володимир-Волинський суд зазначив, що в діяннях заявниці «вбачаються ознаки злочину, передбаченого ст. 167 Кримінального кодексу України». Провадження у Володимир-Волинському суді, результатом якого стало рішення від 26 квітня 2001 року (див п. 19 вище), не було кримінальним за суттю, і йому не вистачало ряду ключових елементів, які зазвичай характеризують судове кримінальне провадження. За цих обставин Суд вважає, що мотиви, використані слідчим та Володимир-Волинським судом, становлять порушення презумпції невинуватості.

«Грабчук проти України», п. 45.

Таким чином, Суд у своїй практиці однозначно вказує, що порушення презумпції невинності має місце і у разі коли є висловлювання відносно винуватості особи до встановлення цього відповідно до закону.

Разом з тим Суд вказує і на ту обставину, що порушення презумпції невинуватості має місце не тільки на стадії судового розгляду, а і на стадії досудового розслідування.

Однак які процесуальні наслідки може мати порушення презумпції невинуватості за діючим КПК України?

КПУ України (ст. 17), як і Конституція України (ст. 62), презумпцію того, що кожна людина

є невинною, поки її вина не буде доведена обвинувальним вироком, який набув законної сили.

Разом з тим норми КПК України встановлюють принципи, за якими суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків (ч. 1 ст. 21), аналогічне за змістом міститься й в 2 ст. 22, ч. 3 ст. 26 КПК України.

Зазначені норми націлені на забезпечення об'єктивного та неупередженого здійснення правосуддя.

Вказане підтверджується і положенням абз. 2 п. 5 ч. 4 ст. 291 КПК України, відповідно до якого надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється.

Реалізація вказаних механізмів забезпечується положеннями ст. ст. 75—79 КПК України.

Безпосередньо п. 5 ч. 1 ст. 75 КПК України встановлює, що слідчий суддя, суддя або присяжний не може брати участь у кримінальному провадженні за наявності інших обставин, які викликають сумніви у його неупередженості.

За наявності підстав, передбачених ст. ст. 75—79 цього Кодексу, слідчий суддя, суддя, присяжний, прокурор, слідчий, захисник, представник, експерт, спеціаліст, перекладач, секретар судового засідання зобов'язані заявити самовідвід (ч. 1 ст. 80 КПК України).

Дотримання презумпції невинності є одним із головних критеріїв оцінки об'єктивності та неупередженості слідчого судді, судді, суду.

Разом з тим порушення судом презумпції невинності при розгляді справи має цілком конкретні процесуальні наслідки — скасування прийнятого рішення та призначення нового судового розгляду в суді першої інстанції (п. 2 ч. 1 ст. 415 КПК України).

Зазначене є зрозумілим і не повинно викликати дискусій.

Однак чи має порушення презумпції невинуватості, наприклад, на стадії досудового розслідування, інші процесуальні наслідки?

Вище був наведений уривок зі справи «Грабчук проти України», п. 45, де ЄСПЛ зазначив, що має місце порушення презумпції невинності і в тому разі, коли не про підозру у вчиненні злочину, а про вчинення злочину, зазначає в тому числі і слідчий у своєму клопотанні.

На практиці найбільш розповсюдженим способом протидії порушенню вказаної презумпції є заявлення відводів слідчому, процесуальному керівнику, слідчому судді.

Однак в даній статті вбачається за можливе проаналізувати питання, а чи має значення порушення презумпції невинності на допустимість доказів у кримінальному провадженні?

Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом (ч. 1 ст. 86 КПК України).

Дотримання презумпції невинності є одним із елементів порядку, визначеного кримінальним законодавством України.

Разом з тим презумпція невинності є гарантією, визначеною Конституцією України (ст. 62).

Недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ч. 1 ст. 87 КПК України).

На практиці досить часто виникають випадки, коли при зверненні з клопотаннями про тимчасовий доступ до речей і документів, про проведення обшуку, накладення арешту слідчі та/або прокурори вказують про те, що особа не підозрюється у вчиненні злочину, щоб відповідало б презумпції невинності, а навпаки, в порушення ст. 17 КПК України, ст. 62 Конституції України вказують в таких клопотаннях: «вчинив злочин…», «вина підтверджується…», «своїми злочинними діями…».

Задовольняючи такі клопотання слідчого/прокурора, слідчий суддя виходить з тієї інформації, що надає слідчий, а як наслідок погоджується з нею і досить часто дублює зазначені порушення, вказуючи: «вчинив злочин…», «вина підтверджується…», «своїми злочинними діями…».

Таким чином, слідчі судді у вказаних випадках «автоматично» порушують презумпцію невинності.

Порушення презумпції невинності є істотним порушенням прав та свобод людини, гарантованих ст. 62 Конституцією України та ст. 17 КПК України.

А відтак, отримання доказів по кримінальному провадженню на підставі процесуальних рішень, які порушують презумпцію невинності, може слугувати підставою для визнання таких доказів не допустимими.

Виходячи з наведеного, можливо зробити висновок, що порушення презумпції невинуватості у відповідних процесуальних рішеннях, може мати два процесуальних наслідки: порушення права на справедливий суд — скасування рішення та визнання доказів, отриманих на підставі рішення, яке порушує таку презумпцію недопустимими доказами по справі.

Рекомендации по действиям при обыске адвоката

Следственные подразделения Национальной полиции, Службы безопасности и Прокуратуры Украины в своей деятельности, как правило, пользуются только положениями УПК Украины, при этом им совсем неизвестны требования специальных законов, в том числе ЗУ «Об адвокатуре и адвокатской деятельности».

Положениями п. 7 ст. 480 УПК предусмотрено особый порядок уголовного производства в отношении адвокатов. Но этот особый порядок определяет всего-навсего, кем должно быть предъявлено подозрение адвокату в совершении преступления. Так, согласно ч. 1 ст. 481 УПК это может быть сделано Генеральным прокурором Украины, его заместителями, прокурором АРК, области, города Киева или Севастополя согласно их полномочиям.

Статья 23 ЗУ «Об адвокатуре и адвокатской деятельности» определяет гарантии адвокатской деятельности более широко, чем УПК Украины.

Пункт 3 ч. 1 указанной статьи определяет, что проведение в отношении адвоката оперативно-розыскных мероприятий или следственных действий, которые могут проводиться исключительно с разрешения суда, осуществляется на основании судебного решения, принятого по ходатайству Генерального прокурора Украины, его заместителей, прокурора АРК, области, города Киева и Севастополя.

Таким образом, при проведении обыска в жилище или на рабочем месте адвоката следователю необходимо руководствоваться не только требованиями УПК в части проведения указанного следственного действия, но и требованиями ЗУ «Об адвокатуре и адвокатской деятельности».

Как показывает практика, при направлении ходатайства в суд о предоставлении разрешения на проведение обыска следователями зачастую не проверяется или умышленно скрывается от суда информация о том, что помещение является местом проживания или рабочим местом адвоката. В свою очередь следственный судья не обязан проверять такую информацию, в результате чего следователь получает определение суда, которое вынесено с нарушением процессуального законодательства.

При проведении обыска по месту проживания адвоката или в его офисе адвокату необходимо:

1. При визите правоохранителей сразу же заявлять ходатайство следователю, в порядке, предусмотренном ст. 107 УПК Украины, проводить фиксацию следственного действия с помощью технических средств (т. е. на видеокамеру) с дальнейшим приобщением материалов к уголовному делу. Также необходимо все действия следственного органа фиксировать на собственную видеокамеру.

2. Ознакомиться и переписать данные удостоверений должностных лиц, которые уполномочены проводить обыск. Ознакомиться с документом о составе следственной группы. Лица, которые не определены в определении суда на обыск и не включены в документ о составе следственной группы, должны находиться за пределами помещения.

3. Ознакомиться с документом, подтверждающим уведомление совета адвокатов региона о проведении следственного действия в отношении адвоката (согласно требованиям абзаца 2 ч. 2 ст. 23 ЗУ «Об адвокатуре и адвокатской деятельности»). Таким образом, если должностные лица не предоставят доказательств того, что Совет адвокатов региона был заблаговременно уведомлен о проведении следственного действия в отношении адвоката, адвокат может заявить о не допуске должностных лиц в помещение до прибытия представителя Совета адвокатов региона.

4. Попросить привлечь *«незаинтересованных»* понятых (соседей).

5. Ознакомиться с определением суда о проведении обыска и выяснить, кто обратился в суд с ходатайством о проведении обыска. Если такое лицо не уполномочено обращаться с таким ходатайством в суд — адвокат имеет полное право не пускать следователей в помещение. При проявлении противоправных действий со стороны следственного органа необходимо вызвать полицию и сообщить об инциденте в Совет адвокатов региона.

6. Ознакомиться с определением суда о проведении обыска и проверить правильность указания в нем фактических данных (ФИО собственника или наименование юридического лица, адрес, срок действия).

7. При ознакомлении с определением суда о проведении обыска необходимо обратить внимание на соответствие его требованиям не только УПК, но и ЗУ «Об адвокатуре и адвокатской деятельности». В частности, определение суда должно содержать исчерпывающий перечень вещей, документов,

которые планируется найти, выявить или изъять во время проведения следственного действия, поскольку изъятие каких-либо иных предметов и информации может повлечь разглашение адвокатской тайны и быть расценено как вмешательство в адвокатскую деятельность.

8. Перед началом обыска, при условии надлежащего исполнения предыдущих пунктов, добровольно предоставить указанные в определении вещи, документы. С этого момента следственное действие считается оконченным, в результате чего оформляется соответствующий документ. Соответственно, отпадает необходимость проводить обыск в помещении адвоката.

9. В случае необходимости проведения осмотра предметов и документов, которые являются адвокатской тайной, с целью определения наличия предметов и документов, которые подлежат изъятию согласно определению суда, такой осмотр проводят представители Совета адвокатов региона с целью недопустимости разглашения адвокатской тайны. В случае выявления в материалах, которые являются адвокатской тайной, предметов и документов, перечисленных в определении суда, представитель Совета адвокатов региона передаёт такие предметы и документы лицу, уполномоченному проводить обыск.

10. Все изъятые предметы и документы подлежат обязательному отображению в протоколе обыска с детальным описанием их характеристик и реквизитов. В протоколе необходимо отобразить все замечания и нарушения, допущенные при проведении обыска.

Выполнение указанных действий не является гарантией того, что обыск не состоится, однако это может помочь выявить нарушения в действиях следователя и, соответственно, подкрепить позицию о признании недопустимыми доказательств, добытых в процессе такого обыска.

Кроме того, стоит отдельно остановиться на благоустройстве рабочего места адвоката, что затруднит проведение обыска, а именно:

1. Место осуществления адвокатской деятельности должно быть указано в Едином реестре адвокатов Украины;

2. На входных дверях в офис, дверях в кабинет адвоката необходимо расположить таблички с информацией, что в данном помещении хранится информация, которая является адвокатской тайной, разглашение которой не допускается законом, а также указать ответственность за такое разглашение.

3. На шкафах, сейфах, папках с документами необходимо разместить информационные наклейки о том, что документы, находящиеся в шкафу/сейфе, содержат адвокатскую тайну и доступ к ним ограничен. На папках с материалами дела необходимо также указывать «Адвокатское досье».

4. На компьютерах (ноутбуках, планшетах, смартфонах) необходимо размещать информационные наклейки о том, что данные на этих носителях информации являются адвокатской тайной и защищаются ЗУ «Об адвокатуре и адвокатской деятельности».

Совет адвокатов
Одесской области

УТОЧНЕННЯ

У Віснику № 2 була надрукована стаття Катерини Коваль, адвоката, м. Київ, «Проблемні питання щодо правових наслідків для платників податків» (сторінки 40—42), в якій помилково вказано ім'я автора.

Слід читати: ***Милана Коваль, адвокат, м. Одеса «Проблемні питання щодо правових наслідків для платників податків».***

Редакційна колегія видання просить вибачення у Милани Петрівни за допущену помилку.

В помощь адвокатам при подготовке к ведению уголовных, гражданских, хозяйственных и административных дел

СТАТЬИ И ВЫВОДЫ, ОПУБЛИКОВАННЫЕ В ВЕСТНИКЕ ВЕРХОВНОГО СУДА УКРАИНЫ, РАЗЪЯСНЯЮЩИЕ ПРИМЕНЕНИЕ ДЕЙСТВУЮЩЕГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Выводы Верховного Суда Украины, изложенные в решениях, принятых по результатам рассмотрения заявлений о пересмотре судебного решения за I полугодие 2015 года.

(Вестник Верховного Суда Украины*, 2015, № 4 (188), с. 23—33)*

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 5 (189), с. 3—16)

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 6 (190), с. 3—11)

Выводы Верховного Суда Украины, изложенные в решениях, принятых по результатам рассмотрения заявлений о пересмотре судебного решения за II полугодие 2015 года.

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 7 (191), с. 18—27)

Выводы Верховного Суда Украины по гражданским делам за II полугодие 2015 года.

*(Вестник В*ерховного Суда Украины, 2015, № *3 (187), с. 24—35)*

*(Вестник В*ерховного Суда Украины, 2015, № *4 (188), с. 34—42)*

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 5 (189), с. 17—41)

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 6 (190), с. 12—16)

Выводы Верховного Суда Украины, изложенные в решениях, принятых по результатам рассмотрения заявлений о пересмотре судебного решения по основанию, предусмотренному п. 1 ч. 1 ст. 445 УПК Украины (п. 1 ч. 1 ст. 400^{12} УПК Украины 1960 г.) за II полугодие 2015 года.

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 6 (190), с. 27—48)

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 7 (191), с. 36—40)

Объединение должника и кредитора в одном лице как основание прекращения гражданского обязательства.

*(Вестник В*ерховного Суда Украины, 2015, № *4 (188), с.43—47)*

Признание активов необоснованными: украинский эксперимент.

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 5 (189), с. 42—48)

Дискуссионные вопросы касательно содержания признаков «істотна шкода» и «тяжкі наслідки» в составах преступлений в сфере служебной деятельности.

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 6 (190), с. 38—48)

Защита права собственности в условиях оккупации и проведения АТО: современные вызовы для Украины.

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 7 (191), с. 3—8)

Уголовная ответственность за нарушение тайны голосования.

(Вестник Верховного Суда Украины, 2015, № 7 (191), с. 41—48)